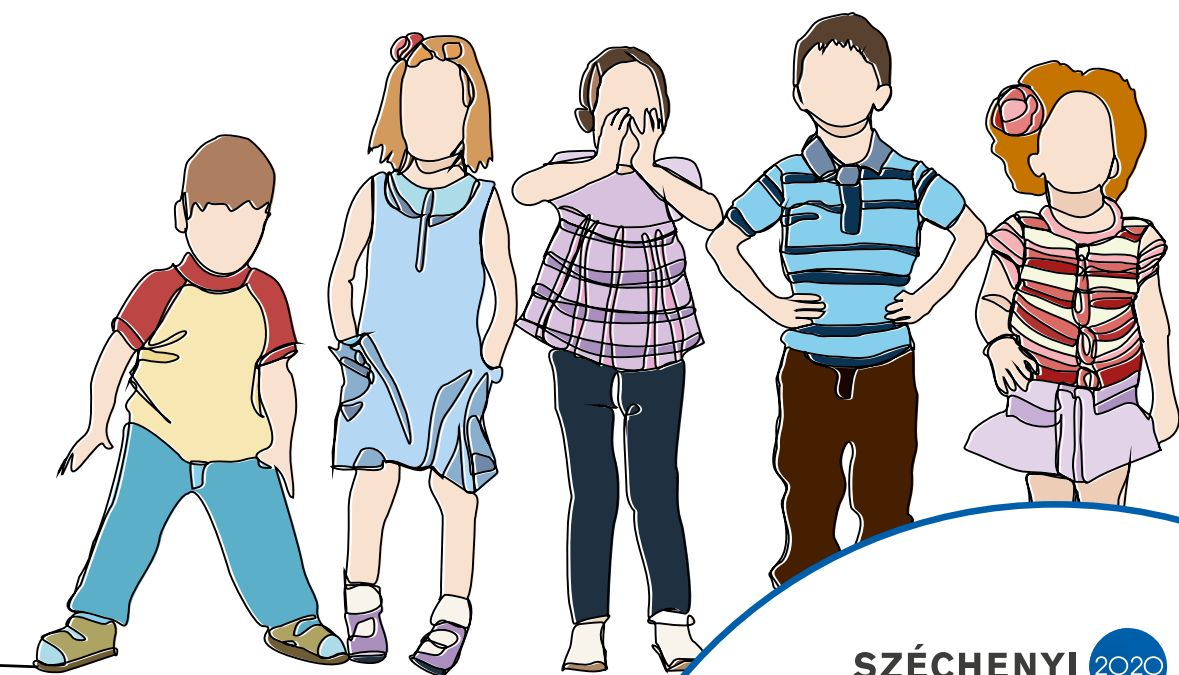

„A KÖZNEVELÉS ESÉLYTEREMTŐ SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE” PROJEKT

ZÁRÓKÖTET

SZÉCHENYI 2020

EFOP-3.1.6-16-2017-00026

„HINNED KELL, HOGY A VILÁG TEVELED IS ÉKES”
A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK
ÉS TANULÓK MINŐSÉGI ELLÁTÁSA
A SZOLNOKI TANKERÜLETI KÖZPONTBAN

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült az
EFOP-3.1.6-16-2017-00026 „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes”
kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása
a Szolnoki Tankerületi Központban
projekt keretében.

Projektvezető:
dr. Torda Ágnes

Szakmai vezető:
Szabó Győzőné

Kiadó: Szolnoki Tankerületi Központ
Felelős kiadó: Szutorisz-Szügyi Csongor tankerületi igazgató

Nyomdai előkészítés: Flaccus Kiadó Kft.
Nyomdai és kötészeti munkálatok: Fotogruppe Kiadó Kft., Szolnok, 2020
Felelős vezető: Kardos Tamás, ügyvezető

Tartalom

Előszó	5
1 Pályázati kiírás (Szabó Győzőné)	6
2 A projektmenedzser beszámolója (Dr. Torda Ágnes)	14
A továbbképzésekről	16
A kiadványokról	18
3 Liget Úti Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola és Készségfejlesztő Iskola (Dr. Kovácsné Okler Edit)	20
3.1 Szülősegítő programok, tájékoztató napok – Kapcsolatépítő workshopok	20
3.2 Szülősegítő programok – Tematikus programok, táborozás	22
3.3 Tudásmegosztás, disszemináció elősegítése – Bemutató órák ..	23
3.4 Egyéb tudásmegosztás – Mentorhálózat működtetése	25
3.5 Szülősegítő programok – Szülősegítő műhelymunkák	26
3.6 Tudásmegosztás, disszemináció elősegítése – Kihelyezett műhelymunkák pedagógusok számára	28
3.7 Egyéb tudásmegosztás – Konferenciák, előadások	29
3.8 Szemléletformáló, érzékenyítő programok	31
4 Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat	34
4.1 Székhelyintézmény (Ungi Marianna)	34
4.2 Jászapáti Tagintézmény (Bartusné Major Ágnes)	40
4.3 Jászberényi Tagintézmény (Bartusné Major Ágnes)	46
4.4 Karcagi Tagintézmény (Zsoldos Erzsébet)	54
4.5 Kunhegyesi Tagintézmény (Zsidóné Kádár Terézia)	60
4.6 Kunszentmártoni Tagintézmény (Imréné Cselóczki Andrea)	65
4.7 Mezőtúri Tagintézmény (Bencsik Mária Bernadett)	71
4.8 Szolnoki Tagintézmény (Varga Judit)	78
4.9 Szolnoki Tagintézmény Újszászi Telephely (Baloghné Bencsik Izabella)	83
4.10 Tiszafüredi Tagintézmény (Krómi Zoltánné)	88
4.11 Törökszentmiklósi Tagintézmény (Szabó Judit)	94
4.12 Törökszentmiklósi Tagintézmény Fegyverneki Telephely (Szabó Ildikó)	100

5	Révay György Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készség-fejlesztő Iskola és Kollégium (Szabó Mihály Balázs)	105
5.1	Képzések	106
5.2	Intézményi tudásmegosztások	108
5.3	Műhelymunka, belső tudásmegosztás	108
5.4	Érzékenyítő programok szervezése és lebonyolítása	110
5.5	Eszközbeszerezések	114
6	A pénzügyi vezető beszámolója (Dr. Egyed Zsuzsanna)	116
	Lássuk a pénzügyeket (is)	116
7	Szakmai vezetői összegzés a pályázatról (Szabó Győzőné)	120
	A kezdetek	120
	Elkészült a NAGY MŰ	121
	Elindult a libikóka	123
	Nyitókonferencia, 2018. március 21.	124
	Az első mérföldkő	124
	A leghosszabb megvalósítási szakasz	125
	Helyszíni látogatások, 2019. május-október	128
	Az intézmény/tagintézmény szempontjából milyen szervezet-fejlesztő hatása van eddig a projekt megvalósításának?	129
	Majdnem zárszó	130
8	A projekt megvalósítói	133
8.1	Szolnoki Tankerületi Központ	133
8.2	Projektmenedzsment	133
8.3	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat	134
8.4	Liget Úti EGYMI	138
8.5	Révay György EGYMI	139

Előszó

Jó szívvel ajánlom minden olvasó figyelmébe a Szolnoki Tankerületi Központ fenntartásában működő három intézmény – Liget úti EGYMI Szolnok, Révay György EGYMI Tiszaföldvár-Homok, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat – székhelyintézményének és tagintézményeinek részvételével megvalósult „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes”, A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban EFOP-3.1.6-16-2017-00026 számú pályázat programjait bemutató zárókötetet.

A felsorolt intézmények komplex pedagógiai szolgáltatást biztosítanak az utazótanári hálózat működtetésével, a súlyosan és halmozottan sérült gyermekek ellátásával és a rendkívül összetett pedagógiai szakszolgáltatással. Ezen területeken dolgozó szakembereink egyidejűleg foglalkoznak a gyermekekkel, tanulókkal, a szülőkkel, a pedagógustársakkal, az egészségügyi és a szociális ellátásban dolgozókkal. Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokat tartanak, fejlesztő nevelést-oktatást nyújtanak és a pedagógiai szakszolgálat kilenc területén tevékenykednek. Ez a pályázat is segítette őket tudásuk folyamatosan megújításában, új módszertani megoldások, innovatív programok bevezetésében és az optimális és szükséges tárgyi feltételek biztosításában. A program megvalósítása minden területen gyarapodást hozott, lehetővé tette a tudásalapú fejlesztéseket, az elméleti és tapasztalati tudás megosztását, a szakmaközi kapcsolatok erősítését.

Tankerületi igazgatóként megköszönöm a pályázatban részt vevők értékes munkáját. Köszönetet mondok a projektmenedzsment tagjainak és a Tankerületi Központban a Pályázati Osztály minden munkatársának, akik hozzájárultak a pályázat sikeréhez.

Azzal bocsátom útjára e záró kiadványt, hogy a résztvevők lelkes és áldozatos munkája nyomán nemcsak tankerületünk három intézménye, hanem tankerületünk pedagógusközösségének valamennyi tagja, a pedagógiai szolgáltatásban részesülő valamennyi gyermek és tanuló gyarapodott az elnyert pályázat sikeres megvalósításával, és bízom benne, hogy sok szülőnek is segítséget tudtunk nyújtani.

*Szutorisz-Szügyi Csongor igazgató
Szolnoki Tankerületi Központ*

1 Pályázati kiírás

(Szabó Győzőné)

A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése címmel és **EFOP 3.1.6-16** kódszámmal jelent meg Magyarország Kormányának felhívása a fejlesztő nevelést-oktatást és a pedagógiai szakszolgálati feladatokat ellátó, valamint az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatot működtető köznevelési intézmények számára, a korai iskolaelhagyást csökkentő és a minőségi oktatáshoz való hozzáférést előmozdító projekt megvalósítására.

A Szolnoki Tankerületi Központ – hasonlóan másokhoz – türelmetlenül várta ezt a pályázatot, hiszen olyan gyermekpopuláció intézményi ellátását vagy az éppen átalakulóban lévő feladatellátás fejlesztését teszi lehetővé, ami indokolt és szükséges.

A pályázati kiírás átfogó célja az inkluzív, méltányos és minőségi neveléshez és oktatáshoz való hozzáférés javítása, a nevelési-oktatási egyenlőtlenségek megszüntetése. Konkrét célja a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekeket ellátó intézmények szakmai fejlesztésének támogatása, a családok kompetenciáinak erősítése, a társadalmi elfogadás elősegítése, valamint a pedagógiai szakszolgálati intézmények és utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok fejlesztése.* Ezt három rész cél megvalósításán keresztül tervezi elérni a pályázatot kiíró.

A pályázat első rész célja

„A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekeket ellátó intézmények szakmai fejlesztése”

Mint ahogyan a pályázati felhívásban olvasható, a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek ellátása, „bár 22 éve létezik, **nem került sor egyetlen jelentős infrastrukturális és szakmai fejlesztésre sem**”. Ez mindennél jobban igazolja a rész cél fontosságát, amely a pályázatot benyújtóknak három tevékenységi területen ad lehetőséget a fejlesztések megvalósítására.

* FELHÍVÁS a súlyos és halmozott fogyatékossgal élő gyermekeket ellátó intézmények szakmai fejlesztésének támogatása érdekében 10.o.

A. Az intézmények szakmai megújulásának támogatása

Ez a tevékenységmodul összesen hat tevékenységtípust tartalmaz, amelyből legalább négy választása elvárás.

Ezek a következők:

- Helyi problémákra és adottságokra reagáló szakmai, módszertani segédanyag-fejlesztés.
- Intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációjának támogatása.
- Specifikus tanfolyamokon való részvétel támogatása.
- Az ellátott gyermekek – képességeikhez, fogyatékosságukhoz mért – fejlesztését támogató felkészítés megvalósulása.
- Egyéb tudásmegosztó tevékenységek lebonyolítása (pl. workshop, tréning, mentorálás, műhelymunka stb.).
- A szakemberek speciális eszközök használatára történő felkészítésének támogatása.

A beadott pályázat első rész célját a Szolnoki Tankerületi Központ fenntartásában működő két EGYMI, a Liget EGYMI és a Révay EGYMI (rövid név) valósítja meg, a tervezés alapján mind a hat területen!

A módszertani segédanyag tervezése a Shnozelen eszközök használatára, valamint a SHF ellátás megvalósítására vonatkozik. Az intézményi tudás megosztása a LIGET EGYMI-ben a már kialakult jó módszerek, innovációk megosztását szolgálja az egyre nagyobb és változó összetételű nevelőtestülettel. A sokféle specifikus tanfolyam közül a Révay tantestülete több, az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek/tanulók megsegítését támogató, valamint terápiás végzettséggel, illetve szakvizsga megszerzésével kapcsolatos képzést tervezett. Az egyéb tudásmegosztó tevékenységen belül a Liget EGYMI húsz alkalommal tervezte a Révay EGYMI kollégáinak támogatását, mentorálást az SHF ellátás területén.

B. A minőségi szolgáltatás nyújtásához szükséges eszközök biztosítása.

A pályázat az eszközök két nagy csoportjának beszerzésére ad lehetőséget, ezek egyrészt infokommunikációs eszközök, másrészt fejlesztő eszközök. Az elnevezés mindkét esetben sok lehetőséget tartogat, ugyanakkor nehéz az eszközök besorolása. Hiszen a fejlesztő eszközök egy része ezen gyermekek, fiatalok esetében az infokommuniká-

ciós csoportba is tartozhat, ugyanakkor a napi munkában rengeteg apró eszköz megfelel az adott populáció esetében a „fejlesztő” kritériumnak.

C. A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek társadalmi elfogadásának elősegítése. A modul két tevékenységcsoportot foglal magában.

- Szülősegítő programok, tájékoztató napok megszervezése és támogatása.
- Érzékenyítő programok szervezése és lebonyolítása (pl. párbeszéd a sajátos nevelési igényű gyermekek, szüleik, a befogadó gyermekközösségek és a környezetben élők között, közös szabadidős tevékenységek, nyílt napok).

A tervezés fázisában igen sok konkrét rendezvényre gondoltak az intézmények képviselői: bemutató foglalkozások, szülőcsoportok, családi napok, érzékenyítő tréningek tanulóknak, szülőknek, fiatal felnőtteknek, szülő-gyermek-testvér közös táboroztatások, tanulói programok a kategóriába tartozó és oda nem tartozó gyermekekkel, fiatalokkal.

A pályázat második rész célja

A minőségi pedagógiai szakszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, a szakszolgálati ellátásban tapasztalható területi egyenlőtlenségek csökkentése

A 2012. 09. 01. napján hatályba lépett Nkt* már csupán pedagógiai szakszolgálati tevékenységeket definiál, amelyek megvalósítását az egységes vezetés alatt álló megyei pedagógiai szakszolgálati intézmények végzik, a járási területenként létrejött tagintézményekkel együtt, a 15/2013. (II.26.) EMMI rendeletben meghatározottak alapján. A fenti átalakítás szervezetfejlesztést, a folyamatok, szakmai protokollok egységesítését, a folyamatok minőségbiztosítását, szabályozását, a humánerőforrás fejlesztését és a típusában megnövekedett feladatellátáshoz szükséges eszközpark bővítését igényli, amelyekre egyaránt lehetőséget kínál a pályázat.

Ezen rész cél megvalósítását is három tevékenységcsoporton belül szabta meg a pályázató. Itt azonban nagyon megengedő a kiírás, hiszen mind egyik tevékenységcsoportból elegendő egy feladat választása. A beadott

* FELHÍVÁS a súlyos és halmozott fogyatékossgal élő gyermekeket ellátó intézmények szakmai fejlesztésének támogatása érdekében 7.o

pályázat ezzel a szemlélettel ellentétesen maximalista, hiszen az alábbi területek mindegyikére vonatkoznak tervezett tevékenységek, programok.

A. A pedagógiai szakszolgálati tevékenységek szakmai megújulásának támogatása

- Módszertani segédletek, eljárási segédanyagok készítése.
- Intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációjának támogatása.
- Szakmai műhelymunkák, workshopok szervezése és lebonyolítása.
- A horizontális tanulást segítő partnerségi együttműködés elősegítése, hálózatfejlesztés, a köznevelési, egészségügyi, szociális intézmények, a civil segítő szervezetek, a szakszolgálatok közötti hálózat kialakítása.
- Specifikus tanfolyamokon, akkreditált továbbképzéseken való részvétel támogatása annak érdekében, hogy a szakemberek képesek legyenek az integrálható tanulók felkészítésére a többségi iskolákba való átmenethez, illetve folyamatos támogatás nyújtására az együttnevelésben részt vevők számára.
- A szakemberek speciális eszközök használatára történő felkészítésének támogatása.

A pályázat célkitűzése volt – amellyel a pályázatírásban részt vevő intézményvezetők azonosultak – a területi egyenlőtlenségek csökkentése. Átgondolt tervek születettek, amelyek maximálisan igyekeztek az adott tagintézmény hiányosságait mind a szakemberek felkészültségében, mind a rendelkezésre álló eszközállományban pótolni.

A szakemberek felkészítésében, kompetenciáik növelésében, a szakmai közötti együttműködés kialakításában, a horizontális tanulásban rejlő lehetőségek kiaknázására íródtak a programok. 35 módszertani segédanyag elkészítését tervezték, megyén belül és társ megyék szakszolgálatainak látogatását, ágazaton belüli és ágazatok közötti nagyarányú együttműködést.

A leginkább preferált tevékenység a specifikus tanfolyamokon és akkreditált továbbképzéseken való részvétel volt. Ez alkalmat nyújtott nagy óraszámú, magas költségű, terápiás fejlesztő tevékenységet lehetővé tevő képzések tervezésére, terapeuta végzettség megszerzésére, a szakvizsga megszerzéséhez kötött, nagy óraszámú önismereti, illetve módszer-specifikus képzések elvégzésére. Különösen fontos volt a tervezés során

a diagnosztikai és fejlesztő eszközök használatát lehetővé tevő felkészítő képzések tervezése, amelyet egy-egy cég kizárólagosan végez.

- B. A minőségi szakszolgálati feladatok ellátásához szükséges eszközök biztosítása, a szakszolgálati infrastruktúra fejlesztése:
 - a. infokommunikációs eszközök beszerzése,
 - b. vizsgáló/fejlesztő eszközök beszerzése.

A tervezés során az egyik legnagyobb örömet a laptopok beszerzésének lehetősége adta, hiszen az online Egységes Nyilvántartási Rendszer használata, a szakértői és szakvélemények készítése, a kapcsolattartás feltételezi, hogy a kollégák rendelkezzenek saját eszközzel.

A vizsgáló és fejlesztő eszközök, az intelligenciatesztek, a gyógypedagógiai vizsgáló eszközök, a fejlesztő, mozgásfejlesztő eszközök, terápiás eszközök beszerzése jelentős segítséget nyújtott a szakszolgálatoknak és hozzájárult a területi egyenlőtlenségek mérsékléséhez.

- C. Az ellátásra szoruló gyermekek, tanulók előmenetelének támogatása, a speciális helyzetükből fakadó hátrányok kompenzálása:
 - a. a végzettség nélküli iskolaelhagyás, valamint a fiatalkori munkanélküliség arányának csökkentését szolgáló, az SNI tanulók munkaerőpiacra történő átvezetését támogató, egyéni átvezetési programok gyakorlati elterjesztése,
 - b. a gyermekek és tanulók sikeres előmenetelét támogató programok szervezése és lebonyolítása.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében sok a hátrányos helyzetű település, ahol a gyermekeknek nagy szükségük van többlettámogatásra a korai fejlesztés valamelyik területén, valamint a hátrányok kompenzálására az óvodás vagy kisiskolás életkorban. A rendelkezésre álló humánerőforrás ennek a feladatnak a maradéktalan elvégzését nem teszi lehetővé, így ez a terület tervezte a legtöbb programot a pályázatban. A programok megvalósításában a szakszolgálat belső munkatársaira, illetve külső szakemberekre is számítottak. A mozgás, a beszéd, a nyelv, a szociális képességek fejlesztése éppen úgy megjelent háromfős egyéni, illetve csoportos szervezésben, egy- vagy kétórás foglalkozások formájában, mint egyhetes táborokban. Az iskolás korosztálynál ez kiegészült a tanulásmódszertan, az önismereti, illetve a középiskolásoknál a pályaeérdeklődés, tehetségterület feltérképezésével.

A pályázat harmadik rész célja

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat szakmai fejlesztése rész célhoz kapcsolódó tevékenységcsoport

E rész célra szintén a két EGYMI-nek volt lehetősége pályázatot készíteni. Ez a terület képviselte mind programjaiban, mind a tervezett forrásban a legkisebb részt a benyújtott pályázatban.

A. Az integrált nevelési formák minőségi továbbfejlesztése, a társadalmi és oktatási inklúzió elősegítése:

- a. módszertani segédletek, eljárási segédanyagok készítése,
- b. interdiszciplináris szakmai módszertani ajánlások kidolgozása,
- c. differenciált feladatbank készítése,
- d. a szakemberek specifikus tanfolyamokon, akkreditált továbbképzéseken való részvételének támogatása,
- e. tudásmegosztás, disszemináció elősegítése (szakmai műhelymunkák, workshopok szervezése és lebonyolítása, hálózati együttműködés erősítése, pedagógusok mentorálásának támogatása),
- f. szülősegítő programok, szemléletformáló, érzékenyítő tréningek szervezése és lebonyolítása,
- g. a szakemberek speciális eszközök használatára történő felkészítésének támogatása.

Ebből a tevékenységblokkból mindössze egy választás volt kötelező, ezzel szemben a beadott pályázat egy kivételével – interdiszciplináris szakmai módszertani ajánlások kidolgozása – valamennyi elemre tartalmazott vállalásokat. A differenciált feladatnak nyolc elemét tervezték és valósították meg a LIGET EGYMI kollégái. Az egységes mérőrendszer, amely a tanulók fejlődésének követésére szolgál a két vizsgálat közötti időben, négy tematikai egységben került megtervezésre. A továbbképzéseknél ebben a csoportban inkább a rövidebb, 30–60 órás képzések voltak a meghatározóak, és igen sok programot terveztek a szülősegítő programok, érzékenyítő tréningek kategóriában. A tudásmegosztást az EGYMI-k gyógypedagógusai, illetve az ellátás helyszínének pedagógusai számára tervezték több intézményben, több alkalommal. A módszertani segédanyagokat reedukációs óravázlatok, valamint a sakk fejlesztő hatása témakörében tervezték a kollégák.

A minőségi szolgáltatás nyújtásához szükséges eszközök biztosítása:

- a. infokommunikációs eszközök beszerzése,
- b. fejlesztő eszközök beszerzése.

Az utazó gyógypedagógusi, konduktori ellátásban jelentősen nagyobb az eszközök amortizációja, a rendszeres szállítás és a más feltételek melletti használatuk miatt. A pályázat lehetővé tette nemcsak a már ismert és elhasználódott eszközök pótlását, hanem új, a fejlesztés során használható papír alapú, illetve digitális eszközök megvásárlását. Kapcsolva olyan IKT eszközökkel – mobil digitális tábla, tanulói tabletek –, amelyek az ellátás minőségét, sokszínűségét teszik lehetővé.

A pályázati kiírás megjelenésétől kevés idő állt rendelkezésre a 2017. április 11-i beadási határidőig. Sikerült elkészíteni a pályázatot abban a szerencsés felállásban, hogy a pályázati team a későbbi projektmenedzsment tagjaiból állt, ami a tagintézmény-vezetőkkel egészült ki, a tankerület pályázati csoportjának és szakreferenseinek jelentős támogatása mellett.

Néhány adat a beadott pályázatból

A pályázat címe: „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes!”

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban

A szakmai terv 89 oldal terjedelmű, amihez 7 melléklet kapcsolódik, az alábbiak szerint:

1. számú melléklet IKT eszközök beszerzése
2. számú melléklet Speciális és fejlesztőeszközök beszerzése
3. számú melléklet Pályázattelőkészítés projektszinten
4. számú melléklet A teljes projektbe bevont közreműködők bemutatása
5. számú melléklet Cselekvési terv Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
6. számú melléklet Projekt cselekvési terv az 1. és 3. rész cél esetén, cselekvési terv – Liget Úti EGYMI és Révay György EGYMI
7. számú melléklet: A minőségi pedagógiai szakszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása a szakszolgálati ellátásban tapasztalható területi egyenlőtlenségek csökkentése

A megvalósításba bevont intézmények, tagintézmények, telephelyek száma: 14.

A megvalósításba bevont szakalkalmazottak, közalkalmazottak száma: EGYMI-k 44 fő.

Szakszolgálatok: 137 fő.

Vállalt indikátorok:

- Képzésben, átképzésben részt vevő pedagógusok száma: 142.
- Támogatott programokban részt vevő tanulók száma: 896 fő.
- Kidolgozott új képzési módszertanok (módszertani segédletek, eljárási segédanyagok) 35 db.
- Új képzési módszertant alkalmazó intézmények száma: 23.
- A pályázat tervezett költsége: 271.232.556 Ft.

2 A projektmenedzser beszámolója

(Dr. Torda Ágnes)

Nyertünk! Egy benyújtott pályázatot elfogadó döntés híre sikert és örömet jelent azoknak, akik a pályázati anyagot készítették, de még inkább öröm azoknak, akik számára forrást jelent a tervezett és vágyott szakmai célok megvalósításához. Az előkészítés, majd a megvalósítás csapatmunka eredménye, csakis ily módon lehet három éven át tartó, sok millió forintot felhasználó, hasznos és szakmailag igényes projektet megvalósítani. Az eredményhirdetés idején, 2017 decemberében még nem is tudtuk, hogy a több szakaszban zajló pályázati folyamat első körében kezdhethjük meg a pályázati munkát. Az elsők közé tartozni jó érzés, de úttörők vagyunk, még nincs erre a pályázatra vonatkozó átvehető tapasztalat. Természetesen támaszkodhattunk a korábbi pályázatokban szerzett gyakorlatunkra, és folyamatosan segítséget kaptunk a tankerület munkatársaitól.

A pályázati forrás három pedagógiai ellátási szakterület finanszírozására irányult, minden szakterületre vonatkozóan meghatározva, hogy mely csoportok ellátásában jelent fejlesztési lehetőséget az elnyert forrás. A pályázati célok megvalósítására a szolnoki Tankerület két EGYMI intézménye és a tankerület irányításával működő Megyei Pedagógiai Szakszolgálat 12 intézménye (székhely, tagintézmény, telephely) készült fel.

A pályázat megvalósítására való felkészülés szakaszában az információk gyűjtésére koncentráltunk. A tankerület vezetőjével, munkatársaival folytatott megbeszélést követően, 2018 januárjának első hetében már a közbeszerzési szakértővel egyeztettünk, mert tudtuk, hogy felelősek vagyunk az elnyert támogatás szakszerű, célszerű és méltányos felhasználásért. A projektvezetés tagjai egyetértettek abban, hogy naprakész, többszörösen ellenőrzött információk birtokában kívánnak dolgozni. Ily módon akartuk a kockázatot és az esetleges hibákat minimalizálni. Ehhez a törekvéshez szervesen illeszkedett a teljes körű dokumentálás igénye, továbbá minden olyan helyzetnek a kizárása, mely ne lenne kellően átlátható. A projektvezetés részéről olyan irányító, szervező szolgáltatást kívántunk megvalósítani, amiben meghatározó a szakmai igényesség, a korszerűség és a résztvevők támogatása. Direkt és indirekt módon azt közvetítettük, hogy a forrásokat

észszerűen, hatékonyan, felelősen és eredményesen kell felhasználnunk. Ezek az elvek, bár időként túlságosan szigorúnak tűnhettek, mégis mindig összetartották a projektben közreműködőket. Ezek az elvek tették lehetővé, hogy rácsatlakozzunk a tankerületi szervezet áramkörére, harmonizáljuk a partneri kapcsolatainkat és ennek a szellemiségnek a jegyében működünk együtt a pályázó intézmények munkatársaival.

A menedzsment létszámát a pályázati kiírás szabályozta. Ennek figyelembevételével projektvezető, szakmai és pénzügyi vezető dolgozott az irányításban, munkájukat kezdetben két asszisztens, majd a második évtől, a beszerzések csúcsidejétől egy harmadik szakmai asszisztens is segítette.

Ha távolabbról tekintünk projektünkre és nem a napi feladatok végtelen sorát akarjuk megmutatni, akkor mindenképpen szólni kell a projekt különleges céljáról és jelentőségéről. A köznevelés teljességéhez viszonyítva a projekt „mindössze” három szolgáltatásban jelenik meg és fejt ki hatását. De ami ezeken az ellátási területeken történik, az következményeiben felértékelődik és többszörösét jelenti annak, amit a számok mutatnak.

Ha arra gondolunk, hogy súlyosan és halmozottan sérült gyermekek kis csoportja a projekt forrásai révén részt vehet az iskolában folyó fejlesztő iskolai nevelésben és oktatásban, akkor tudjuk, hogy ez a lehetőség nemcsak a tanuló, hanem a családjának életét is megváltoztatja.

Ha feladatbank készül az integráltan tanuló sérült gyermekekkel foglalkozó gyógypedagógusok és befogadópedagógusok részére, akkor ez azt jelenti, hogy tettünk egy lépést az inkluzív nevelés-oktatás minőségi javításáért.

Ha a pedagógiai szakszolgálatokban növekszik a gyermek- és szülőfoglalkozások száma, új tartalmú foglalkozások tartására nyílik lehetőség, bővülnek a társintézményekkel és a családokkal együtt szervezett tematikus programok, akkor jobb esélyeket és sikeresebb előrehaladást biztosítunk sokak számára.

Ha minden pályázó intézmény nagyszámú digitális, fejlesztő és diagnosztikai eszközhöz jut; ha a projektbe vont intézmények pedagógusai kívánság és érdeklődés szerint hozzájutnak a választott továbbképzésekhez; ha kollégák újabb felsőfokú szakirányú képzésének megszerzését vagy szakvizsgára való felkészülését segítjük; ha kiadványok sokaságával támogatjuk a szakmai munkát, a gyermekek és tanulók fejlesztését vagy a családi nevelést, akkor jelentősen javul a pedagógiai szolgáltatások minősége.

Két olyan pályázati területről szövegek részletesebben, amely minden résztvevőt egyaránt érintett. Ezek: a képzésekben való részvétel és a kiadványok készítése. Látszólag egymástól távol eső tevékenységek, mégis párban járnak,

hiszen a befogadás és a visszaadás kettőséről van szó. A pedagógus szakmai pályájának alakulásában ezek a folyamatok dinamikusan váltják egymást, s egyben a pedagógus szakmai fejlődésének mutatói. A tanuló és a tanító szerepek gazdagítják a személyiséget, megújulást hoznak egy hosszú pálya bármely szakaszában. A menedzsment teljes egyetértésével született döntés szerint egyik területen sem korlátoztuk a kollégák részvételi szándékát. Bárki jelentkezhetett olyan tartalmú képzésre, amely a szakmai munkájához közvetlenül kapcsolódott, és bárki jelentkezhetett olyan írásmű készítésére, amely a munkája során szerzett szakértelmének és gyakorlatának összegzése.

Döntésünk mellett a későbbiekben is kitartottunk. A képzések számát természetes módon szelektálta a képzés megszervezhetősége vagy egyes jelentkezők visszalépése. A kiadványok készítését pedig a szerző igénye szerinti mértékben támogattuk. Fontos adat, hogy e két területen a projektben vállalt indikátorainkat, melyek teljesítése kötelező és számonkért, többszörösen meghaladtuk.

A továbbképzésekről

A képzések szervezésében kritérium volt, hogy a választott képzés a jelentkező munkájához, a munkahelyén megvalósuló pedagógiai szolgáltatáshoz vagy önképzési tervéhez közvetlenül kapcsolódjon. Törekedtünk arra, hogy jelentkezzenek felsőfokú végzettség vagy képzettség megszerzésére, illetve a szakvizsga megszerzéséhez szükséges képzésekre. Mindezek a projektelemek sikeresen lezárultak.

Az egyik intézmény esetében a képzés választása nem volt önkéntes, mivel itt új szolgáltatás beindítását támogatta a projekt. A szolgáltatásra való felkészüléshez hat különféle tematikájú, összesen 114 órás képzési csomagot rendeltünk. Ezt a magas óraszámú képzést azok a pedagógusok és pedagógiai segítők teljesítették, akik az újonnan induló csoport tanulóival fognak dolgozni. A pedagógiai gyakorlatra felkészítő képzés egyszerre szolgálta a tudásgyarapítást és érzékenyítést. Azt is fontosnak tartottuk, hogy a képzések abban az intézményben folyjanak, ahol az új gyermekcsoport nevelése-oktatása történni fog.

A nagy létszámú képzések mindegyikét Szolnokon, a tankerületi központ által biztosított tanterembe szerveztük. Ezzel kímélni akartuk a résztvevőket a hosszadalmas, főként Budapestre történő utazástól, továbbá jelentős utazási költséget takaríthattunk meg. Azokban az esetekben, ami-

kor a képzés helyben történt, nem terheltük adminisztratív feladatokkal a résztvevőket. Ezeket nagy pontossággal a szakmai asszisztensek látták el, amit köszönünk nekik. Az eszközigényes és gyakorlati bemutatókkal ötvözött képzésekre többnyire a fővárosban került sor, sok esetben több, egymást követő napon.

A képzések egy további csoportját alkották az egyedi választású, egy-két személy részvételével zajlók. A mellékletben közölt képzési statisztikai adatok alapján a főbb csoportok jól elkülönülnek. A megtartott képzések 90%-a csak a pályázatot irányító hatóság kizárólagossági engedélye alapján volt megszervezhető. Ez egy komoly, több fordulás, alaposan dokumentált folyamat. A benyújtás és az engedély megérkezése között bizonyos esetekben két hónap is eltelt. Némelykor az indoklás kiegészítésére további információkat is kértek. A benyújtás induló dokumentációját a projektben állítottuk össze, de az irányító hatósághoz való továbbítás a tankerületi dolgozóknak is további komoly feladatot jelentett. Köszönjük mindenkinek!

A képzések témái és előadói a pályázati kiírásban megnevezett gyermek- és tanulócsoporthoz tartozó ellátási igényei köré rendeződtek. Az érdeklődés négy képzési területre irányult. Első helyre sorolom a különféle képességterületek fejlesztésére felkészítő képzéseket. Ezekre a pedagógiai szakszolgálatokban dolgozók és az utazótanárok jelentkeztek. A második területnek tekinthető a logopédiai és fejlesztőpedagógiai tevékenységre egyaránt felkészítő képzések. A felsorolt tematikájú képzésekre kivétel nélkül sokan jelentkeztek, ezért ezeket Szolnokon tartottuk meg. Speciális képzési területnek tekinthetjük az autista gyermekekkel és tanulókkal való bánásmódra felkészítő módszertani képzéseket. Itt is volt intézményközi együttműködés, mert az EGYMI-k dolgozói mellett szakszolgálati érdeklődők is voltak. A negyedik kiemelt terület a diagnosztikai munkát végzők részére szervezett új eszközök használatára felkészítő képzések köre. Itt a létszámok alacsonyabbak voltak, és a legtöbb esetben a képzési helyszínek utazással voltak elérhetők.

Említést érdemel, hogy amennyiben a képzésben elsajátított új szakmai gyakorlathoz speciális eszközökre is szükség volt, ezeket újabb kizárólagossági engedély kérésével és elnyerésével vásároltuk meg a pedagógus részére.

Elért eredménynek tekintjük, hogy a képzések lezárásával a gyermekekkel való foglalkozásokban megjelentek az elsajátított új gyakorlatok. Azt is fontosnak tartjuk, hogy számos esetben azonnali tudásmegosztás történt, akár a belső intézményi közösség tagjaival, akár intézmények közötti rendezvény keretében. A programbeszámolók mindezeket alátámasztják.

A kiadványokról

A szó elszáll, az írás megmarad. Ha csak egyetlen kiadványt készítünk is, ezrek olvassák – ma vagy évtizedek múlva –, megőrzi a könyvtár és a digitalizált örökkévalóság. Gyermekekkel, tanulóval, szülővel és pedagógussal dolgozunk, konkrét helyzetben, konkrét problémákat igyekszünk megoldani, de amit tudunk, tapasztalunk, kipróbálunk és gyakorlattá teszünk, azt szükséges időnként leírni, másokkal megosztani.

E motiváció nyomán rendkívül magas számú kiadvány készült el, amelyek tartalmuk, terjedelmük szerint is igen sokfélék. Kiadványainkat gyermekeknek, szülőknek és pedagógusoknak ajánljuk, hogy kihez szólunk, azt minden kiadvány borítóján jelezzük. Ha tartalmilag csoportosítjuk őket, akkor eljárási segédanyagok, módszertani leírások és tájékoztatók készültek. Mindezek között igazi különlegességek is bőven vannak. Ilyen az az úttörőnek tekinthető Snoezelen módszertani kiadvány; a gyermekpszichodráma eseteleírások gyűjteménye; a független referenciaszeméllyel validált jó gyakorlat leírás; az integrált nevelésben-oktatásban részt vevő sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését támogató feladatbank, mely a fogyatékosság típusa, a tanuló osztályfoka és tantárgya szerinti bontásban tartalmazza a feladatokat; a tanulásban akadályozott tanulók fejlesztése a sakkjáték alkalmazásával; a gyermekcsoportokra adaptált keleti harcművészeti technikák alkalmazásának bemutatása; a merőben szokatlan megközelítésű anya-gyermek párbeszédet leíró kiadvány, melyben harmadikként megjelenik a szakember, és segíti, súgja a helyzetet enyhítő megoldást. Ez utóbbi kiadványt az Igazgyöngy Művészeti Alapítvány tanulóinak gyönyörűségei képei illusztrálják.

A több mint negyven kiadvány elkészítése a projekt mintegy két éve alatt folyamatosan zajlott. A kiadás több egymást követő fázisában (szerzői, lektori szakaszok, szerzői korrekció, lektori visszanezés, tördelés, szerzői ellenőrzés, nyomtatás és digitalizálás) vándoroltak a kiadványok, mire a végső tartalom és forma kialakult.

Néhány szabályt követtünk, melyeket a szerzők is elfogadtak. A lektorok választásában arra törekedtünk, hogy a lektor legyen a gyógypedagógiai-pszichológiai szakterület jeles személyisége, tudományos fokozatú, publikálásban jártas felsőoktatási szakember. Az erőteljesen gyakorlati tartalmú kiadványoknál a lektorok az adott terület mesterpedagógusai. De vannak „meglepetés lektoraink” is, pl. az a gyógypedagógus kolléga, aki tudományos fokozata és felsőoktatási gyakorlata mellett a keleti harcmű-

vészetek nemzetközileg elismert szakembere, vagy a professzor asszony, aki habilitált egyetemi oktatóként ismert szakértője a mentori tevékenység gyakorlatának is. Nem a címeket és rangokat választottuk, hanem azt mérlegeltük, hogy a lektor szaktudása legyen megbízható segítség a szerző számára. Minden lektorunknak köszönjük, hogy felkérésünket elfogadták. Törekedtünk arra, hogy a szerzői felelősség a szerzőé maradjon. Akárhányan dolgoztunk egy-egy kiadvánnyal, minden munkafázis után ismét a szerző kapta vissza ellenőrzésre, és ő volt az, aki az utolsó korrektúra után írásban nyilatkozott arról, hogy kiadványa nyomtatható.

Az igényességet és a szakmai színvonalat azzal is erősíteni kívántuk, hogy a projekt keretében készült kiadványokat ISBN számjelzéssel ellátva elhelyezzük az Országos Széchényi Könyvtár állományában. Ez alól csak a 16 oldalnál kisebb terjedelmű kiadványok kivételek. Ily módon e munkák hivatkozásra alkalmassá váltak.

A kiadványok közzététele nyomdai elállítással és digitalizálással történt. Egységes arculatukat, igényes tipográfiájukat Szabó László tördelőnek köszönjük. A keresett tartalmú kötet választásában segítő külső borítókat Kádár-Csomor Gábor grafikus készítette. A nyomdai munkálatokat a Fotogruppe Kiadó Kft. Szolnok végezte. Minden közreműködőnek köszönjük gondos munkáját.

Kiadványaink közreadása különbözőképpen alakult. Nyomtatott és digitalizált formában készültek, de a nyomtatott kiadványok is megtalálhatók, elérhetőek lesznek a szerzőt foglalkoztató intézmény honlapján. Két kiadványunk intézményi könyvtárban mint belső használatú nyomtatvány kerül elhelyezésre.

Folyamatos munka, kiterjedt kapcsolatok, szerteágazó tevékenység. Mindenkiben másképp őrződnek meg az erős epizodikus események. Ezek lehetnek ünneplő alkalmak vagy meglepő helyzetek is. Két képet bármikor fel tudok idézni. Az egyetemi épület tanterme, amelyben több száz fejlesztő eszköz szerteszét kupacokba rendezve várja, hogy kiszállítsák. Színesek, csilingelnek, forognak, búgnak, kézbe kell venni és nézegetni, mire is lehet használni. Ehhez hasonló kép a kiadványok becsomagolt gúlái, a felső sor könyvein a választott grafika és a címek.

Hurrá! Nyertünk és megcsináltuk.

3 Liget Úti Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola és Készségfejlesztő Iskola

(Dr. Kovácsné Okler Edit)

Az EFOP-3.1.6-16 kódszámú „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes!” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban” című pályázat intézményünkre vonatkozó kiemelt céljai és tervezett eredményei.

A súlyosan és halmozottan sérült gyermekek ellátásának javítása, a működő szolgáltatás színvonalának minőségi emelése. Az utazótanári ellátást nyújtó pedagógusok továbbképzésének biztosítása, eszközeik bővítése és/ vagy cseréje, aminek révén az integráltan tanuló fogyatékos gyermekek jobb ellátásban részesülhetnek. Az integráló többségi intézmények pedagógusaival való kapcsolat erősítésére műhelyek tartása, szakmai tudásmegosztás biztosítása, a rehabilitációs, habilitációs munkát segítő kiadványok, szakanyagok készítése. A programba bevont valamennyi köznevelési intézmény vállalta, hogy ágazaton belüli és ágazatok közötti kapcsolatait erősíti, törekszik jó gyakorlatok átadására és átvételére, hálózátépítésre.

A megvalósított feladatok, az elért eredmények

3.1 Szülősegítő programok, tájékoztató napok – Kapcsolatépítő workshopok

A pályázat megvalósulása során négy alkalommal nyílt lehetősége pedagógusainknak, valamint az intézményünkbe járó tanulók szüleinek, hogy kapcsolatépítő és szülősegítő workshop programokon vegyenek részt.

Első alkalommal 2018. március 10-én a Kalocsai Nebuló Általános Iskola, Szakiskola és EGYMI, valamint az EGYMI Országos Szakmai Munkaközössége rendezett szakmai konferenciát a fejlesztő nevelés-oktatásban érintett szakemberek aktív részvételével, bevonásával. Intézményünkben összesen tizenöten vettünk részt, melyből tizenhárom fő gyógypedagógus és két fő szülő. A rendezvény fő célja volt bemutatni az immár több mint tízéves fejlesztő nevelés-oktatás által eddig elért eredményeket, valamint az ország különböző pontjain egymástól távol eső intézmények és szakembereik eddig megszerzett szakmai tudásának megosztása, átadása, szakmai előadások segítségével.

Második alkalommal 2018. május 23-án tantestületünk fejlesztő iskolai csoportokban dolgozó kollégái (tizenkét fő) és két szülő a szegedi GEMMA Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Általános Iskola és Készségfejlesztő Iskolába látogatott el, amelyet a GEMMA Iskola Közhasznú Nonprofit Kft. tart fenn. Minden eszközt, fejlesztést az őket támogató cégeknek, a hatalmas összefogásnak és a pedagógusok, szülők, rokonok belefektetett kétéves munkájának köszönhetnek. Szakmailag nagyon jól felkészült kollégákkal találkoztunk, akik elszántan dolgoznak azért, hogy a súlyosan-halmozottan sérült gyermekeknek és családjuknak biztonságot nyújtó iskolát teremtsenek.

Harmadik látogatásunkat az Egri Szalaparti EGYMI, Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola és Kollégiumba szerveztük 2018. december 13-án. Tizennyolc fős csoportunkkal elsősorban a fejlesztő iskolai csoportok mindennapi életébe szerettünk volna betekinteni, de a más területeken folyó munkát is megismerhettük. Az intézmény bejárása után egy videofilm-válogatás levetítésével mutatták be intézményük rövid történetét, működését, több programjukat.

Negyedik szakmai kirándulásunkat a Meixner Ildikó EGYMI, Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium bolyi telephelyén található fejlesztő iskolájába szerveztük. A látogatás alkalmával lehetőséget kaptunk szakmai tapasztalatcserére és a hasonló feladatokat végző pedagógusok megismerésére. Intézményünkben 13 fő vett részt ezen a szakmai konzultáción. Az intézmény bemutatásakor egy-egy csoport által készített videofilm megtekintésére került sor. Megmutatták, hogyan lehet jó hangulatban, emellett lelkiismeretesen végezni a súlyosan-halmozottan sérült gyerekek mindennapi fejlesztését, gondozását úgy, hogy a szülő csak alig-alig tud hozzájárulni munkájuk eredményességéhez. A legtöbb szülő

1. kép: Szakmai találkozó a Meixner EGYMI-ben

hétvégeente viszi haza gyermekét, így nem tud részese lenni nap mint nap gyermeke fejlődésének, változásának. Az új kapcsolatok kiépülése mellett tapasztalatokat szerezhettünk, válaszokat kaphattunk a fejlesztő iskola mindennapjainak szervezéséről egy más feltételekkel rendelkező intézményen keresztül. Érdekes volt látni egy szociális intézménnyel szimbiózisban működő intézményegység működési sajátosságait.

3.2 Szülősegítő programok – Tematikus programok, táborozás

A „Három kívánság” című 2×3 napos rekreációs programelemünket az érintett családokkal folytatott kerekasztal-beszélgetések, személyes interjúk, valamint írásos kérdőívekben szereplő válaszok, kérések hívták életre. A szülők, családok alapvető igénye, kérése volt, hogy „csak egy hosszú hétvégét, csak három napot lehetnék távol, csak ennyi napra szeretnék elmenni otthonról, csak három nap, nem több, nem kevesebb.” Ez az alapvető szülői igény hívta életre a „Három kívánság” – családok-szakemberek együttes rekreációja pályázati programelemet. Három nap alatt nem tudjuk megváltoztatni az érintett családok életét, de hitet és erőt adhatunk számukra az év többi 362 napjára. A programot szervező, megvalósító szakemberek azok a gyógypedagógusok voltak, akik az érintett gyermekek és fiatalok mindennapos segítői, így értik és megértik a súlyosan fogyaté-

kos gyermekeket és nevelőiket, akik vállalják a kihívásokat. A résztvevők másik csoportját a szülők és a testvérek alkották.

A megvalósítás helyszínei: Baráthegyi Majorság és erdei iskola – Miskolc, Szarvas és környéke.

Az alkalmazott módszerek: A programok során az üdültetést és a terápiás jellegű segítségadást kapcsoltuk össze. Programjaink felépítése ezért hármas tagolású volt: foglalkozás – mentálhigiénés – és szabadidős tevékenységek váltották egymást.

A megvalósítás során a következő módszereket alkalmaztuk: megfigyelés élethelyzetekben, Fröhlich-féle bazális stimuláció, mondókás átmozgások, segítő beszélgetések, családkonzultációk, klasszikus gyógypedagógiai foglalkozások, gyógypedagógiai családsegítés, kirándulások.

A legfontosabb eredmények: Létrejött, erősödött a kooperáció, erősödtek az egyes családok tartalék erőforrásai, a nem megszokott élethelyzet fejlesztő hatású volt a gyermekek számára.

2. kép: A táborok résztvevői Miskolcon és Szarvason

3.3 Tudásmegosztás, disszemináció elősegítése – Bemutató órák

A pályázat keretében bemutató órákat szerveztünk intézményünk különböző tagozatain: értelmileg akadályozott csoportokban, tanulásban akadályozott osztályokban, óvodai és autista csoportokban.

A bemutató órák szervezésével az volt a célunk, hogy az érdeklődők betekinthesse a különböző területek nevelő-oktató munkájába, meg-

ismerjék a specialitásokat. Egy-egy tananyag vagy témakör feldolgozásához megpróbáltuk bemutatni az adott csoport számára legmegfelelőbb módszer- és eszköztárat.

Az intézményeknek kiküldött meghívók részletes tájékoztatást adtak a tervezett bemutató órák időpontjáról, az órák témájáról, a foglalkozások pontos helyszínéről. A meghirdetett órákra a különböző intézmények érdeklődő szakemberei mellett szeretettel vártuk kollégáinkat és a szülőket is.

Bemutató órákat, foglalkozásokat hat alkalommal tartottunk és utána minden esetben lehetőséget biztosítottunk szakmai beszélgetésekre.

A tanórákon, foglalkozásokon a résztvevők megismerkedhettek az autista specifikus módszerekkel, a konduktor gyógypedagógust segítő munkájával, változatos differenciálási módokat, tanulásszervezési eljárásokat, kreatív, saját készítésű eszközöket láthattak. Az érdeklődők segédeszköz-bemutatón is részt vehettek.

3. kép: Bemutató óra a FNO 2 csoportban

A „Kincsesláda” programunk keretében különböző terápiákkal ismerkedhettek meg az érdeklődők, illetve betekintést nyerhettek az egyéni vagy kiscsoportos formában történő fejlesztő munkába.

Örömmel tapasztaltuk, hogy több intézmény pedagógusai rendszeres, visszatérő résztvevői voltak a bemutató óráknak. A visszajelzések, az órák

4. kép: Konduktív pedagógiai módszerek

5. kép: AAK módszer bemutatása

utáni konzultációk is azt igazolták számunkra, hogy a sérült gyerekekkel való foglalkozás is lehet inger-, eszköz-, tevékenység- és ötletgazdag. A fogyatékos gyermekekkel való foglalkozás nagy kihívás mindannyiunknak, ám az apró lépésekben elért sikerek további erőt adnak egy-egy újabb cél, feladat megvalósításához. Nagyon fontos számunkra, hogy a kollégák, szülők gyakran segítik észrevételeikkel munkánkat. Pozitív véleménynyilvánításuk, sok esetben a köszönetük pedig motivációt nyújt ahhoz, hogy újabb lendületet kapjunk a mindennapokhoz.

3.4 Egyéb tudásmegosztás – Mentorhálózat működtetése

A pályázat egyik kiemelt feladata a tudásmegosztás megvalósítása pedagógusok részére. Ennek egyik eleme az volt, hogy olyan intézményt segítünk a fejlesztő nevelés-oktatás megszervezésében és működtetésében, amely a pályázati program keretében szervezte meg a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók intézményes ellátását. Esetünkben ez az intézmény a homoki Révay György EGYMI volt. Ismétlődő rendszerességgel látogattuk meg a homoki iskolát, és az ottani érintett kollégák szintén több esetben ellátogattak hozzánk.

Egy-egy alkalomra mindig más előadó készült fel szakmai tapasztalatainak megosztásával, aminek során a már nálunk jól bevált módszereket, eszközöket próbáltuk minél szemléletesebben bemutatni. Az intézmény szakemberei számos alkalommal eljöttek és megnézhatték a csoportszobákat, ahol a gyógypedagógusok elmondhatták, hogy mit és miért tartanak hasznosnak egy ilyen iskolatípusban. Az adott témában minden nehézséget, problémát, kudarcot, sikert igyekeztünk megbeszélni, és az előadások után volt lehetőség kérdezni, a felmerülő kérdésekre reflektálni. Szemléletesen, egyes dolgokat személyesen kipróbálva dönthették el, hogy ez számukra mennyire lehet hasznos.

Szerencsés helyzetben van az iskolánk, hiszen jelenleg is három, igen jól felszerelt csoportszobával rendelkezik, ahol az osztályfőnökök a gyerekek igényeihez igyekeznek kialakítani a terem bútorzatának, tárgyainak elrendezését. Sikerült arról is beszámolnunk, hogy nálunk egyúttal egy jól működő teammunka folyik. A hasznos és értékes tapasztalatokat heti rendszerességgel beszéljük meg az érintett osztályfőnökökkel és a cso-

portba betanító pedagógusokkal. Folyamatos visszacsatolásként jól működik a kooperálás egymás között. Személyes tapasztalataink, együtt átélt nehézségeink megbeszélése, kibeszélése nagyban hozzájárul mentális egészségünk megőrzéséhez. Hisszük, hogy ez a hozzáállás a munkánk hatékonyságát, eredményességét rendkívül pozitív módon befolyásolja, amit a kollégák egy-egy bemutató órán, érzékenyítő tréningen vagy iskolabejáráson is megtapasztalhattak.

6. kép: Konduktív módszerek átadása

A mentorhálózat építésének, működtetésének legnagyobb témái, területei: A súlyosan, halmozottan sérült gyermekek iskolába való bekerülése és a csoportképzés; A terem alapfelszerelése/ajánlott eszköztára; A napirend szervezése; Az új csoport indításának feltételei; A mozgásnevelés; Utaztatás; Dokumentáció; Kapcsolattartás; Értékelés; Az eszközkölcsonzó kialakításának, működtetésének feltételei.

A mentoráló pedagógusok fontosnak tartották, hogy a mindennapi élet-
hez igazodó, ott helytálló, valóban hasznos információkkal, tanácsokkal segítsék egy frissen induló csoport nevelőit, segítőit, és velük együtt a vezetőket is. Esetünkben ez nagyon jól megvalósult, együttműködésünk sikeres volt.

3.5 Szülősegítő programok – Szülősegítő műhelymunkák

A Liget Úti EGYMI szakemberei évek óta utazó gyógypedagógiai szakmai szolgáltatás keretében biztosítják a város és a járás többségi általános és középiskolaiban az SNI-s tanulók sérülésspecifikus ellátását. A minőségi fejlesztés azt kívánja, hogy a gyermekek mellett a szüleik és a velük foglalkozó segítőik is figyelmet és támaszt kapjanak. A gyermekek fejlődése csak a szülők és jól képzett segítőik összefogása révén valósulhat meg. Az utazó

tanároknak a mindennapokban kevés lehetőségük van a szülőkkel való konzultációra, ezért a szülősegítő műhelymunka-sorozat megvalósulása hiánypótló volt e téren.

A pályázat keretében négy alkalommal szerveztünk szülősegítő műhelymunkát két szolnoki és két Szolnok környéki általános iskolában.

A programok témái a következők voltak: Egyéb pszichés zavarral, magatartási problémákkal küzdő, beszéd fogyatékos, látássérült és autista tanulók tanulásának, nevelésének megsegítése otthon.

A szülőkkel való találkozások és konzultációk lehetővé tették a szülők felelősségének, a folyamatban betöltött szerepének kiemelését. Az interaktív előadásokat követő együtt gondolkodás, közös megbeszélések elmélyítették a pedagógusok, az iskolák és a szülők kapcsolatát, nyitottabbá tették a szülőket a gyermekük által látogatott intézmények, valamint a gyermekük megsegítését végző gyógypedagógusok iránt. Ez a három alkalom termékeny talaja lehet a további kedvező együttműködésüknek.

Az SNI gyermekeket nevelő szülők, családok számára a műhelyfoglalkozások segítséget nyújtottak:

- a „nem vagyok egyedül a problémámmal” érzés megtapasztalására,
- az érzések, gondolatok ventilálására, megosztására a szakemberekkel, sorstársakkal,
- a fejlesztés lehetőségeinek otthoni tervezésére, megszervezésére,
- a korábban kapott diagnózisok közoktatási értelmezésére,
- a közoktatásban történő érdekérvényesítésére.

Az elégedettségi kérdőívek tanulsága szerint is hasznos volt ez a programsorozat. A résztvevők köszönetet mondtak a jó tanácsokért, az őszinteségért és a segítő attitűdért. Kiemelték, hogy nyitottak a későbbiekben is a hasonló kezdeményezéseken való részvételre. Külön értékelték, hogy konkrét segítséget kaptak gyermekeik mindennapjainak hatékonyabb szülői megsegítéséhez.

3.6 Tudásmegosztás, disszemináció elősegítése – Kihelyezett műhelymunkák pedagógusok számára

Intézményünk mindig kiemelt figyelmet fordított arra, hogy a többségi iskolák pedagógusaival megismertesse az itt folyó nevelő-oktató munkát, a fejlesztő tevékenységet, a speciális terapiákat. Az integráció előtérbe kerülésével ez még hangsúlyosabbá vált, illetve egyfajta igényként is jelentkezett. Évente szerveztünk és szervezünk ma is bemutató órákat, fejlesztő foglalkozásokat, eszközbemutatót, lehetőséget biztosítunk szakmai konzultációkra. Az utazó tanári szolgáltatás keretében gyógypedagógusaink nemcsak az integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztését látják el, hanem szakmai konzultációs lehetőségeket is biztosítanak a pedagógusok és a szülők számára.

A programok előkészítése: A pedagógus műhelymunkák színhelyéül elősorban olyan iskolákat választottunk ki, ahol utazó tanáraink tartanak fejlesztő órákat, és tapasztalnak nehézségeket az integráció megvalósításában. Törekedtünk arra, hogy szolnoki és vidéki iskolákba is eljussunk, és azokat a témákat dolgozzuk fel, amelyekkel az adott iskolában gyakran találkozhatnak a pedagógusok. Tapasztalataink szerint a legnagyobb nehézséget az autista, a magatartási, figyelemzavarral küzdő és hiperaktív tanulók nevelése-oktatása jelenti. A többségi pedagógusok el is mondják, hogy ebben a témában nem kaptak képzést, szükségük van a gyógypedagógusok segítségére.

A programok megvalósítása: A műhelyfoglalkozásokon minden alkalommal részt vett az utazó tanári intézményegység vezetője, aki egyben a szervező volt és koordinátori feladatokat is ellátott. A műhelymunkában általában három gyógypedagógus vett részt, akik minden esetben áttekintették az adott fogyatékosági csoportra, tanulási zavarra vonatkozó legfontosabb elméleti ismereteket, majd ezek után gyakorlati, konkrét módszertani tanácsokat foglalmaztak meg, eszközöket mutattak be.

A műhelymunkák témái a következők voltak: A beszéd fogyatékos, autista, mozgásfogyatékos és egyéb pszichés zavarral küzdő SNI tanulók tanórai megsegítése, a differenciálás lehetőségei.

A pedagógusok számára szervezett műhelymunkák eredményesek, a részt vevő pedagógusok érdeklődőek voltak. Néhányan beszámoltak arról, hogy az ezeken a programokon hallott módszereket, eszközöket alkalmazták nevelő-oktató munkájukban, főként autista tanulók esetében. Bízunk benne, hogy

7. kép: Műhelymunka kihelyezett helyszínen

a pedagógusok hosszabb távon is használják majd a megismert módszereket, eszközöket. Terveink között szerepel, hogy a pályázaton kívül is folytatjuk ezeket a kihelyezett műhelymunkákat a többségi iskolákban, illetve folytatjuk eddigi jó gyakorlatainkat.

3.7 Egyéb tudásmegosztás – Konferenciák, előadások

A program előkészítése: A szakmai konferenciák szervezése során legfontosabb törekvésünk az volt, hogy az érdeklődők számára bemutassuk intézményünk sokoldalú gyógypedagógiai tevékenységét. Olyan témákat választottunk, amelyek a szűkebb szakmai kérdések mellett az érdeklődők szélesebb körének is izgalmasak, érdeklődést felkeltőek lehetnek. Célunk volt továbbá, hogy intézményi szintű stratégiáinkkal, módszereinkkel, eszközeinkkel és innovációinkkal segítsük a gyógypedagógiai fejlesztő-nevelő-oktató munkát, ami remélhetőleg a közoktatás fejlesztéséhez szükséges tudás bővülését eredményezheti.

A program megvalósítása: A szakmai konferenciákat, amelyeket intézményünk aulájában rendeztünk meg, tanulóink nyitották meg zenei, táncos, prózai műsorszámokkal, és természetesen minden alkalommal nagy sikert arattak. Így a jelenlévők a szakmai programok mellett az iskolánk művészeti nevelésébe is betekintést nyerhettek. Az előadások szünetében megnézhatték iskolatörténeti kiállításunkat, bepillanthattak terápiás és

fejlesztő szobáinkba, valamint a nagyon jól felszerelt eszközkölcsonzóbe.

A pályázat keretében négy alkalommal szerveztünk szakmai napot, konferenciát szakemberek, szülők számára.

Két szakmai nap a fejlesztő nevelés-oktatáshoz kapcsolódott.

8. kép: Konferencia a Liget Úti EGYMI aulájában

A témák a következők voltak:

- A fejlesztő nevelés oktatás megvalósítása iskolánkban; „Apró sikerek Bogival” – gyermekek harmonikus fejlesztésének eredménye egy szülő szemével;
- Új generációs ápolási eszközök bemutatása;
- Súlyosan, halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok megsegítésének lehetőségei a pszichológus szemével;
- Esélyegyenlőség a mindennapokban; „Szemmel látható és láthatatlan” változások a halmozottan sérült személyek pedagógiájában;
- Snoezelen-multiszenzoros környezet használata az SNI gyermekek nevelése-oktatása során;
- A súlyosan-halmozottan sérült tanulók jelene és jövője a köznevelésben;
- Az iskolából a felnőttkorba való átvezetés.

Két konferencia az autista gyermekek, a speciális tanulási, magatartási, és figyelemzavarral küzdő tanulók integrációjának megsegítését tűzte ki célul.

Ezeknek a témái a következők voltak: A nyelvi fejlődés zavarai és az olvasási zavarok elméleti és gyakorlati összefüggései; Az olvasási folyamat szemkamerás vizsgálata; A NILD terápia bemutatása; Tanulási zavarok megelőzése és a zenepedagógiai, zeneterápiás módszerekkel történő fejlesztés, Diszkalkulia felmérése és a fejlesztési lehetőségek; A diszlexia, diszgráfia és a Meixner-módszer; Iskolai agresszió; Inkluzív sportoktatás

az integrált szemléletű nevelésben; ADHD „a 24 órás probléma”; Hallgatói Híd program.

Örömmel töltött el bennünket, hogy a városi intézmények pedagógusai mellett szép számmal voltak érdeklődők a megye és a régió társintézményeiből is. Bízunk benne, hogy ezek a programok nagymértékben hozzájárultak a gyógypedagógiai nevelés-oktatás fejlesztéséhez, erősítéséhez.

3.8 Szemléletformáló, érzékenyítő programok

A társadalmi érzékenyítés formái közül nagyon fontos szerepet tölt be az érzékenyítő foglalkozások szervezése, amelyeknek célja, hogy a fogyatékos személyek társadalmi környezete elfogadóbbá, befogadóbbá váljon, segítse a pozitív attitűd kialakulását az integrált nevelésben, oktatásban részt vevő gyermekek irányában, elősegítse a szemléletváltást.

Érzékenyítő foglalkozásokat 2011-től tartunk az intézményben „A fogyatékoság toleranciája a mindennapokban” címmel. A programot hét fogyatékosági csoport érzékenyítésére dolgoztuk ki: értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfogyatékoság, autizmus és súlyosan, halmozottan fogyatékos személyek.

A pályázat keretében nyolc érzékenyítő foglalkozást tartottunk, amelyeken 14 fő alsó tagozatos, 65 fő felső tagozatos, 68 fő középiskolás és 68 fő felnőtt vett részt, akik között voltak pedagógusok, szülők és felnőttoktatásban dolgozó gyógypedagógiai asszisztensek.

Az érzékenyítő foglalkozások előkészítése: A tervezés fázisában előbb a meghívandó korcsoportokat, majd azokat a fogyatékosági területeket választottuk ki, amelyekkel a résztvevőket meg akartuk ismertetni. A különböző területekhez kijelöltük azokat a gyógypedagógusokat, akik a felelősök, megvaló-

9. kép: Sérülésspecifikus érzékenyítő állomások – mozgás

sítók lesznek. A következő feladat a forgatókönyv elkészítése volt, amelyet a résztvevők a helyszínen kaptak meg. Ebből tájékozódhattak a program menetéről, a helyszínekről, az időbeosztásról. Egy-egy érzékenyítő programot úgy terveztünk meg, hogy két óránál többet ne vegyen igénybe. Az előkészítés utolsó fázisában berendez-

10. kép: Sérülésspecifikus érzékenyítő állomások – látás

tük a helyszíneket, előkészítettük a szükséges eszközöket, anyagokat. Az eszközök egy részét az iskola eszközkölcsönzőjéből, szertáraiból biztosítottuk, másik része a tanárok saját készítésű eszközeiből állt.

Az érzékenyítő foglalkozások megvalósítása: Minden esetben a referenciaterebben fogadtuk a vendégeket, illetve itt is zártuk a programot. A résztvevőket a program koordinátora köszöntötte, aki az intézmény vezetője vagy annak helyettese volt. Röviden szólt az intézményben folyó tevékenységről, ismertette a program célját, bemutatta a megvalósító szakembereket, kísérőket. Ezután a résztvevők csoportokban indultak el a különböző helyszínekre. Egy állomáson általában két pedagógus fogadta a gyermekeket, akiket tanárok vagy pedagógiai asszisztensek kísértek. A program első részében a szakemberek

11. kép: Sérülésspecifikus érzékenyítő állomások – beszéd

röviden, a korosztály sajátosságaihoz igazodva beszéltek a fogyatékoság jellemzőiről, kiemelve azokat a nehézségeket, amelyekkel az adott fogyatékosággal élő személyek a mindennapokban találkozhatnak. Minden esetben szóba került a segítségnyújtás módja, a türelmes, empátikus viselke-

dés fontossága is. Ezután következtek a szimulációs játékok, amelyeket a résztvevők kipróbálhattak.

A program zárása: A résztvevők újból a referenciateremben találkoztak, ahol lehetőségük nyílt megfogalmazni az érzéseiket, véleményét mondhattak a szervezésről, a lebonyolításról. A megvalósító szakemberek és a kísérő pedagógusok jelzései alapján egyértelmű, hogy nagy szükség van ezekre az érzékenyítő foglalkozásokra. Több esetben kaptunk vissza-jelzést arról is, hogy a pedagógusok és tanítványaik osztályfőnöki órákon sokat beszélgettek a különböző fogyatékoságú emberek-ről, az iskolába járó sajátos nevelési igényű tanulók nehézségeiről, a kortárs segítés módjairól.

12. kép: Sérülésspecifikus érzékenyítő állomások – autizmus

4 Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

4.1 Székhelyintézmény

(Ungi Marianna)

Az EFOP 3.1.6. pályázat programjainak megvalósítása több terület fejlesztésére fókuszálva történt intézményünkben. A főbb tevékenységcsoportok, amelyekben a kollégák aktívan részt vállaltak, a következő témakörökben valósultak meg:

- A pedagógiai szakszolgálati tevékenységek szakmai megújulásának támogatása.
- A minőségi szakszolgálati feladatellátáshoz szükséges eszközök biztosítása, a szakszolgálati infrastruktúra fejlesztése.
- Az ellátásra szoruló gyermekek, tanulók előmenetelének támogatása, speciális helyzetükből fakadó hátrányok kompenzálása.
- Az integrált nevelési formák minőségi továbbfejlesztése, a társadalmi és oktatási inklúzió elősegítése.
- A súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek társadalmi integrációjának segítése a befogadó környezet elfogadásának, együttérzésének fokozásával.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményei 2016 óta az öt-hat éves gyermekek kötelező logopédiai szűrését egységesen a SZÓL-E? szűrőeljárással végzik, amelyek eredményei elősegítik a beszéd- és nyelvi zavarok, illetve az írott nyelvi zavarokat előre jelző alapképesség-deficitek felismerését. A SZÓL-E? szűrőeljárás alkalmazásával a logopédus feltárja a nyelv fonológiai, morfológiai, szintaktikai, lexikai-szemantikai és pragmatikai szintjén az expresszív és receptív nyelvhasználatban megnyilvánuló elmaradásokat. Ennek segítségével a logopédus azonosítani tudja a fejlesztésre szoruló területeket, és ki tudja jelölni a fejlesztés irányát és módszereit. A SZÓL-E? szűrőeljárás önmagában nem diagnosztizálja a beszéd- és nyelvi zavarokat, viszont megalapozott jelzést ad a zavarok természetére vonatkozóan, melynek segítségével kijelölhető a további logopédiai és egyéb kiegészítő vizsgálatok iránya.

E pályázat keretében logopédusaink elkészítettek a „Szóljon szépen...!” című nyelvi fejlesztő munkafüzetet, amely alkalmas a SZÓL-E? szűrőeljárással mért képességterületek specifikus fejlesztésére. Szakembereink 16 gyermekcsoportban, csoportonként heti két órában, öt hónapon át dolgoztak az említett eljárással, végezték a gyermekek logopédiai fejlesztését. A program befejezéseként „Szépen szól-e?” címmel a JNSZMPSZ Székelyintézménye konferenciát szervezett Szolnokon, a Campuson.

A konferencián bemutatott fejlesztő anyagot a lektor következőképpen méltatja: „...abban rejlik a kiadvány újdonsága, hogy átlép szakmákon, de nagyon ügyelve arra, hogy a kompetenciahatárokat betartsa. Rendszert alkot és konkrét segítséget ad. Összekapcsol egy szűrőeljárást egy fejlesztő módszertannal.” A konferencián szó esett a logopédus és a fejlesztő pedagógus együttműködéséről, a kompetenciahatárok tisztázásáról.

A minőségi pedagógiai szakszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, a szakszolgálati ellátásban tapasztalható területi egyenlőtlenségek csökkentése rész célhoz kapcsolódóan tevékenységeink a szakmai megújulás támogatására irányultak. Ennek érdekében módszertani segédanyagokat készítettünk. Kiadványaink, amelyekre büszkék vagyunk:

- Szempontgyűjtemény, mely a szakértői vizsgálati kérelem, a pedagógiai jellemzés elkészítéséhez nyújt segítséget.
- A tehetségfejlesztéshez gyakorlati útmutatót adó munkafüzet általános iskolai tanulók részére Tehetség címmel.
- Home-training címmel javaslatok gyűjteménye szülők számára az otthoni segítségadáshoz a szakértői bizottság kompetenciakörébe tartozó fogyatékoságtípusokra vonatkozóan.
- A korai fejlesztés megyei modelljének továbbfejlesztése, a Gyermekút című helyi protokoll kidolgozása.
- Együttnevelési kalauz címmel a sikeres együttnevelés, együttoktatás feltételeinek, módszereinek gyűjteménye készült el.

Az intézményi tudásmegosztás, a jó gyakorlatok adaptációjának támogatása, szakmai műhelyek szervezése és lebonyolítása, valamint a horizontális tanulást segítő partnerségi együttműködés elősegítése, a hálózatfejlesztés érdekében számos programot valósítottunk meg.

A belső tudásmegosztás előzetes tervezéséhez igazodva a szakemberek feltérképezték a beszédképtelenség által okozott hiányokat és hátrányokat. A kommunikációs akadálymentesítés megvalósításához alkalmazható

eszközökkel való ismerkedés közben azok csoportosítása is feladatként valósult meg. A 0–22 hónapos szinten kommunikáló személyek képességei felmérésének módjaival, valamint speciálisan, a Kommunikációs Mátrix bemutatásával és kipróbálásával zárult a program. A belső tudásmegosztás, jellegéből adódóan, kevésbé alkalmas új kapcsolatok kiépítésére, hiszen a kollégák ismerik egymást, részt vettek már közös tevékenységekben. A munkakapcsolatok szorosabbá tételét, elmélyítését segítette elő a közös munka, az együtt gondolkodás.

13. kép: Szakmai műhelymunka pedagógusok részére

A műhelyfoglalkozásokat hetenként, kilenc alkalommal különféle témákban szerveztük és tartottuk meg, ezek elsődleges célja a nehezen tanulók sikeres tanulmányi előmenetelének segítése, a lemorzsolódás elkerülése volt. Az érdeklődő szakemberek a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottságában gyűltek össze tapasztalatcserére.

A foglalkozásokra több településről érkeztek pedagógus kollégák, közöttük több tapasztalattal rendelkezők és pályakezdők is. A munkában műhelyenként húsz fő vett részt. Az érdeklődésre számot tartó témák között szerepelt a problémás gyerekek szüleivel való kommunikáció módjai és lehetőségei, a többségi pedagógus szerepe a differenciált óravezetésben, a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók minél hatékonyabb bevonása a tanulmányi munkába, valamint a gyógypedagógus szerepe a sikeres rehabilitáció megtervezésében, megszervezésében. Az integráció egyik fő iránya, hogy lehetőség szerint a minél korábban történő felismeréstől kezdve a kölcsönös megismerésen, megbecsülésen, egymás segítségén keresztül a gyermekek, tanulók befogadó környezetbe kerüljenek. Az integrációval régebben foglalkozó országok tapasztalatai alapján az együttnevelés, együttoktatás sokkal egyszerűbb, több és eredményesebb lehetőséget rejt magában.

A szakmai műhelymunka-sorozat lezárásaként rendeztük meg „A szemnek tetsző mozaik a lélekig ér, így válik teljessé” mottójú, **Konferencia az együttnevelésről** című konferenciánkat, szintén a tiszaligeti Campuson.

Tankerületi Igazgató Úr köszöntőjében hangsúlyozta: a magyar iskolarendszer legnagyobb kihívása, hogy az eltérő képességű gyerekek az állapotukhoz legjobban illeszkedő ellátást kaphassák meg az iskolákban. Meghívott előadóink a gyógypedagógia és a gyermekgyógyászat, gyermekpszichiátria neves szakemberei, oktatói voltak, akik több évtizedes tapasztalattal rendelkeznek a gyermekek/tanulók integrálásával kapcsolatban, annak minden megélt sikerével, nehézségével együtt. Az **együttnevelésről és az inklúzióról** mint társadalmi szükségletéről, az autizmusról és viselkedési problémákról, a gyermekpszichiáter diagnosztikai és terápiás lehetőségeiről, a gyógypedagógus mint az együttnevelést segítő szakember munkájáról esett szó.

A partnerségi együttműködés elősegítésére szervezett programjainkat a köznevelési, egészségügyi, szociális intézmények és a szakszolgálatok közötti hálózat kialakítására, fejlesztésére valósítottuk meg. Ennek keretében több alkalommal kerekasztal-megbeszélésre került sor a Székelyintézmény előadójában. A kerekasztal-megbeszéléseken részt vettek a *Humán Szolgáltató Központ Család- és Gyermejkölési szolgálat*, valamint a *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat* szakemberei. Célunk az ágazatközi együttműködés elindítása, kidolgozása, megerősítése volt. A köznevelési intézmények munkáját segítik az iskolai és óvodai szociális segítők, akik az iskolai adaptáció, a későbbiekben a prevenció területén igyekeznek a gyermekek, tanulók hasznára válni. Ők jó kiindulópontot jelenthetnek a szakszolgálati, gyógypedagógiai nézőpont többségi nevelési-oktatási intézményekbe való beszivárgásához, így hasznos volna a szakmai eszmecserét rendszeressé tenni, a pedagógusoknak szóló műhelyeinkre meghívni az ott dolgozókat.

A szakmai együttműködés erősítése és a szakmai tapasztalatcsere céljából két, másik megyében működő szakszolgálat meglátogatása volt a célunk. A szakmai beszélgetések alkalmával megosztottuk egymással a szakszolgálati feladatellátás terén szerzett tapasztalatainkat, illetve a gyakorlati feladatvégzés során felmerülő szakmai, szervezési és praktikus kérdésekben egyeztettünk. A beszélgetésekben többnyire a szakértői vizsgálatok protokolljáról, a minél gördülékenyebb szervezést akadályozó problémákról, azok megoldásáról esett szó.

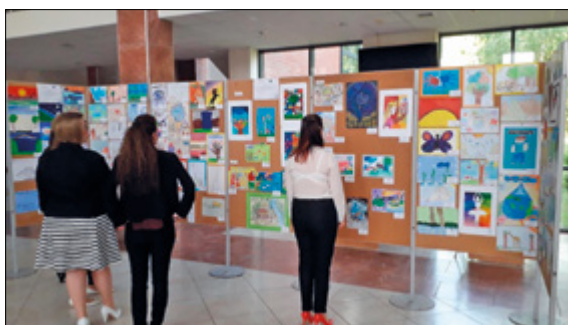
A pályázat megvalósítása még két nagyobb szabású program szervezését, megtartását foglalta magában.

„**Világunk virága**”, Konferencia a tehetségről kiállítással és díjátadóval című rendezvényünk a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tehetségek témakörében zajlott. Konferenciánk előzményeként, e projekt keretében, a sajátos nevelési igényű,

15. kép: „Világunk virága” konferencia

illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók számára rajz- és festőversenyt hirdettünk **„Ilyennek látom a világot”** címmel, amelyre magas számban érkeztek pályázati művek. A gyermekeknek, tanulóknak és tanáraiknak kiállítás szervezésével és a díjazottak megünneplésével mondtunk köszönetet munkájukért. A beérkezett rajzokból rendezett **kiállítás** az épület előcsarnokában a konferencia ideje alatt volt megtekinthető. Ez a nap a sajátos nevelési igényű, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók tehetségfejlesztéséről szólt. A téma aktualitását az adja, hogy a megyei szakértő bizottságokban az SNI gyermekek, tanulók létszámának és a diagnózisuk összetettségének folyamatos növekedése tapasztalható. Az ellátás esélyteremtő volta, a jó alapozás és a sikeres rehabilitáció a későbbi sikeres társadalmi integráció alapköve, ugyanakkor a fejlesztendő területek mellett a kiemelésre, elismerésre váró készségeik, képességeik figyelemmel kísérése is legalább annyira fontos.

14. kép: Kiállítás a tanulók alkotásaiból

A nyár elején két egyhetes **nyári tábort szerveztünk a kiemelt figyelmet igénylő iskoláskorú gyermekek számára**. A tábor tervezésekor nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy a részt vevő tanulók jól érezzék magukat, különleges élményekhez jussanak, ezáltal a szakszolgálati mun-

kánkat is megismertessük velük és szüleikkel. Másik fő törekvésünk az volt, hogy a kiemelt szükségletű tanulók **tehetségfejlesztése** is megvalósuljon, így az érzelmi intelligencia, az önismeret és az egyéb pszichológiai készségek fejlesztése. Továbbá szerettük volna a közös értékrend kialakulását is elősegíteni, fejleszteni a kommuniká-

16. kép: Nyári tábori program kiemelt figyelmet igénylő tehetségesek részére

ciós készséget és megismertetni a gyerekekkel az érzések kifejezésének leghatékonyabb módját. A közösen töltött órákon lehetőség volt egyéni kreatív, alkotó és terápiás tevékenységekre mind a mozgásos, mind a kreatív tevékenységek kiválasztásánál, és a más helyszíneken történő programjaink keretében. Igyekeztünk minél több olyan feladatot, tevékenységet választani, ahol többféle képességfejlesztés valósulhat meg, még akkor is, ha csak egy-egy feladatban vett részt a gyermek. Ilyen a beszédfejlesztés, beszédértés, szókincsbővítés, finommotorika fejlesztése, figyelemfejlesztés, vizuális és akusztikus memória-, önbizalom-fejlesztés, általános és műveltségi ismeretek bővítése.

A minőségi szakszolgálati feladatellátáshoz szükséges eszközök biztosítása, az IKT eszközök használatra történő előkészítése a Tankerületi Központban kezdődött, befejezése a Székhelyintézményben történt. A laptopokra a word- és az excell-programokat telepítették. A szakemberek speciális eszközök használatára történő felkészítésének támogatása céljából akkreditált továbbképzéseken **tíz kollégánk nyolc képzésben vett részt és szerzett tanúsítványt.** Ezek alapján az autizmussal élő gyermekek és tanulók nevelésének-oktatásának alapjai, a hiperaktivitás-figyelemzavar viselkedésterápiája, a diszkalkulia pedagógiai vizsgálata témájú képzéseken tanultak szakembereink, valamint pszichológusaink a WPPSI-IV, a WISC-IV, a WAIS-IV intelligenciatesztek megismerésével bővítették diagnosztikai repertoárjukat, ily módon igazodva az elvárásokhoz. Az Okoskocka alkalmazása akkreditált tanfolyamon egy modern fejlesztő- és képességfelmérő eszközzel, valamint a GMP Beszédpercepció diagnosztikai eljárással is megismerkedtünk.

A megszerzett tudásunk alkalmazásához szükséges eszközök, melyek a pályázati forrásból kerültek beszerzésre, a következők:

- ADOS tesztlapok (1 csomag)
- BÉBI bebúj-lak Viadukt készlet (Wesco) (1 db)
- GMP 2-20 beszédészlelést és beszédmegértést vizsgáló teszt (1 db)
- Intelligenciateszt WAIS-IV (1 db)
- Mill-Hill SZÓ-KINCS TESZT (1 db)
- Okoskocka-csomag: számolás, anyanyelvi, vizuális, testséma (4 db)
- Okoskocka-készlet 1-1 darab területenként (vizuális, akusztikus, anyanyelvi, mese-szövegértés, testséma, térészlelés, számolás)
- PECS Communication Book – Large (2 db)
- TROG – Nyelvtani Szerkezetek Megértése Teszt (1 db)
- Univerzális Nem-verbális Intelligenciateszt UNIT-2 (2 db)
- Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence WPPSI-IV (2 db)

4.2 Jászapáti Tagintézmény

(Bartusné Major Ágnes)

A JNSZMPSZ Jászapáti Tagintézménye 2015 szeptemberében alakult, Jászapáti város központjában, a Hősök tere 9. szám alatt található, a Gróf Széchenyi István Katolikus Középiskola és Kollégium épületében.

A tagintézményben folyó munka mellett a Jászapáti Járás kilenc településének (Jászapáti, Jászkisér, Jászladány, Alattyán, Jánoshida, Jászsó-szentgyörgy, Jászdózsa, Jászivány, Jászszentandrás) oktatási-nevelési intézményében eltérő infrastrukturális háttérrel és lehetőségekkel történik a szakszolgálati feladatellátás.

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00026 azonosító számú „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes!” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban című pályázati projekt tervezésekor rendelkezésre álló és a projekt megvalósításában szerepet vállaló szakemberek időközben távoztak a tagintézményből. Ebből adódóan szinte teljes egészében át kellett alakítani a programokat a tagintézményben korábban is dolgozó, illetve az újonnan érkező munkatársak kompetenciájának megfelelően.

A pályázat megvalósításához olyan településeket, intézményeket kerestünk, ahol többnyire hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel találkozhatunk, mert ők a legvesélyeztetettebbek a tanulói lemorzsolódás tekintetében. Fontosnak tartjuk, hogy már az óvodai nevelés alatt minél több oldalról előkészítsük, megsegítsük az alapkészségek elsajátítását. Tapasztalat mutatja, hogy a szociokulturális hátrány mennyire befolyásolja a gyermekek fejlődését. Ezt igyekeztünk kompenzálni azokkal a programokkal, melyek lehetőséget nyújtanak a hagyományos módszerek mellett a játékos tanulásra. A szülőket könnyű volt bevonni, mert többnyire fontosnak tartják gyermekeik fejlődését. Örülnek minden szolgáltatásnak, melyet nekik nincs lehetőségük biztosítani.

Munkánk során azt tapasztaljuk, hogy nagy az igény a szülők részéről a korai fejlesztésre, a szakmai segítségre.

Az EFOP-3.1.6-16-2017-0006. számú pályázati projekt egyik programelemeként a JNSZMPSZ Jászapáti Tagintézmény korai fejlesztő szakembere **„Home training-szülőcsoport”** elnevezésű projekt keretében nyolc alkalomból álló foglalkozást tartott kisgyermekek és szüleik részére.

A programelem szervezésekor a szakember előzetes tapasztalataira és a foglalkozásokon felmerülő szülői kérdésekre támaszkodott. Természetesen a témák valamennyi alkalommal olyan területet öleltek fel, amely mindenki érdeklődésére számot tart vagy felkelti azt. A szülőkön keresztül a gyermek és a család is profitált a program megvalósulásával.

A foglalkozások fókuszált célja az volt, hogy a résztvevők a közös eszmecsere során felvethessék a mindennapok során felmerülő problémákat, megerősítést kapjanak, értékelni tudják a legkisebb változást is. Ha szükséges, akkor változás történjen (történhessen a szülők közvetítésével) a gyermek-testvér, gyermek-nagyszülő, gyermek-rokon (közelebbi, távolabbi) viszonyban. A központi idegrendszeri eredetű mozgássérült csecsemők és kisgyermekek korai fejlesztése és konduktív nevelése a szülők tanításán át valósul meg. A családokkal kialakítható jó kapcsolat feltétele a nél-

17. kép: „Home training-szülőcsoport” foglalkozása

külözhetetlen kooperációnak. A nevelési folyamat alapja az, hogy a szülők és a pedagógusok azonosulni tudjanak a pedagógiai alapelvekkel és gondolkodásmóddal, koncepcióval. **A program** multidiszciplináris és egyidejű, egységet képező részekből tevődött össze, és metodikai egységbe foglalta azokat. A beszélgetések lehetőséget adtak arra, hogy a résztvevők a mindennapi tevékenységek során felmerülő kétségeket, bizonytalanságokat, nehézségeket személyes perspektívából mutathassák meg.

A pályázati projekt további programelemének megvalósítására adott lehetőséget, hogy 2018 júniusában a pályázat keretén belül a logopédus és gyógypedagógus szakemberek megismerkedhettek Ványi Á. – Sándor K. – Szűcs A. M.: Mesezene módszer óvodai és iskolai moduljaival, valamint 2018 őszén részt vehettek Dr. Kelemen Lajos – Török Ádámné Drubics Éva – Varjúné Legát Katalin: OKOS(KOC)KA – Fejlesztő Kockajáték – család I., II., illetve III. moduljain, amely 30 órás akkreditált képzés. A szerzők ajánlása szerint a módszerek alkalmazása óvodai csoportban, logopédiai terápiákon, fejlesztőfoglalkozásokon, valamint otthoni környezetben egyaránt lehetséges.

18. kép: Foglalkozás az Okoskocka felhasználásával

19. kép: Gyermekek Mese-zene foglalkozáson

A Jászság települései közül Jászapáti, Jászladány azok, ahol a helyi köznevelési, oktatási intézményekben nagy számban fordulnak elő hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók. Ebből kifolyólag jött a gondolat, hogy ezeken a településeken óvodába járó, iskolába lépés előtt álló gyermekek kis létszámú csoportján (négy fő) megkíséréljük alkalmazni a Mesezene és az OKOSKOCKA óvodai módszerét. Az óvónők nagy örömmel és szeretettel fogadták az ötletet, az épület fejlesztőszobáját biztosították a foglalkozások lebonyolítására. A részt vevő gyermekek kiválasztása az óvodapedagógusok segítségével történt.

A gyermekek szívesen és aktívan vettek részt a foglalkozásokon. Hiányzás nem fordult elő, a szülők mindenben együttműködőek voltak. Az órákon születtek újonnan, a gyermekek által kitalált „játékok” is, melyek alkalmazása nagy örömmel töltött el mindnyájunkat. A tevékenykedés általi megismerés, fejlesztés, a mesefeldolgozás, a fényképkészítések és természetesen a nyugodt terápiás körülmények igazán örömtelivé, gyermekbaráttá tették a foglalkozások hangulatát.

A pályázatba újonnan belépő gyógypedagógus szakember a Magyar Mozgáskotta Módszer birtokában 2019 szeptemberében a Jászkiséri Városi Óvoda Kossuth téri Tagintézményében kezdte el „Okosító torna” elnevezésű tevékenységét a Magyar Mozgáskotta Módszer alapelveire, eszközkészletére építve.

A Mozgáskotta egy olyan hátránykompenzációs módszer, mely a gyermekek kognitív, affektív, viselkedéses funkcióit fejleszti mozgásba ágyazottan, játékos módon.

A módszer eszközigényes, de nem helyigényes, a csoportok szervezéséhez látható, ezért könnyen betartható korlátokat ad színes eszközkészlete által, így a fejlesztés egész folyamata rendkívül látványos, gyermeki szemszögből élvezetes. A fejlesztés csoportos formában végezhető, a gyerekeket motiválja, nagyobb erőfeszítésre serkenti a társak látható teljesítménye. Ugyanakkor a Mozgáskotta kitűnően használható a szakszolgálati munka, utazó gyógypedagógiai ellátás során.

A módszer már hároméves kortól alkalmazható, így a mozgásfejlődést, a magasabb szintű tanulási képességek, részképességek fejlődését már abban az életkorban képes hatékonyan segíteni, amikor a verbális és tudatos tanulás még nem lehetséges. A program egészen az alsó tagozat végéig működőképes, mivel különböző kognitív fejlesztő elemekkel bővíthető.

Nagyon jól használható idegrendszeri éretlenség, mozgáskoordinációs, egyensúlyzavar esetén, kiegészítve a természetes mozgások (kúszás, mászás, járás különböző formáinak) gyakoroltatásával, mozgásindítási nehézségek esetén, lassú motoros tempó, a praktikus mozgások ügyetlensége kapcsán, a beszéd- és finommozgások ügyetlensége, általános értelmi fejlődési elmaradás, a részképességek egyenetlen fejlődése, különösen a vizuális részképességek érintettsége esetén. Fejleszti a téri tájékozódást, a tartós figyelmet, a vizuális percepciót, a vizuális emlékezetet, szerialitást, intermodális kódolást, a végrehajtó funkciókat. Segítséget nyújt a szorongás enyhítésében is.

Az óvoda saját, igen jól felszerelt tornaszobával és a Mozgáskotta eszközkészlet típusaiból a maxi, azaz a legteljesebb eszközparkkal rendelkezik. Így az alap kottalapokon, marokzsákokon kívül négyféle gerenda, kis és nagy dobogók is rendelkezésre álltak a fejlesztéshez. A gyermekek kiválasztását az óvodapedagógusokra bíztuk, a program szeptemberi kezdése miatt a kiscsoportosokat, beszoktatós gyerekeket kivettük, így négy csoport nagycsoportosaiból négy mozgásfejlesztő csoport szerveződött, míg a középsősökből további egy csoport alakult.

A Mozgáskotta alapszemléletéhez igazodva a pozitív megerősítést, a mozgásöröm megélését tekintettük a pedagógiai hozzáállásunk alapjának és céljának.

Fontosnak és kiemelt fejlesztendő területnek tartottuk a foglalkozások alkalmával az egyensúlyfejlesztést, a mozgáskoordináció-fejlesztést, a természetes mozgások gyakorlását, illetve a közösségformáló csoportos mozgásos játékok gyakorlását.

A gyermekek szívesen és aktívan vettek részt a foglalkozásokon. A feladatmegoldások szükség szerinti segítségnyújtással sikeresek voltak. Az első tíz alkalom után már szembe-tűnt a gyerekek mozgáskoordinációjának javulása, többen beszámoltak arról is, hogy a foglalkozásokon végzett feladatokat otthon

20. kép: Foglalkozás a Mozgáskotta módszerével

is gyakorolják. Összességében elmondható, hogy a foglalkozások nagyon jó hangulatúak, a téli időszak miatti mozgástér-beszűkülés okozta feszültségek oldására is alkalmasak. Az óvoda együttműködő, a pedagógusok jól motiválják a gyerekeket a foglalkozásokon való aktív részvételre. Bár hátránykompenzációként indultak a csoportok, több esetben tehetségazonosítás is történt.

Az év eleji időszakban a szülőket egyre jobban foglalkoztatja, hogy iskola-érett-e a gyermekük. Többen kérdezik, mik azok a területek, amelyeknek a megfelelő fejlettsége elengedhetetlen a sikeres iskolakezdéshez. Az ebben való eligazodásban szerettünk volna segítséget nyújtani a szülőknek, ezért

gondoltunk arra, hogy **szakmai nap keretében** közös tevékenységekkel, előadással a gyermekek óvodájában mutatjuk be azokat a területeket, amelyeknek megfelelő fejlettsége fontos az iskolai beválás szempontjából. Az óvodai helyszínek kiválasztása (Jászkisér, Jánoshida, Jászládány) után megtörtént az előadás témájának, illetve a foglalkoztató állomások gyakorlatainak megtervezése. Az óvodák szívesen fogadták a kezdeményezést, a szervezés során nem merült fel nehézség.

Szeretettel hívtuk azokat a kedves szülőket és óvónőket, akik ebben a témában érdekeltek a jelen vagy a következő nevelési évben. A program az iskolai készségekről, képességekről szólt. Először egy előadást hallgathattak meg a résztvevők, mely az új jogszabályi változásokat és az iskolaérettség kritériumait érintette. Ezt követően kötetlen beszélgetések alakultak ki a szülők, óvónők és a szakszolgálat munkatársai között. A szakmai délutánok interaktív foglalkozásokkal folytatódtak, amelyek főszereplői már a gyermekek voltak. Ők szüleikkel négy állomáson játékos kis feladatokba kapcsolódhattak be. Az első állomáson, a beszéd- és nyelvi képességek terén az ajak-nyelv-fújó-szívó gyakorlatokat próbálhatták ki, a másodikon a fülük élességét tesztelheték hangfelismerési eszközök, játékok segítségével. A következő állomáson a Mozgáskotta eszközcsalád mozgatta meg a kicsiket.

21. kép: „Ki mit tud?” a szakmai nap rendezvényén

A negyediken pedig, már az iskolára készülve, ceruzatartókat fabrikálhattak. A szülők és az óvodapedagógusok a program végén elmondták, hogy sok új információval, ötlettel gazdagodtak. Ezenfelül a szülők olyan közös programokban vettek részt gyermekeikkel együtt, amelyeken más oldalukról ismerhették meg őket, képességeiket. A programok végén a gyermekeket kis ajándékkal leptük meg, aminek nagyon örültek. Az óvodapedagógusoknak pedig egy, a szakszolgálat munkatársai által összeállított füzetet adtunk át. Ez a kis anyag fejlesztési területeket, az azokhoz tartozó gyakorlatokat, ötleteket, játék- irodalomgyűjteményt, valamint az iskolaérettség kritériumait foglalja magába. Úgy érezzük, hogy a szakmai fórumok sikeresek voltak. Az egyik óvoda már most jelezte, hogy szeretnék, ha

jövőre egy szülői értekezlet keretében minden szülőhöz eljutnának ezen információk, és segítségükre lennénk ennek a nem könnyű döntésnek a meghozatalában.

A projekt megvalósítása révén a Jászapáti Tagintézmény hozzájuthatott többek között 4 db laptophoz és 1 db projektorhoz. A beszerzés célja a **tárgyi feltételek javítása**, ami részben a szakemberek munkáját segíti (dokumentáció elektronikus formában való vezetése, INYR), másrészt a szakszolgálati feladatellátáshoz való hozzáférést javítja, az ellátásban jelentkező területi egyenlőtlenségeket csökkenti. Az informatikai eszközökön túl több fejlesztő és diagnosztikai eszköz beszerzésére is lehetőség nyílt, amelyek a fejlesztésben jelentenek nagy segítséget a szakembereknek. Ezek a következők: 1 db Aktív játék pszichomotorikus mozgáspark; 1 db GOH-beszédhallást ellenőrző készülék; 2 db GMP-diagnosztika; OKOSKOCKA 6 készlet; SEED fejlődési skála vizsgáló eljárás.

4.3 Jászberényi Tagintézmény

(Bartusné Major Ágnes)

Intézményünk 1986-ban alakult Nevelési Tanácsadó néven. Jászberény város mellett egyre több jászági település vette igénybe a szolgáltatásokat. A 2013/2014-es tanévtől, a jogszabályi módosításokat követően, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Jászberényi Tagintézményként működött tovább. A Tagintézmény Jászberény város központjában található, a Jászberényi Járás kilenc településének (Jászárokszállás, Jászboldogháza, Jászfelsőszentgyörgy, Jászfényszaru, Jászfákóhalma, Jásztelek, Jászágó, Pusztamonostor, Jászberény) oktatási-nevelési intézménye részére végeznek a szakemberek szakszolgálati feladatellátást.

A **szakértői vizsgálatok** során szakembereink teammunkában dolgoznak, gyógypedagógusok, logopédusok, pszichológusok, szükség esetén egyéb szakember (orvos) bevonásával.

A **korai fejlesztés és gondozás** feladata a komplex koragyermekkorai intervenció és prevenció, az ellátásra jogosult gyermek fejlődésének elősegítése, a család kompetenciáinak erősítése, a gyermek és a család társadalmi inklúziójának támogatása. Szakszolgálatunk a térségben ellátja a 0–3, valamint szükség esetén a 3–5 éves gyerekek korai fejlesztését, gondozását.

A **nevelési tanácsadás** keretében a **pszichés gondozást** egyéni, valamint csoportos ellátási formában a tagintézmény székhelyén biztosítjuk. Legnagyobb számban a viselkedési és magatartási, valamint komplex problémák (ahol a tünetek és az okok összetettek) miatt jelentkeznek. **Gyermek-pszichodráma csoportokat indítunk**, ezeket 5–14 éves korú szorongó, hiperaktív, enuretikus, tanulási nehézséggel, alvási-evési nehézségekkel küzdő gyermekeknek, válásban levő szülők gyermekeinek, valamint gyászoló gyermekeknek javasoljuk. Természetesen hasznosak lehetnek minden kamaszodó gyermek számára.

A **preventív célú fejlesztő foglalkozásokon** a részképességek terén jelentős elmaradást mutató óvodás gyermekek fejlesztése történik a gyermekek óvodájában.

A **logopédiai munka** során igyekszünk a beszéd, nyelv és kommunikáció mindenfajta zavarát vagy eltérését korrigálni, illetve minél sokrétűbb fejlesztést nyújtani a gyermekeknek. A térség óvodásainak ellátása saját intézményünkben történik, aminek fő előnye, hogy a gyermekeknek és szüleiknek nem kell utazniuk.

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00026 azonosító számú „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes!” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban című pályázati projekt tervezésekor igyekeztünk olyan programokat szervezni, amelyek szorosan kapcsolódnak a szakszolgálati feladatellátáshoz, forráshiány miatt azonban nem volt lehetőség a megvalósításukra. Minde mellett lehetőséget kínálnak a szakemberek sokoldalúságának, szakmai kompetenciájának kiaknázására (pl. művészeti terápia, alkotó táborok stb.). Törekedtünk arra is, hogy a pályázat követelményének megfelelően a fenntarthatóság biztosítható legyen.

A programok megvalósításában 13 szakember vett részt, ki úgy, hogy létrehozta a programokat, ki úgy, hogy közreműködött azok létrehozásában.

Módszertani segédletek

A Jászberényi Tagintézményben három kiadvány készült. E kiadványok elkészítését az motiválta, hogy segítséget nyújtsunk a többségi pedagógia terepén dolgozó pedagógusoknak, a szakszolgálatoknál dolgozó szakembereknek, a hozzánk forduló klienseknek. Olyan anyagok készültek, amelyekben a szakemberek szélesebb körben, nagyobb számú populáció részére tudnak hasznos, a mindennapokban könnyen és jól használható, praktikus útmutatót, gyakorlatokat adni a gyermekek, tanulók fejlesztéséhez.

Az egyik ilyen kiadvány a **Nyelvi fejlesztő program szülőknek a SZÓL-E? szűrőeljárás nyomán anyanyelvi fejlesztésre javasolt gyermekek részére** címet viseli. A fejlesztéshez, terápiához nyújt segítséget a szülők és szakemberek számára ez a játékos feladatgyűjtemény.

Tanulásmódszertani segédanyag készült a BTMN, illetve a hátrányos szociokulturális helyzetű tanulók felzárkóztatásának elősegítésére **Elméleti és gyakorlati példatár a tanulás háttérében álló képességek fejlesztéséhez** címmel.

A korai iskolaelhagyásban nagy szerepet játszik, hogy a tanulók nem rendelkeznek megfelelő tanulási stratégiával, tanulási módszerekkel. A kiadvány nagymértékben hozzájárul a hiányosságok kiküszöböléséhez, a módszertanra épülő tréninget az anyag alapján a többségi pedagógusok nagyon jól adaptálhatják a mindennapokban.

A harmadik kiadvány címe: **Gyermekpszichodráma mesék – Szimbolikus tartalmak a drámajátékban**. Ez szövegkönyv és módszertani magyarázat a gyermek-pszichodráma csoport üléseiről szakemberek (pedagógusok, védőnők, családsegítők) és szülők számára.

A szülő-, illetve a kamasz- és ifjúsági csoportokkal való terápiás munka során művészetterápiás, encounter-, önismereti és felnőtt pszichodráma módszereket is alkalmazunk. A gyerekek megtapasztalhatják, hogyan lehetnek jelen a problémáikkal, hogyan segíthetik egymást a nehézségekben, milyen pozitív tartalékaik vannak. Ehhez a szakmai munkához, a gyermekek reakcióinak, történeteinek elemzéséhez adhat segítséget, magyarázatot ez a szövegkönyv.

Az **Intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációjának támogatása keretén belül egész napos konferenciát szerveztünk**, amelynek témája a **Bullying és az ADHD**. Mindkét téma igencsak aktuális napjainkban, egyaránt foglalkoztat szülőt, pedagógust, gyermeket. A résztvevők nagy létszáma is igazolta, hogy az iskolákban tenni szeretnének az elburjánzó erőszak ellen, csak nincsenek mindig tisztában azzal, hogyan segíthetnek. A szülő, a gyermek nem tudja, hová, kihez fordulhat, a pedagógus nem tudja, hogyan kezelje a konfliktusos helyzeteket. Az előadásokat olyan szakemberek tartották, akik jártasak a témában, s tapasztalataik, tudásuk átadásával megkönnyítik, hogy a résztvevők jobban eligazodjanak a hétköznapi életben való hathatós segítségadásban. Ezeknek a problémáknak a feltárása, a figyelem felhívása hozzájárulhat a korai iskolaelhagyás megelőzéséhez.

A konferencia címe és egyben az **első** előadása is:

„Bárkiből lehet áldozat, ha másnak látják a többiek.” – Mit tehet a pedagógus?

A konferencia első részében hallhattunk még előadást **Másképp is lehet: resztoratív gyakorlatok és mediáció az oktatásban** címmel, valamint ízelítőt kaptunk a **Békés iskolák** programból.

A második részben került sor az ADHD témában tartott előadásokra.

Az **„ADHD” előny vagy hátrány?** című előadás a figyelemzavar, a hiperaktivitás, az impulzivitás és az impulzuskontroll, érzelemszabályozási zavar jellegzetességeit mutatta be.

A konferencia **utolsó** előadásának címe: **Türellem-Tanítás-Tudáspróba**, azaz ADHD az osztályteremben. Az előadó megosztotta a jelenlévőkkel, hogyan jutott el a gyermekeivel a diagnózisig, mindezt a pedagógus, illetve a szülő oldaláról megélve.

22. kép: A konferencia résztvevői

Az előzetes várakozást felülmúlta az érdeklődés, és örömmel tapasztaltuk, milyen sokan eljöttek. Az eseményről értesült a helyi újság és TV is. A helyi televízió készített egy összefoglalót, illetve interjút Bartusné Major Ágnes tagintézmény-igazgatóval és egy a témában jártas pszichológussal, Szebeni Violával. A helyszín alkalmas volt a rendezvény megtartására, az étkezés biztosítása is megfelelt az elvárásainknak.

Összességében egy nagyon tartalmas, a mindennapi életben jól használható, alkalmazható „eszköztárral” távozhattak a jelenlévők.

Szakmai műhelymunkák, workshopok szervezése és lebonyolítása, horizontális tanulást elősegítő partnerségi együttműködés

A megvalósuló rendezvények célja, hogy szolgálják az ágazatok közötti együttműködés megerősítését.

A pedagógusok szakmai műhelye keretében tájékoztattuk a pedagógusokat a tanulási nehézséggel küzdő tanulók tanórai differenciálásának lehetőségeiről.

A korai intervencióban történő ágazatközi együttműködés (védőnő, egészségügy, szociális szféra, szakszolgálat) elősegítésére kerekasztal-beszélgetést szerveztünk.

A **Tehetséggondozó pedagógusok szakmai műhelyének** keretei közt a pedagógusok figyelmét a tehetségre utaló jelekre hívtuk fel, annak érdekében, hogy a tanulók viselkedéséből ismereteik alapján képesek legyenek kiszűrni a tehetségigéreteket.

23. kép: Ágazatközi együttműködés

A **személyiség fejlődése, érzékenyítés pedagógusok számára** elnevezésű műhelymunka abban nyújtott segítséget, hogy a pedagógus figyelmé ne a már meglévő interperszonális problémákra, hanem azok megelőzésére, felismerésére irányuljon.

Gyakorlati segítség és saját élményeken nyugvó tapasztalatok adása a nevelőszülők számára.

A mi térségünkben igen sok nevelőszülő dolgozik. Az a tapasztalat, hogy szükségük és igényük is van szakmai támogatásra az általuk nevelt gyermekek problémáinak megoldásában, a segítségadásban. Hogyan tudnak segíteni, ha

24. kép: A műhelymunka eredményeként született posztterek

kamaszodik, ha tanulási nehézséggel küzd, milyen pályát válasszon stb.

A foglalkozások arról igyekeztek ismereteket nyújtani, hogy a gyermekek nevelésében mi minden múlik a szülő-gyermek szeretetkapcsolaton. Megismerkedhettek a szeretet kifejezősmódjaival, ami minden gyermek számára más és más szeretetnyelvet jelenthet. A foglalkozások során tisztázásra kerültek a nevelőszülő feladatai a különböző viselkedési és érzelmi problémák megértésében, a felmerülő nehézségek kezelésében. Egyebek mellett szó esett arról is, hogy miként lehet segíteni a nevelt gyermeket a vér szerinti családdal való megfelelő kapcsolat kialakításában.

A rendezvények nagyon jó hangulatban teltek, az előadások sok olyan információt közvetítettek a hallgatóságnak, amelyeket a gyakorlatban hasznosíthatnak. Mind a helyszínek, mind az étkezések minősége emelte a rendezvény színvonalát.

Az előadások végén lehetőség volt kötetlen beszélgetésre, ennek köszönhetően valódi szakmaközi kapcsolatok alakultak ki.

A gyermekek és tanulók sikeres előmenetelét támogató programok szervezése és lebonyolítása (művészeti terápiák, táborok, műhelyek)

A mindennapi munkánk során tapasztaljuk, hogy akár tipikus fejlődésű, akár tanulási nehézséggel küzdő, illetve tehetségígéretes gyermekekről van szó, sokan közülük mennyire nehezen kommunikálnak. Ezért szerveztünk számukra olyan programot, amelyben fejlődhet a kommunikációs készségük, a pszichodráma révén pedig gyakorolhatják is azt, valamint elsajátíthatják a közösségben való együttműködést.

A beszédtechnikai gyakorlatok és a drámajáték elemeinek ötvözése a következő előnyökkel járt:

A gyermekek a dráma folyamán egymásnak mesélnek. A beszédtechnikai elemek elsajátításával, a kifejező beszéd gyakorlása által olyan szintre emelkedhetnek, hogy sokkal expresszívebben, kifejezőbben tudják előadni gondolataikat, mondandójukat, oly módon, hogy azok társaik számára is átélhetővé váljanak.

A drámajátékban nagyon fontos, hogy a gyermek beszédészlelése megfelelő legyen. Csak akkor tudja eljátszani a vállalt szerepet, ha a szövegvagy könyvet megérti.

A kifejező beszéd elsajátítása színesebbé teszi a szerepformálást: megtanul dörmögni, sziszegni, kacásan beszélni stb.

25. kép: A pszichodráma-csoport foglalkozása

Nem utolsósorban a gyermek elkezd bátrabban beszélni, esetleg artikulálni. Megszűnhetnek azok a beszédgátlások, amelyek a beszédtechnikai játékok során már feloldódtak. Olyan ötleteket emelhetnek át, amelyek a játékot élvezhetőbbé teszik, szimbolikus tartalmát kidomborítják. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógia Szakszolgálat Jászberényi tagintézménye szervezésében általános iskolás gyermekekkel tartottunk **kézműves táborokat**.

A nevelési tanácsadás szakszolgálati feladatellátás keretén belül, a gyermekpszichodráma és a tehetséggon-dozás foglalkozásokhoz kapcsolódóan, munkánk során már harmadik éve együttműködő partnerünk a Hamza Múzeum, amely Hamza Ákos jászberényi festőművész hagyatékának gondozója, valamint Kovács Zoltán, a jászárokszállási Tarisznys Műhely alapítója. A kiváló pedagógusok az adott évre kidolgozott tematikával remek lehetőséget biztosítottak a gyermekek számára az önkifejezéshez, ami által megtapasztalhatták saját kreativitásukat.

A táborok célja: kézműves technikák gyakorlása, kreatívfejlés, az alkotás örömeinek felfedezése. Kikapcsolódás természetes vidéki környezetben, közösségélmény.

A gyermekek megismerkedhettek különböző képzőművészeti technikákkal, alkothattak és részesei lehettek az igazi csapatomunkának.

26. kép: Nyári tábor

A képzőművészeti terápiás csoportos foglalkozások szervezésének gondolata a szülői-pedagógusi előzetes igények alapján fogalmazódott meg. Az iskolai alapozó időszakban nagy szerepe van a megfelelő alapkészségek elsajátításának. A már kialakult hátrányok leküzdéséhez több oldalról igénylik a tanulók a segítséget. A szülői segítség mellett egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a nevelési-oktatási intézmények, illetve más segítő intézmények, szervezetek.

A tanulók szülei és pedagógusai érdeklődtek a foglalkozásokról. Egészséges és kölcsönös kommunikáció alakult ki az intézmény és a foglalkozást vezetőik között. A tanulók örömmel használták a pályázat kapcsán megvásárolt, az alkotáshoz szükséges minőségi eszközöket, amelyekkel színvonalas munkákat tudtak létrehozni. Hasznos célt szolgált a szintén a pályázat által biztosított laptop, amely segített

27. kép: A képzőművészeti terápiás csoport foglalkozása

(zenehallgatás) az elmélyült alkotótevékenység kibontakoztatásában.

A pályázat lehetőséget nyújtott specifikus tanfolyamokon, akkreditált továbbképzéseken való részvételre. A képzések a diagnosztikai és terápiás munkát segítették, a kollégák szakmai kompetenciáját fejlesztették.

Specifikus tanfolyamokon, akkreditált továbbképzéseken való részvétel:

- Az Okoskocka eszközcsalád pedagógiai alkalmazása Mesezene, GMP beszédészlelés és beszédmegértés diagnosztikája.
- Autizmussal élő gyermekek célzott pedagógiai ellátásának elméleti és gyakorlati alapjai.
- Ayres szenzoros integrációs terápia.
- TSMT (alapmodul, Longikid, neuromodul).
- VILÁGJÁTÉK® alkalmazása a pszichodiagnosztikában és felhasználása a pszichoterápiában
- WAIS-IV tanfolyam, UNIT képzés

A minőségi munkavégzéshez, szervezéshez, előadások, prezentációk, tájékoztatók tartásához, információszerezéshez, kommunikációhoz, belső tudásmegosztáshoz elengedhetetlen a számítógép, illetve laptop, amely mobil, hordozható. Hozzájutottunk 1 db számítógéphez, valamint 9 db laptophoz és 1 db projektorhoz.

A vizsgáló-fejlesztő eszközöket az elvégzendő tanfolyamokhoz és a logopédiai diagnosztikában használatos, azt alaposabbá tevő szükségletekhez igazítottuk.

Világjáték®

A tapasztalatok szerint a legjobb és legátfogóbb játékdiasztikai és terápiás módszer. Előnye, hogy a vizsgált személyben játék-, alkotás- örömlé-
ményt kelt, korosztályra való tekintet nélkül. Maga az építés folyamata, a problémák és feszültségek megjelenítése alkotás és játék közben terápiás hatású. A munka folyamán jó emberi és terápiás kapcsolatot lehet kiépíteni. Sőt, nyugodtan mondhatjuk: az építés és exploráció, ha megfelelő módon történik, a terápia bevezetője. Másik jelentős tényező, hogy az intelligencianívótól kezdve a személyiségstruktúráig kapunk jól használható információkat, hogy feltárhatjuk a félelmeket, vágyakat, konfliktusokat, traumákat. Gyakran a családi struktúrába is betekintést nyerünk. Az is fontos, hogy gyakran azokat a kulcskérdéseket tudjuk megragadni, amikre a terápiás tervet építhetjük. Használhatjuk önmagában terápiás módszerként, alkalmazhatjuk más módszerekkel végzett terápia kiegészítőjeként vagy a terápia egyes fázisainak, eredményeinek kontrollálására.

Nem elhanyagolható az a szempont sem, hogy kellő pszichológiai, pszichoterápiás gyakorlat nélkül sem okozunk vele ártalmat, nem követhetünk el műhibát, ha passzívak maradunk, egyszerűen hagyjuk a gyermeket szabadon, folyamatosan játszani, s játékát figyelemmel, empátiával követjük. A pszichológus szakemberek számára elengedhetetlen terápiás eszközkészlet.

A pszichológus kollégák nap mint nap találkoznak olyan esetekkel, amelyek során nagy segítséget jelent ennek az eszköznek a használata mind a diasztikában, mind a terápiában. Jelentkeztek Világjáték-képzésre, és mivel a saját eszközünk már nagyon leamortizálódott, indokolt volt egy új eszköz beszerzése.

4.4 Karcagi Tagintézmény

(Zsoldos Erzsébet)

A Jász-Nagykún-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Karcagi Tagintézménye is aktív résztvevője volt az EFOP – 3.1.6. „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban” című projekt megvalósításának.

A pályázati program elkészítése előtt egy szükségletfelmérést végeztünk szakalkalmazottaink, klienseink és partnereink körében. Szakalkal-

mazotti közösségünkben nagy volt az igény a szakmai tudás fejlesztésére, továbbképzési lehetőségekre, a szakszolgálati palettánk még színesebbé tételére, a pályakezdő kollégáink szakmai segítésére, valamint szakmai, informatikai eszközök hiányának pótlására. A szülők és a gyermekek részéről közös programokra, táborokra mutatkozott igény. A partnereink körében tudásmegosztás, közös szakmai rendezvények, a hátrányos helyzetű tanulók mentorálásának ötlete merült fel. Projektünkbe 34 szakmai tevékenységet, továbbképzéseket, eszközbeszerzést terveztünk.

Szakalkalmazotti közösségünk egyöntetű döntése alapján 2018. I. negyedévében elkezdte a projekt megvalósítását, mely az eredeti ütemezésnek megfelelően haladt előre. Tagintézményünknek az elkövetkező két év nagyon aktív időszakot hozott. Megtanultunk programtervjelentést készíteni, színvonalas szakmai beszámolókat írni, és ami a legfontosabb volt, a célért közösen gondolkodni, előkészíteni, megvalósítani, no és persze mindent fényképekkel is dokumentálni.

Rendezvényeink sorát 2018. május 5-én egy **ágazatközi konferenciával** nyitottuk, amelynek témája az ágazatközi szakmai együttműködésen alapuló korai fejlesztés megvalósulása volt. Az előző évek közös gondolkodásának eredményeként a rendezvényen sokoldalú, sikeres szakmai kommunikáció bontakozott ki a járásunkban a korai intervencióban részt vevő egészségügyi, szociális dolgozók, gyógypedagógusok és szülők között.

28. kép: Az ágazatközi konferencia résztvevői

A projekt a nyitó rendezvényünket követően aktív szakaszába lépett. Folyamatosan készültek a kiadványaink, valamint elkezdődött a pályakezdő logopédus és viselkedéselemző kolléganők belső szakmai mentorálása is. Két gyógypedagógusunk elkezdte a karcagi Arany János Általános Iskola hátrányos helyzetű tanulóinak mentorálását, mely több ütemben valósult meg. Ennek a tevékenységnek a létjogosultságát az adta, hogy sok fiatal a tankötelezettségi kor vége előtt kimarad az általános iskolából.

A nyári időszakban került sor a „Vízi manók” – korai fejlesztésben részesülő gyermekek – már hagyományokkal rendelkező – családi napjára,

amelyet a helyi Akácliget Gyógy- és Strandfürdőben szerveztünk meg két ütemben.

Nagy sikerrel tartottuk meg mindkét nyáron a tervezett táborainkat:

- Gyógytestnevelés tábor,
- „Csivitelő” logopédiai tábor,
- „Kalóz” és „Indián” táborok a nevelési tanácsadás keretein belül szervezve.

Táboraink elérték a kitűzött céljaikat, hiszen minden gyermek tevékenyen, vidáman töltötte el az öt napot.

29. kép: Vizi manók családi napja

30. kép: „Csivitelő” tábor

Az ősz a módszertani kiteljesedés idejét hozta el számunkra, elkezdődtek a szakmai képzések, aktívan részt vettünk a társtagintézmények rendezvényein. A korai fejlesztésben részesülő gyermekek és családjaik számára ebben az időszakban szerveztük meg a „Játékos kavalkád” programunkat. A fejlesztésre járó gyermekek és családjaik itt megtapasztalhatták a közösség építő erejét, a szülők érezhették, hogy problémájukkal nincsenek egyedül, segítséget kaptak gyermekük további fejlesztési lehetőségeihez.

Ugyancsak ebben az időszakban valósult meg az Induljunk...?! játékos délelőtt, melyre olyan 3–5 éves gyermekeket vártunk szüleikkel, akik még nem részesültek intézményes nevelésben. Célunk az volt, hogy a nyelv- és beszédfejlődési zavar veszélyeztetettség korai életszakaszban történő azonosításának jelentőségére hívjuk fel a szülők figyelmét.

Programjaink megvalósítása során kiemelt figyelmet szenteltünk arra, hogy a gyermekek és családok támogatása mellett a járásunk nevelési és oktatási intézményeinek intézményvezetői, az intézményekben dolgozó óvodapedagógusok, pedagógusok, gyógypedagógusok számára is szak-

mai segítséget nyújtunk. Nekik szakmai műhelymunkákat, workshopokat szerveztünk.

Jó gyakorlatok megismerése, szakmai tapasztalatcsere volt azon műhelyfoglalkozások célja, melyeken a következő tagintézményekben vettünk részt:

- JNSZMPSZ Tiszafüredi Tagintézménye,
- JNSZMPSZ Megyei Szakértői Bizottsága – Szolnok,
- JNSZMPSZ Szolnoki Tagintézménye,
- JNSZMPSZ Jászberényi Tagintézménye,
- JNSZMPSZ Mezőtúri Tagintézménye,
- JNSZMPSZ Kunhegyesi Tagintézménye.

Megvalósított tagintézményi projektünk:

Módszertani segédletek, eljárási segédanyagok:

- Tanulói segédlet gyógytestnevelés foglalkozásra járó gyermekek otthoni gyakorlásához.
- Eljárási segédanyag intézményvezetők, pedagógusok számára a járási szakértői bizottsági tevékenységről.
- Tájékoztató kiadvány, gyakorlati tanácsok a korai fejlesztésben részt vevő gyermekek szülei számára az otthoni fejlesztés támogatásához.
- Tájékoztató kiadvány szülők számára az eltérő fejlődési menetű gyermekek korai ellátásáról, a korai fejlesztés lehetőségéről.

Intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációja:

- Pályakezdő logopédus kolléga mentorálása.
- Pályakezdő viselkedéselemző mentorálása szakértői bizottsági tevékenységben.
- Szakmai műhelyfoglalkozás, belső tudásmegosztás a megyei társtagintézmények szakemberei számára – Tagintézményi arculat bemutatása: korai fejlesztés, tehetséggondozás, NT gyógypedagógiai fejlesztés – 2 alkalom.

Szakmai műhelymunkák, workshopok szervezése és lebonyolítása:

- Szakmai műhely a járás nevelési és oktatási intézményeinek intézményvezetői és gyógypedagógusai részvételével.

Horizontális tanulást elősegítő partnerségi együttműködés:

- „Beszéljünk közös nyelvet!” ágazatközi konferencia – korai fejlesztés; védőnők, bölcsődei dolgozók, házi és kórházi gyermekorvosok, szociális szolgáltató központ munkatársai és szülők részére.
- Szakmai műhelyfoglalkozás a korai iskolaelhagyás megelőzésének lehetőségei témakörben többségi pedagógusok, szociális szolgáltató intézmény dolgozói részére; a korai iskolaelhagyás problémaköre a pszichológus, a gyógypedagógus és a szociális segítő szakember szemszögéből.
- „Beszéljünk közös nyelvet!” ágazatközi kerekasztal-megbeszélés – korai fejlesztés; védőnők, bölcsődei dolgozók, házi és kórházi gyermekorvosok, szociális szolgáltató központ munkatársai részére.

A gyermekek és tanulók sikeres előmenetelét támogató programok szervezése és lebonyolítása:

- „Vízi manók” korai fejlesztésben részesülő gyermekek családi napja – 2 alkalom.
- Gyógytestnevelés tábor.
- „Kalandvár” nyílt szakmai nap és szülői fórum gyerekek, szülők és óvodapedagógusok számára – 2 alkalom.
- „Csivitelő” Logopédiai tábor – 2 alkalom.
- Általános iskolás tanulók mentorálása – 2 tanév.
- „Játékos kavalkád” Korai fejlesztésben részesülő gyermekek családi napja – 2 alkalom.
- Fejlesztő tábor – 2 alkalom.
- „Induljunk...?” Játékos délelőtt – 2 alkalom.
- Szakmai workshop: vizuális terápia, grafomotoros fejlesztés – 2 alkalom.
- Önismereti csoport hátrányos helyzetű tanulók számára – 4 csoport

A programok jelentősége, eredmények, sikerek:

- Az intézményi tudásmegosztás és a jó gyakorlatok átadása több területen nyújtott pozitív lehetőséget a szakmai fejlődésre egyéni és szervezeti szinten egyaránt. A konferencián, műhelyfoglalkozásokon,

workshopokon részt vevők az újonnan megszerzett ismereteiket beépíthették saját szakmai munkájukba, a hallottak lehetőséget adtak a továbbgondolásra. Az ágazatközi kapcsolataink hatékonyabbá váltak, a védőnőkkel, bölcsődei dolgozókkal, házi gyermekorvosokkal, a szociális szolgáltató központ munkatársaival aktívabb szakmai kommunikáció valósul meg.

- A kiadványok közül három részletezi a pedagógiai szakszolgálati ellátás, korai fejlesztés és a szakértői bizottsági tevékenység feladatkörét. A segédanyagokból a szülők, szakemberek, többségi pedagógusok részletesen megismerhetik a két szakterület feladatait, tevékenységeit, az ellátást biztosító szakemberek kompetenciáit. Képet kapnak a gyermekek vizsgálatáról, a tagintézményben és otthon történő fejlesztésükről és egyéb szolgáltatásokról. A negyedik kiadványunk a gyógytestnevelésre járó tanulóknak biztosít otthon végezhető gyakorlóanyagot, amelynek révén a tanulók ellátása hatékonyabb lehet.
- A sikeres iskolai előmenetelt célzó mentorálási programunknak köszönhetően a tanulók társas-kommunikációs kompetenciái erősödtek, és tanulási technikáik színvonala emelkedett.
- A gyermekprogramokon megvalósuló szakterületi fejlesztő tevékenység eredményessége mellett kiemelendő, hogy a gyermekek rengeteg színes élménnyel gazdagodtak, fejlődtek szociális kompetenciáik, kommunikációs képességük.
- A szakmai képzések új módszertani tudást nyújtottak a szakalkalmazottaknak.
- Eszközkészletünk jelentősen gyarapodott. 8 lappal, projektorral, 9 tablettel, asztali számítógéppel bővült az informatikai eszközparkunk. Szakmai eszközeink sora vizsgálóeljárásokkal, fejlesztő játékokkal, fejlesztő eszközökkel gazdagodott.
- Kiemelt eredménynek tekintjük a projektünkbe bevont, részt vevő kliensek, szülők, pedagógusok, egyéb szakemberek széles körét és számát.
 - Gyermekek, tanulók: 203 fő
 - Részt vevő pedagógusok: 63 fő
 - Más szakterület szakemberei: 36 fő
 - Szülők, nagyszülők: 83 fő

Az EFOP 3.1.6. pályázati projekt megvalósítását eredményesnek, sikeresnek ítéljük tagintézményünkben. Jelentősen bővült a kollégák szakmai tudástára, színesebbé váltak szolgáltatásaink, gyarapodott informatikai és szakmai eszközparkunk, kapcsolati hálónk fejlődött. Olyan eredményeket értünk el, amelyek hosszú távon támogatják a hatékony szolgáltatási tevékenységet.

4.5 Kunhegyesi Tagintézmény

(Zsidóné Kádár Terézia)

Tagintézményünk kis létszámú főállású szakalkalmazottal működik, ezért a pályázat tervezésekor olyan programok megvalósítását vállaltuk, amit erőforrásaink lehetővé tettek. A pályázat kezdeti szakaszában a Tiszafüredi Tagintézmény egyik gyógypedagógusa is részt vett a folyamatban, azonban a pszichológusunkra alapozott programjainkat tartós távolléte miatt újra kellett ütemeznünk, illetve más megvalósítót kellett keresnünk a helyére. Így vontuk be a megbízási szerződéssel nálunk dolgozó kollégákat is, akik szívesen vállalták a pályázattal kapcsolatos feladatokat.

A tervezés során arra törekedtünk, hogy a járás minél több oktatási intézményét be tudjuk vonni a pályázati programokba, amiket a következő intézményekben valósítottunk meg:

- Magyar Máltai Szeretetszolgálat Tiszaburai Óvoda
- Tomajmonostorai Csillagszem Óvoda
- Kunhegyesi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
- Kunhegyesi Református Általános Iskola, Óvoda és Családi Bölcsőde Hálózat
- Karcagi SZC Nagy László Gimnáziuma, Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma

A műhelyfoglalkozásokat, workshopokat, szakmai napokat tagintézményünkben tartottuk, ezzel is segítve annak nyitottabbá tételét.

A pályázati modulokhoz az alábbi programokat kapcsoltuk:

A modul

Az intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációjának támogatása

Az intézményi tudásmegosztás keretében szakmai műhelyfoglalkozásokon, konferenciákon vettünk részt, illetve szakmai tapasztalatcseréket szerveztünk, amelyek segítették a szakemberek szakmai ismeretének bővítését.

- Belső tudásmegosztás: Az aktivitás- és figyelemzavar vizsgálatára alkalmas új vizsgáló eljárások bemutatása (d2, DSM-IV) – Szolnok Megyei Szakértői Bizottság.
- Egész napos konferencia: A pedagógusok figyelmének felhívása az ADHD-ra, BULLYING-ra felhívó jelekre – Jászberényi Tagintézmény.
- Baj van a gyerekemmel? Segítőszakmák összefogása a magatartási-beilleszkedési-érzelmi zavart mutató gyermekeknél – Tiszafüredi Tagintézmény.
- Tagintézményi arculat bemutatása – szakmai műhelyfoglalkozás a Karcagi, Mezőtúri Tagintézményben.
- Szakalkalmazottak tapasztalatcseréje a szakszolgálati feladatok ellátásában: a Mezőtúri Tagintézmény látogatása tagintézményünkbe.

31. kép: „Megoldási utak vagy korai iskolaelhagyás?” konferencia

Szakmai műhelymunkák, workshopok szervezése, lebonyolítása

A tervezett workshopok célcsoportjai a pedagógusok voltak. Pszichológusaink segítségével a korai iskolaelhagyás és a magatartásproblémák kapcsán mentálhigiénés témában nyújtottunk segítséget.

- „Siker? Kudarc – tegyünk együtt a korai iskolaelhagyás ellen”
- „Feszül a húr?” mentálhigiénés workshop

32. kép: „Siker? Kudarc”- workshop

A horizontális tanulást elősegítő partnerségi együttműködés segítése

A programelem keretében két indikátor rendezvényünk volt, melyekkel – a megelőzés érdekében – a járás pedagógusainak és a részt vevő szülőknek kívántuk felhívni a figyelmét a korai iskolaelhagyás okaira és a szakmaközi együttműködés lehetőségeire. Az együttműködés hangsúlyozása mellett a pedagógusokat a belső motiváció felkeltésének szükségességére, a dicséret különböző fejlődési mintákat eredményező formáira, valamint arra a belső hozzáállásra érzékenyítettük, ami továbbsegíti a diákokat a kudarcélményeken és fejlődésközpontú gondolkodásmódot alakít ki. Egész napos konferenciánkat **„Megoldási utak vagy korai iskolaelhagyás?”**, fél napos szakmai előadásunkat **„Hatékony tanulási technikák alkalmazása az iskolai tanulásban”** címmel szerveztük.

A szakemberek speciális eszközök használatára történő felkészítésének támogatása

Az ellátási körzetünkbe tartozó populációhoz igazítva olyan képzéseket választottunk, amelyek egyrészt a már meglévő, másrészt a megvásárolandó eszközeink szakszerű használatára készíti fel szakembereinket. Arra törekedtünk, hogy a szakszolgálati feladatellátás minél szélesebb területet lefedje, biztosítva ezzel az ellátás minőségének javítását. A szakértői bizottsági feladatellátás biztosítása érdekében tagintézményünkben két fő végezte el a WPPSI-IV, WISC-IV és a WAIS-IV képzéseket. Az Okoskocka eszközcsalád használatához szükséges, 3 modulból álló továbbképzésen tagintézményünk 3 gyógypedagógusa vett részt. Az autizmussal élő gyermekek célzott pedagógiai ellátásának segítése érdekében szervezett tanfolyam segítségével 2 szakember sajátította el az elméleti és gyakorlati alapokat. A SEED képzés során olyan gyakorlati munkát támogató vizsgáló eljárást ismerhetett meg a korai fejlesztésben dolgozó gyógypedagógusunk, amely a 0–4 éves korú gyermekek fejlődési vizsgálatát és szükség esetén a korai fejlesztés területeinek meghatározását teszi lehetővé a kora gyermekkori intervenció folyamatában.

Az elvégzett képzésekhez a pályázati keretből biztosíthattuk a szükséges eszközöket is. Ennek tervezésénél figyelembe vettük, hogy olyan eszközöket válogassunk, amelyeket a feladatellátás minél szélesebb területén tudunk használni, illetve amelyek használatát megtanuljuk a speciális képzéseken. Ennek tükrében választottuk ki:

- a **WAIS-IV** intelligenciatesztet, amely a szakértői bizottsági tevékenység feladatellátásában szélesíti a vizsgálható kliensek körét;

- az **Okoskocka** eszközcsaládot, melynek használatát a szakszolgálatnál dolgozó gyógypedagógusok elsajátították. Az eszközök az egyes mentális funkciók fejlesztését szolgálják az idegrendszer érési folyamatával összhangban, valamint az iskolai tanulást (olvasás, írás, számolás) megalapozó képességek fejlesztését. Az eszközcsaláddal nemcsak hatékony fejlesztő munkát, hanem diagnosztikus munkát is lehet végezni, ezért felhasználható a nevelési tanácsadás, a tehetséggondozás és a logopédiai feladatellátás terén egyaránt;
- a **GMP diagnosztikával** és a **Dékány féle diszkalkulia-teszt** megvásárlásával a logopédiai és a szakértői diagnosztikai tevékenységünket szeretnénk volna szélesíteni;
- a korai fejlesztéshez megvásárolt eszközökkel (**bukfenc szőnyeg, Bilibo, fa kockakirakó, formabeillesztő, Montessori torony**) tovább bővült az ellátáshoz szükségünk eszközparkunk.

A pályázat lehetővé tette **infokommunikációs eszközök beszerzését is**, amelyek kiválasztásánál szem előtt tartottuk az INYR mindennapi vezetéséhez szükséges eszközigényünket, illetve a szakmai előadások, rendezvények megtartásához nélkülözhetetlen eszközöket is. A beszerzések nyomán két laptoppal, egy tablettel, egy asztali számítógéppel és monitorral, CD-s magnóval, projektorral és vetítővászonnal, külső hangszóróval és fényképezőgéppel bővült informatikai eszközparkunk. Az irodai munkát a pályázat révén egy spirálozó és lamináló gép segíti.

C modul

A gyermekek és tanulók sikeres előmenetelét támogató programok szervezése és lebonyolítása

Az iskolai munka megkezdése előtt a tanulói képességek állapotának feltérképezése, majd az iskolafokokozatok közötti váltásnál, később a fejlődés menet követése az egyik legfontosabb feladat. Ezért olyan programokat, foglalkozás sorozatokat, tábort, szülői klub tartását, tanulásmódszertani csoportot terveztünk, amelyekkel segíthetjük az ellátási körzetünkben élő hátrányos helyzetű gyermekek/tanulók iskolai eredményeinek javítását és növelhetjük továbbtanulási esélyeiket.

A tiszaburai óvodában három egymásra épülő programsorozatot tartottunk, amibe nagycsoportos óvodásokat és szüleiket vontunk be.

- **„Iskolába készülők”** prevenciós foglalkozások az óvoda-iskola átmenet megkönnyítésére;
- **„Szülőklub az iskola előkészítő csoportban részt vevő gyerekek szüleinek”;**
- **„Családi nap az iskolaelőkészítő csoportban részt vevő gyerekek szüleinek”** (félnapos indikátor rendezvény).

Szintén az óvoda-iskola közötti átmenet megkönnyítése érdekében szerveztünk **egyhetes képességfejlesztő tábort** a tomajmonostorai óvodások számára amelynek tematikája a horgászat, a vizek élővilága köré rendeződött.

33. kép: Képességfejlesztő tábor óvodásoknak

A pályázat tervezése során arra törekedtünk, hogy a hátránykompenzáció mellett a tehetséges gyerekeket is segítsük. Ezért olyan tanulásmódszertani foglalkozássorozatot szerveztünk

„Tanuljunk tanálni” címmel, amelyek egymásra épülve, játékosan segítik a tanulási képességek fejlesztését és a tanulás sikerességét. A 15 foglalkozásból álló program heti rendszerességgel a kunhegyesi Református Általános Iskolában valósult meg.

A Kunhegyesi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola harmadik és negyedik osztályos tanulóinak **Meseterápiás önismereti csoportot** szerveztünk. A foglalkozások során önismerettel foglalkozó (önbizalom, empátia, hűség stb.) meséket dolgoztak fel a gyerekek dramatizálás, művészet- és meseterápiás elemek segítségével. A felsős tanulók bevonásával

„Hétköznapi hősök – tegyük az iskolai bántalmazás ellen!” címmel tartottunk csoportfoglalkozásokat. A „Hősök tere”-programmal kompatibilis, de kicsit lerövidített, kompaktabb, interaktív előadások célja az volt, hogy a gyerekek képesek legyenek felismerni a bullying különböző formáit, valamint hogy kompetensen tudjanak reagálni az ilyen helyzetekre, akár áldozat, akár csupán közönség, kívülálló szerepben vannak.

A Karcagi Szakképzési Centrum Nagy László Szakközépiskolájában középiskolás tanulóknak rendezett **„Siker&kudarc”**-tréning célja az volt, hogy a tanulók saját élményként szembesüljenek azzal, hogy a siker és

a kudarc kéz a kézben jár, illetve ha tudatosan odafigyelnek a kudarchoz való asszertív hozzáállásra, a siker is eljön.

A pályázati eredmények összegzése

A kezdeti nehézségeink ellenére elmondhatjuk, hogy egy sikeres pályázatot tudunk lezárni. A tervezéskor igyekeztünk minden esetben szem előtt tartani erőforrásainkat és szakmai kereteinket, ezért vállalásainkat meg is tudtuk valósítani. Ahhoz, hogy a szakmai munka ne szenvedjen hátrányt, a szervezés és a feladatok realizálása mindenkitől jelentős többletenergiát és nem kis erőfeszítést igényelt, mégis azt mondhatjuk, hogy sokat profitáltunk belőle, hiszen az elvégzett tanfolyamokkal bővíthettük szakmai tudásunkat. Az eszközfejlesztés segítségével jelentősen bővültek vizsgáló-, fejlesztő eszközeink és informatikai eszközparkunk. A partnerintézményeinkben megvalósított programok révén erősödtek kapcsolataink, tagintézményünk nyitottabbá vált, ismertebb lett a járásban, ami számunkra nagyon fontos, mert fiatal, negyedik éve működő tagintézmény vagyunk. Ehhez jelentősen hozzájárult a konferencia és a szakmai előadás is. A lezajlott programok és szakmai tapasztalatcserék folyamatos fejlődésre ösztönözték szakembereinket, ami javította a klienseinknek nyújtott szolgáltatások minőségét és az azokkal való elégedettségét.

4.6 Kunszentmártoni Tagintézmény

(Imréné Cselóczki Andrea)

A Kunszentmártoni Tagintézményben a pályázat megírásakor arra törekedtünk, hogy olyan képzéseken és programokon vehessünk részt, amelyek gazdagítják terápiás eszköztárunkat, bővíthetik a korai fejlesztésbe bevonható kollégáink létszámát, segíthetik a többségi pedagógusok munkáját, valamint hogy a tanultakat és a beszerzett új eszközeinket jól megtervezett egyéni haladást elősegítő programokban próbáljuk ki.

A képzések során sok módszertani ismerettel gyarapodtunk. Egy kollégánk elvégezte a DSZIT tanfolyamot, ami a jövőben hasznos lesz az intézményükhöz egyre nagyobb számban igényel forduló gyermekek mozgásfejlesztés-bővítésére. Pszichológus kollégánk elsajátította a szimbólumterápiás technikát, amivel a gyerekeknek és a szülőknek relaxációs

technikával tud a jövőben segítséget nyújtani. Végeztünk GMP tanfolyamot, ami a diagnosztikában hasznosítható. Prevenciós tevékenységeink során az Okoskocka tanfolyam elvégzése és az eszközcsalád beszerzése, valamint a mese-zene terápiás tanfolyam bővíti eszköztárunkat.

Lehetőségünk volt az intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációja megvalósítására három témakörben:

- Multifokális problémák megsegítésének gyakorlata szakszolgálatunknál.
- DSZIT alkalmazása a korai intervencióban.
- Irány az iskola program tapasztalatai.

A programok sikeresen megvalósultak, szakmai fejlődésünk eredményeként emelkedett a szakszolgálati működés színvonala, elért eredményeinket a pályázat fenntarthatóságának idején kiemelkedő területként szeretnénk kezelni.

Tagintézményünk három kiadvány megírását vállalta, amelyeket a hozzá kapcsolódó szakmai műhelyek és workshopok keretein belül ismertettünk a célcsoport érintett tagjaival. Az egyik legsikeresebb, **Az iskolai zaklatás:** helyzetkép az agresszió és bullying előfordulásáról a Kunszentmártoni Járásban. A kiadványt népszerűsítő szakmai rendezvényünkön az ellátási körzetünkben dolgozó pedagógus kollégák nemcsak az aktuális helyzetképpel, hanem a beavatkozási lehetőséggel is megismerkedhettek. Alkalom nyílt olyan prevenciós program, illetve módszer bemutatására, amelyet a nevelési, oktatási intézmények az agresszió és a bullying megelőzésében alkalmazhatnak. Ezek egy része átfogó prevenciós program, de van köztük olyan is, amelyet a pedagógusok maguk is kipróbálhatnak az órák keretében. Néhányat már alkalmaztak is hazai intézményekben; van, ami még adaptálásra vár, de jó lehetőséget biztosítana a megelőzésben. A prevenciós programok egy része kifejezetten az iskolai zaklatást, más része az internetes bántalmazást helyezi az előtérbe, míg egy részük a társas készségek fejlesztésére fekteti a hangsúlyt, amivel a bántalmazás rizikóját csökkenthetik.

Az eszközbeszerzések jelentősen segítik a szakszolgálat működését. Laptopokat, tabletet, projektort, fényképezőgépet, bútorokat, valamint számos fejlesztő eszközt szereztünk be szakmai munkák színvonalának emelésére. Az eszközöket a pályázat folyamán használatba vettük, a programokban kipróbálhattuk. Már van olyan eszközcsalád, amelyet több ellátási területen is aktívan használunk. Az IKT beüzemeléséhez sok segítséget

kaptunk az intézmény informatikusától. Az eszközökön kívül beszereztük a programokhoz szükséges anyagokat, ami elengedhetetlen volt a nagyobb létszámot mozgósító gyerekrendezvényeink megvalósításához

A pedagógiai szakszolgálati tevékenység megújítása során, a Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálattal való szakmai kapcsolat erősítése jegyében megszerveztünk egész napos programunk a tapasztalatszerzés mellett elősegítette a velünk szomszédos Szentés Járás ellátásának megismerését, új szakmai kapcsolatok kiépítését. A látogatáson az általános szakmai beszélgetést követően az intézményvezető és helyettese területenként mutatta be a náluk kialakult jó gyakorlatokat. Sok hasznos és bevált gyakorlatuk van, például a korai fejlesztés esetében, ha a gyermek már önálló járásra képes, onnantól csoportos fejlesztésre jár. A csoportos fejlesztésen általában 3-4 gyermek vesz részt. Ennek a területnek a részletesebb megismerése segítséget adhat tagintézményünknek a korai fejlesztést igénylő, folyamatosan növekvő számú gyermek ellátásának biztosításához. A szakmai kapcsolatépítés, a tudásmegosztás nélkülözhetetlen a mai világban. Az eseteink gyakran összefonódnak, hiszen a két tagintézmény közel van egymáshoz. Azt gondoljuk, adni és kapni is sikerült ezen a napon. Számos módosítási tervünk van a jövő tanévre vonatkozóan, melyek csíráját részben ezen a szakmai napon ültettük el.

34. kép: Fejlesztő foglalkozás

35. kép: Nyári tábor

A gyermekek/tanulók előmenetelének támogatására majdnem minden szakterületre terveztünk és hoztunk létre szakmai programokat. Valamennyi program sikeres és jól hasznosítható a jövőben, de vannak köztük olyanok, amik a szívünkhöz nőttek, és kiemelten fontosnak tartjuk hosszú távú megtartásukat. A logopédiai munka támogatására két kollégánk is megvalósította a **Szenzoros alapú anyanyelvi problémák fejlesztése**

programot, ami hozzájárulhat a logopédiai ellátás színvonalának emeléséhez. A nevelési tanácsadás területén alkalmazott mozgásfejlesztési lehetőségek bővítésére kollégáink két programot szerveztek. A **szenzoros integrációs terápia** az iskolai lemorzsolódás megelőzése érdekében első-második osztályosok számára és a zökkenőmentes felső tagozatba váltás elősegítése mozgásterápiával egyaránt bővítheti munkánk repertóriumát. A programot a részt vevő gyermekek szülei, valamint az oktatási intézmények is eredményesnek ítélik, ezért, ha lehetőségünk lesz rá, szeretnénk beépíteni hétköznapi gyakorlatunkba. Szintén a nevelési tanácsadás terén jól használható programunk a **Képességfejlesztés Okoskockával óvodáskorú gyermekeknek**, amelyet sikeresen bonyolítottunk le két óvodában. A **Szocioterápiás beavatkozás** iskolai viselkedési és beilleszkedési problémákkal küzdő tanulóknak három iskola tanulót érintette, és a gyermekek megsegítése mellett a pedagógusokkal való kapcsolatainkat is javította. Jó lehetőséget adott szakmai munkánk megismertetésére, valamint módszertani segítségnyújtásra. Nagy érdeklődést keltett a pszichológus kollégánk által tervezett és megvalósított **társas készségek fejlesztése mesékkel, játékkal**. A zeneiskola hatékonyan közreműködött a népszerűsítésében, így a másodjára megvalósuló programunkra zeneiskolás gyermekek jelentkeztek. Ennek a programnak köszönhetően a zeneoktatásban részt vevő pedagógusok és kollégánk között már rendszernek mondható konzultációk, segítő beszélgetések kezdődtek, valamint a pszichés gondozás társadalmi elfogadtatása is sokat javulhatott általa járásunkban.

A legnagyobb szervezést kívánó és a legtöbb gyermeket megmozgató programjaink a **nyári táborok** voltak. 2018. augusztus 27. és 2018. augusztus 31. között rendeztük meg 31 gyermek bevonásával mind a két működési helyünkön a nyári tábort kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára. A szakmai tervezéskor nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy a részt vevő gyermekek mindenekelőtt jól érezzék magukat, élményekhez jussanak nálunk, s ezáltal a szakszolgálati munkát is közelebb hozzuk a gyermekekhez és a szüleikhez is. Emellett azonban természetesen a pályázat céljaihoz illeszkedve fő törekvésünk a fejlesztés volt. Mivel a tábor csúszott, és a nyár utolsó hetében sikerült megtartanunk, így a tanévkezdésre való felkészítés, ráhangolódás is bekerült a feladatok közé. Ezt segítette az időbeosztás is, hiszen 8–13 óráig tartottak a foglalkozások, közben szünetekkel, ami illeszkedik a nevelési-oktatási intézmények napirendjéhez. Pszichológusaink segítségével az első napon inkább az ismerkedésre, csapatépítésre, sze-

mélyiségfejlesztésre tevődött a hangsúly, amivel igyekeztünk megalapozni a hét további napjait, hogy az egymást kevésbé ismerő gyermekek együtt tudjanak majd dolgozni. A mesenapon szintén előtérbe került a személyiségfejlesztés, az érzelmi intelligencia, az önismeret és egyéb pszichológiai készségek fejlesztése. A hét többi napján is többnyire csoportos játékokkal

készültek a kollégák, mindenki a saját szakterületére alapozva. Mind a mozgásos, mind a kreatív tevékenységek közül igyekeztünk olyanokat választani, amelyeknél, ha csak egy-egy feladatban vesz részt a gyermek, már többféle képességfejlesztés valósulhat meg. Ezek, a teljesség igénye nélkül: beszédfej-

36. kép: Képességfejlesztő foglalkozás

lesztés, beszédértés-, szókincsbővítés, mozgásfejlesztés, a finommotorika fejlesztése, figyelemfejlesztés, a szem-kéz koordináció, a vizuális memória, az önbizalom fejlesztése, ismeretbővítés, a téri tájékozódás fejlesztése. A közösen eltöltött órák reményeink szerint előmozdították a gyermekek társas készségeinek, kommunikációjának, konfliktusmegoldási technikáinak fejlődését is. Fontosnak tartjuk ezeket, hiszen a tábor alatt folyamatosan adtunk a gyermekek számára egyéni visszajelzéseket, amelyekre igény is volt.

A 2019-es év nyarára a pályázat megírásakor az előző évinek megfelelően szeretnénk volna tervezett táborunkat megvalósítani, de a pénzügyi módosítások miatt erre nem volt lehetőségünk. Már majdnem lemondtunk a tábor megrendezéséről, amikor a Tiszaföldvári Kossuth Lajos Általános Iskolával való együttműködésnek köszönhetően 2019 augusztusában mégiscsak megnyílhatott a Képességfejlesztő nyári fecsketábor 42 leendő első osztályos gyermek bevonásával. A tervezett program elsődleges célja a képességek felmérése, fejlesztése kötetlenebb, játékos programokon keresztül, az óvoda–iskola átmenet segítése s emellett az ismerkedés, a közösségformálás volt. Minden nap a gyerekek fogadásával, az elválást megkönnyítő szokásrend kialakításával és reggelivel indult. A többszöri bemutatkozás, névtanulás, az iskola épületeinek bejárása lehetőséget teremtett a spontán megnyilatkozások meghallgatására. A tízóraizás, majd

a napi programot záró ebéd során az étkezési szokásokra is fény derült. Egy-egy szorongásoldó, szórakoztató mozgásos játék, ének erejéig minden osztályban tanító pedagógus bemutatkozott. Az éneklés, mondókázás mellett készült papírhajó, könyvjelző, a gyerekek felszabadultan ragasztottak, fűztek stb.. A figyelem tréningezésére is gyakran nyílt alkalom (pl. jelre sorakozó, minek hol a helye, mi a mosdófelelős feladata stb.). Mivel az iskolában nagyon fontos a kommunikáció, a beszédészlelés, a megfelelően fejlett mozgás, a helyes szokások kialakulása, a figyelem összpontosítása, a megfelelő viselkedéskultúra, a játékos foglalkozások is ezek megfigyelését szolgálták. Az általunk vezetett foglalkozások a közösségépítést, az együttműködést, az énkép tudatosítását, megerősítését, a képességek tréningezését célozták. A gyerekek a foglalkozásokon szívesen vettek részt, odafigyeltek egymásra. Bűvész kollégánk csodálatos mutatványai az élményszerzésen túl a kreativitást, a verbális kommunikációt, az esztétikai érzéket is fejlesztették. A közösség a névkártya-díszítés, az iskolástáska-válogató, a gipszfestés, a bábozás, a közös kép és illatbatyu készítése, az egyéni és közös tantermi, játszótéri, tornatermi játékok, az alkotások, a mesélés, ritmustapsolás stb. során is formálódott. A tábor végére elértük azt, hogy a gyerekek és a szülők ne idegenként nézzenek az intézményre, amikor elkezdődik a tanév.

Mind a két táborunk a jövőben is megvalósítható kellő szervezéssel és szponzorok vagy a civil szervezetek bevonásával.

A kollégák pozitív gondolatai a pályázatról:

- a részvétellel több ötlet, többletfeladat megvalósul, fejleszteni lehet, lehetőség van új kapcsolódásokat, megoldásokat felfedezni, a meglévő tudás és szakértelem új alkalmazási területei lelhetők fel;
- át kell tekinteni a szakirodalmat a tevékenységek végrehajtása érdekében, tehát létrejön a tudásfrissítés, a tudatosságnövelés;
- az innovációs készségünk és aktivitásunk növelésével piacképességünk, hatékonyságunk, „közismertségünk”, reklámozottságunk is nő;
- a pályázat tevékenységeihez kapcsolódó együtt gondolkodás, megoldáskeresés, kommunikáció, javaslattétel, a kisebb munkacsoportokban való részvétel egyúttal csapatépítés is a szakszolgálat tagjai között;
- találhatunk eddig kiaknázatlan új területeket, hiszen felbukkanhatnak kielégítetlen igények;

- fény derülhet képességeink hiányaira, ezáltal változhat a beiskolázási terv;
- bővül a stratégiai eszköztárunk, a támogató mechanizmusaink, az ellenőrző és értékelő rendszerünk, így a cselekvési terveink is módosulhatnak;
- megtapasztalható az elért teljesítmény feletti öröm, az eredmények hasznosulása pedig arra ösztönöz, hogy folyamatos erőfeszítést tegyünk a szakszolgálat sikerességének érdekében.

4.7 Mezőtúri Tagintézmény

(Bencsik Mária Bernadett)

Az EFOP 3.1.6.-16-2017-00026 „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes!” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban című projekt keretében szakmai műhelymunkákat, belső tudásmegosztásokat, családi programokat szerveztünk, fórumokat a korai fejlesztésben részesülők, illetve tanulási nehézséggel küzdő, a lemorzsolódás által veszélyeztetett középiskolások számára. Készítettünk egy-egy kiadványt, amely ezen korosztályok klienseinek tájékozódását

37. kép: A belső tudásmegosztás résztvevői

segíti a számukra fontos területeken. Részt vettünk olyan képzéseken, amelyek szélesítik a fejlesztési repertoárunkat. Eszközökkel gazdagodtunk, amelyek – többek között – biztosítják az infrastrukturális hátteret az újonnan tanult, illetve a már alkalmazott módszerekhez. A szakmai rendezvényeken kliensek, külsős és belsős szakemberek, a társszakmák, partnerek és támogatók is képviseltették magukat.

A mezőtúri modell programjai:

A modell programjainak célközönsége a Tagintézményben **korai fejlesztésben részesülő gyermekek és családtagjaik**. Ezen családok gyermekei nem járnak napi rendszerességgel gyermekközösségbe, a szülőknek sok esetben nincsenek a terhek megosztására kialakult kapcsolataik, a családon kívül. Ezeknek a lehetőségeknek a hiánya hátráltatja a családokat mindennapi életük könnyítésében vagy egyszerűen csak megszervezésében, valamint a pszichés terhek viselésében. Programsorozatunk célja volt, hogy hozzájáruljunk a tipikushoz hasonló életvitel kialakításához, elsősorban a baráti kapcsolatok fejlődéséhez. Célunk volt, hogy kapcsolódjanak intézményünkhöz, mint a segítő rendszer egyik eleméhez, és színvonalasabb életminőséget biztosítsunk az átlagostól eltérő fejlődésmentű gyermeket nevelő családok számára is.

Családi programjaink a pályázat keretében:

	Dátum	Program megnevezése
1.	2018. 02. 28.	„Farsangi móka I.” jelmezes műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
2.	2018. 06. 01.	„Vízparty I.” családi nap, szabadtéri programok és műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
3.	2018. 10. 10.	„Őszülő” tematikus műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
4.	2018. 12. 06.	„Mikulás” műhelyfoglalkozással egybekötött ünneplés a korai fejlesztésben részesülőknek
5.	2019. 02. 15.	„Farsangi móka II.” jelmezes műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
6.	2019. 04. 17.	„Locsolkodó” húsvéti műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
7.	2019. 04. 30.	„Tavaszzáró” tavaszváró tematikus műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
8.	2019. 05. 24.	„Játékos Kavalkád I.” tájékoztató és műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
9.	2019. 06. 06.	„Vízparty II.” családi nap, szabadtéri programok és műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek
10.	2019. 09. 27.	„Játékos Kavalkád II.” tájékoztató és műhelyfoglalkozás a korai fejlesztésben részesülőknek

Az ágazatközi együttműködés programjai:

	Dátum	Program megnevezése
1.	2019. 09. 05.	Korai Kerekasztal I. Vendégeink betekintést kaptak a tagintézményben folyó szakmai munkáról, az általunk kidolgozott és ismertté vált mezőtúri modellről.
2.	2019. 09. 03.	A korai tevékenységünk bemutatása védőnőknek, gyógypedagógusoknak helyben. A program témái a korábbiakban bevezetett, illetve ezen pályázat keretében elsajátított módszerek felvillantása és egy, a továbbgondolásra alkalmat adó szakmai beszélgetés kialakítása.
3.	2019. 12. 02.	Korai Kerekasztal II. A téma a korai fejlesztésben történt törvényi változások, az alkalmazott fejlődési skálák bemutatása, illetve az új terápiás lehetőségek a korai fejlesztés területén.

A belső szakmai tudásmegosztás alkalmai:

	Dátum	Program megnevezése
1.	2018. 10. 08.	A Mezőtúri Tagintézmény korai fejlesztés programjának, új lehetőségeinek bemutatása, belső tudásmegosztás. Együttműködő, ide látogató tagintézmények: Karcag, Kunhegyes, Fegyvernek, Tiszafüred.
2.	2019. 09. 09.	A Kunszentmártoni Tagintézmény szakemberének meghívása a bullying kezelése területén kialakított jó gyakorlatuk bemutatására.
3.	2019. 09. 16.	A Jászberényi Tagintézmény szakemberének meghívása a korai fejlesztés területén kialakított jó gyakorlatuk bemutatására.
4.	2019. 09. 23.	Műhelymunka az iskolakészültség kritériumaira kidolgozott összefoglaló szakmai megismerése témájában.
5.	2019. 12. 03.	A Kunhegyesi Tagintézmény meglátogatása, szakmai munkájuk megismerése, belső tudásmegosztás.
6.	2020. 05. 24.	A Fegyverneki Telephely meglátogatása, belső tudásmegosztás, konferencián való részvétel.

A korai iskolaelhagyást megelőző programok:

Fontos volt számunkra, hogy programjaink egymáshoz is kapcsolódjanak. Így a korai iskolaelhagyás megelőzésére szervezett programban részt vevő középiskolásokat sikeresen bevontuk a mezőtúri modell rendezvényeibe is. A Vízparty családi napokon a szakiskolás tanulók szintén részt vettek, egész nap palacsintát sütöttek a családoknak, illetve volt, hogy segítséget kaptunk tőlük a főzésben is. Az általuk készített játékokat, dekorációkat, zöldségszobrokat és ujjbábokat több alkalommal is elküldték a korai fejlesztésben részt vevő gyermekeknek.

38. kép: „Vízparty”

	Dátum	Program megnevezése
1.	2019. 03. 06.	A sikeres előmenetel támogatása Tematikus életvezetési tanácsadó műhelymunka BTMN-es középiskolai tanulóknak önálló életvezetési, önismereti, praktikus gazdasági szempontból. Témák: „Mi az a rezsi?”, „Társas kapcsolatok”, „Hiszem, hogy értékes vagy. Sikeres tanulói életút bemutatása.”
2.	2019. 03. 27.	A sikeres előmenetel támogatása Mire használd a tudásod? Kreatív tevékenységet támogató műhelymunka a korai pályaelhagyás megelőzésére (a helyi szakiskolások bevonása a tematikus előadások után a fejlesztőeszköz- készítésbe – asztalos-fajáték ötletek, varrónő-bábkészítés, kereskedő-finommotoros fejlesztőeszköz, szakács-gyümölcs és zöldségből készített falatkák készítése).

A kiadványok:

Egyik kiadványunk, a **Tematika kidolgozása tanulástechnikai támogatáshoz szülők számára, otthoni tanuláshoz**, olyan, a szülőket segítő, átfogó szakmai anyag, amely jól érthető, és praktikusán használható a tanulási nehézséggel küzdő, de tipikusan fejlődő gyermekek otthoni tanulásának támogatásához is. A kiadvány a tanácsadások tapasztalatai alapján készült, a szerző tanulástechnikai tanácsadással kapcsolatos komplex módszerének bemutatásával. Tapasztaltuk, hogy erre a témára újra és újra igény van, a kiadvány nagyban hozzájárul a családok támogatásához az otthoni tanulás, de általában a tanulási képességek szempontjából is. A sikerebb előmenetel pedig javítja a hosszabb távú életvezetési kilátásokat, ezáltal az elégedettséget.

Másik kiadványunk **A korai intervenció és fejlesztés keretében megvalósított mezőtúri modell bemutatása, tájékoztató szülők és partnerintézmények számára**, amelyben megismertetjük a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás lehetőségeit, bemutatjuk az elmúlt évek programjait, és segítséget nyújtunk abban, hogy milyen problémákkal és hogyan fordulhatnak szakembereinkhez az érdeklődők.

Képzések:

Változatos és hasznos képzéseken vehettek részt a kollégák, amely igény rendszeresen jelen van a munkatársak szemléletében. Fontos szakmai fejlődést nyújtott ez a szakasz is, hiszen a tudásunk bővülése, párhuzamosan az eszközök bővülésével, a fejlesztési repertoárunkat is szélesíti a kliensek felé.

	Részt- vevő fő	Képzés neve	Képző intézmény	Képzés interval- luma
1.	3	WISC-IV	OS Hungary Miskolc	4 nap
2.	3	WPPSI-IV	OS Hungary Budapest	1 nap
3.	1	Okoskocka továbbképzés	Szolnok	60 óra
4.	1	WAIS-IV	OS Hungary Budapest	1 nap

	Részt- vevő fő	Képzés neve	Képző intézmény	Képzés interval- luma
5.	4	Autizmussal élő gyermekek célzott pedagógiai ellátásának elméleti és gyakorlati alapjai (alapozó)	Autizmus Alapítvány Szolnok	6 nap
6.	1	Óvodás és kisiskolás korú gyermekek kortárs közösségben tapasztalható magatartásproblémáinak hatékony megoldási stratégiái	Vadaskert Alapítvány Budapest	1 nap
7.	1	Tanulj velünk számolni! Diszkalkulia- tanfolyam – Szolnok	Kulcsárné Szolnok	6 nap
8.	3	TSMT Alapmodul	BHRG Alapítvány	
9.	1	A csecsemő- / kisdedkori funkcionális zavarok eredete és gyógyítási lehetőségei a perinatális tudomány és a szülő/csecsemő pszichoterápia fényében	Vadaskert Alapítvány Budapest	1 nap
10.	3	Neuro-hidroterápiás képzés	Gézenyűz Alapítvány	120 óra
11.	3	Kinezio-tape tanfolyam	Oriolus Med Academy	4 nap
12.	4	GMP	Szolnok	3 nap
13.	1	Huple	Gézenyűz Alapítvány	1 nap
14.	3	Unit2	OS Hungary Budapest	1 nap
15.	2	Mese-zene	Szolnok	2 nap
16.	2	Tanulástechnika	Vadaskert Alapítvány Budapest	1 nap
17.	1	SEED Fejlődési Skála - vizsgálóeljárás 0–4 éves korig	Korai Fejlesztő Központ	1 nap

Eszközök:

Az EFOP 3.6.1. pályázati forrásból új bútorokat, informatikai eszközöket is kaptunk. Ezzel bővült a korai fejlesztésben használt eszközparkunk, de a klienseket, vendégeket is esztétikusabb, rendezettebb környezetben fogadhatjuk. Terápiás eszközeink szempontjából további lépésként neuro-hidroterápiás, valamint Snoezelen terápiás szoba kialakítására is sor került, valamint az Okoskocka eszközökkel a prevenciós eszközök is tovább bővültek. Az informatikai fejlesztés több tevékenységi területen is segíti a hatékonyabb munkavégzést, a változatosabb terápiás lehetőségek és módszerek nyújtását.

	Eszköz neve	Darabszám
1.	Okoskocka eszközkészlet	7 db/készlet
2.	Tabletek	9 darab
3.	TSMT hiányzó eszközök (csepphinta, rugós deszka, járókorongok, tüskés labda, csúszda, libikóka)	6
4.	laptop	2
5.	projektor, vetítővászon	1
6.	CD-s magnó	1
7.	külső hangszóró	1
8.	konferencia székek	25
9.	gyermek asztalok és székek	6 készlet
10.	pelenkázó	1
11.	Snoezelen sarokkészlet	1
12.	tapintható fal	1
13.	sarokkád a neuro-hidroterápiás szobába	1
14.	Flipchart tábla	1
15.	Társasjátékok, bábkészletek, fejlesztő játékok	1-1

4.8 Szolnoki Tagintézmény

(Varga Judit)

A pályázat meghatározó szerepet töltött be tagintézményünk életében az elmúlt két évben. Megvalósítása során lehetőségünk nyílt olyan képzéseken részt venni, amelyekre már régóta szerettünk volna eljutni, de a költségek vagy a bekerülési feltételek nem tették ezt lehetővé. Gyógypedagógusaink részt vehettek az Autizmussal élő gyermekek szociális és kommunikációs készségeinek fejlesztése, az Alapozó terápia, a Matematika tanulás zavarai, a Diszlexia megelőzése, a SEED fejlődési skála használata elnevezésű képzéseken. A főként logopédusoknak szóló GMP továbbképzés is nagyon hasznosnak bizonyult. Pszichológusainknak WPPSI képzésen volt módjuk részt venni.

Eszközellátásunk gazdagodott, színesedett, fejlesztési lehetőségeink bővülését hozva magával. Nemcsak mozgás- és készségfejlesztő eszközöket, játékokat, pszichológiai tesztek, eszközöket kaptunk, de tagintézményünk új serverrel is gazdagodott, megkönnyítve, meggyorsítva az adminisztrációs feladatok elvégzését. Külön fontos megemlíteni, hogy minden szakemberünk laptopot kapott, így téve lehetővé a fejlesztő tevékenység digitális tartalmakkal történő gazdagítását. A szülőkkel, gyermekekkel való kapcsolatunk a programoknak köszönhetően elmélyült, szorosabbá vált. Megismerhettük egymás személyiségét, igényeit, érdeklődési területeit, ezzel segítve a jövőbeni munka hatékonyabbá válását. Új szintre emelkedett a társintézményekkel, más ágazatokkal, szakemberekkel, diákokkal való együttműködésünk. A pályázat több szinten és szerteágazóan szötte be mindennapjainkat, biztosítva ezzel a magasabb szintű, többrétűvé váló szakmai szolgáltatást, munkatársi együttműködést.

Tízalkalmas foglalkozásaink negyedéveket felölelő terjedelmükkel meghatározó szerepet játszottak mindennapjainkban. A kollégák és családok együttműködése, rugalmassága feltétlenül szükséges volt ezek megszervezéséhez, a munkaórák átcsoportosításához. Bár a programok tervezése, megvalósítása jelentős többlet elfoglaltságot jelentett, a kollégáink mégis lelkesen, lelkiismeretesen tervezve, készülve, örömmel vetették bele magukat a feladatba. Öröm volt figyelni, segíteni ezt az elkötelezett csapatot.

Tízalkalmas program volt az **Önismereti csoport kamaszoknak**, mely négyszer került megszervezésre külső helyszínen, a diákok iskolájában.

Pszichológusaink megosztották egymás között a feladatokat, egy programban pedig az egyik tapasztalt gyógypedagógusunk is szerepet vállalt.

Szakembereink elfogadó hozzáállása, kiszámíthatósága és felkészültsége megalapozta a bizalmi légkör kialakulását. A játékos feladatok és az őszinte beszélgetések váltakozása folyamatosan fenntartotta az érdeklődést, így a diákok aktívan vettek részt a foglalkozásokon. Pozitív visszajelzéseik megerősítettek minket abban, hogy nagy igény van a hasonló, személyes kapcsolatokon alapuló programokra a későbbiekben is. Amellett, hogy a foglalkozások hozzájárultak ahhoz, hogy a csoporttagok jobban megismerjék egymást, segítették az érzelmi intelligencia fejlődését, a toleranciát a csoport tagjaiban, s mindez hozzájárult a társas készségeik fejlődéséhez is.

Szülőcsoportjaink tízszer találkoztak, ezek vezetésében szintén gyógypedagógusok és pszichológusok dolgoztak együtt. A **Hangadó** szülőcsoport logopédus és pszichológus vezetésével a megkésett beszédfejlődésű kisgyermeknek családjainak nyújtott segítő kezet.

39. kép: A szülőcsoport résztvevői

40. kép: Hangadó szülőcsoport

A szülők nagy élvezettel vállaltak részt a közös tevékenységekben, szívesen tanultak a szakemberektől, sajátították el az apró kis fogásokat, éltek a szakmai támasz nyújtotta gyakorlási lehetőségekkel. A szakemberek és szülők élő interakciói során a szülők választ találhattak egy-egy a mindennapok során felmerülő nehézség kezelésére. A szülők között is zajlott természetesen a kommunikáció, egymást megerősítve tapasztalhatták meg, hogy mások is hasonló helyzetben vannak, mint ők. A foglalkozások olyan beszédindítást szolgáló játékokból épültek fel, melyek figyelmi és szociális készségeket is megcélznak. A szülők így gyermekük társas tevékenységeibe is bepillantást nyerhettek, módjukban állt más gyermekeket is megfigyelni az adott korosztályból.

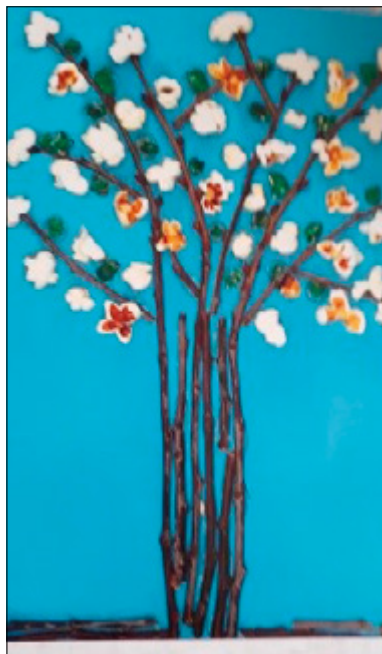
A Múza szülőcsoport a korai fejlesztésben részesülő gyermekeket nevelőknek szólt.

Elsődleges célja egy önsegítő csoport kovácsolása a hasonló élethelyzetben lévő szülők támogatása céljából. Fontos volt olyan minták nyújtása, melyekkel a sérüléssel élő kisgyermeket nevelő családok mindennapjai könnyebbé, egyszerűbbé válnak. Az édesanyák, édesapák szembesültek a „24 órás szolgálat” tényével és következményeivel, és lehetőséget, ötleteket kaptak arra vonatkozóan, hogy miként lépjenek ki ebből a helyzetből lelkipurdalás nélkül. Nagy igény volt a megújulásra, ötletekre a beszédindítás, szobatisztaságra nevelés, otthoni kézműveskedés témáiban. A szülőcsoport programnak köszönhetően valóban szoros kapcsolat alakult ki a tagok között. Néhányan még egy év távlatában is keresik egymást, hogy tapasztalatokat cseréljenek.

Az Egyensúlyban szülőcsoport a nevelési tanácsadási és szakértői bizottsági tevékenységbe bevont szülőknek szerveződött.

Az oldott légkörnek és az interaktív, a szülők igényeire épülő kettős csoportvezetésnek köszönhetően a szülők gyorsan megnyíltak, lelkesen várták az alkalmakat. Fontos része volt a programnak a mindennapok harmóniájának megtalálása, a felnőtt szerepek közötti egyensúly létrehozása azáltal, hogy jobban megismerhették önmagukat. Ötleteket kaptak a szülő-gyermek kapcsolat színesítéséhez, szeretettelivé varázslásához, ahhoz, hogy miként fordulhatnak életkorának megfelelő elvárásokkal a gyermekük felé. A szülők a hetek elteltével egyre közelebb kerültek egymáshoz, megkedvelték egymást, a foglalkozások végén szívesen folytattak kötetlen beszélgetéseket.

Óvoda- és iskolapszichológusoknak nyolc alkalommal szerveztünk összejeveteleket, amelyeken a nevelési tanácsadás és a pszichés gondozás találkozási pontjai kapcsán nyílt lehetőség szakmai konzultációkra, előadásokra 10 fő pszichológus részvételével.

41. kép: Egy alkotás a műhelymunkán

Idézet az egyik szakmai beszámolóból:

„Az iskolapszichológusok számára remek kapcsolódási pontot jelentett az előadóval ez a műhelyfoglalkozás, mivel egy jövőbeli szorosabb együttműködés képe is kirajzolódott: a Krízisambulancia dolgozói különféle iskolai foglalkozásokat is tudnak biztosítani a serdülő korosztály, valamint a tantestületek számára. Ezeknek a foglalkozásoknak a megvalósításában az iskolapszichológusoknak összekötő, illetve aktív közreműködő szerepe lehet.” (Szabó Anita)

Egy lelkes, fiatal kolléga hatalkalmas szülőklubot tartott, melynek célja az óvoda-iskola átmenet megsegítése logopédiával, résztvevői pedig logopédiai szűrésben súlyos nyelvi elmaradást mutató gyermekek szülei voltak. A foglalkozások tudásmegosztással kezdődtek, egymásra épülő, szorosan felépített tematikát követtek. Ezzel együtt minden alkalom interaktív volt, a szülők bátran feltehehték kérdéseiket, elmesélhehték a tapasztalataikat. A program során olyan feladatokat, ötleteket, megoldásokat osztott meg a résztvevőkkel a szakember, amelyek segítik, ezáltal eredményesebbé teszik az otthoni gyakorlást.

Négyszer is megszerveztük és lebonyolítottuk a szintén szülőknek szóló **Áldás vagy átok?!** ötalkalmas gondolatébresztő, egymásra épülő, információátadó, szemléletformáló interaktív előadássorozatot a sikeres előmenetel támogatására, a tehetséggondozás jegyében. A megnevezéssel ellentétben programunk nem a kifejezetten tehetséges gyermekeket nevelő családoknak szólt, megszólítottuk mindazokat, akik számára a többségi oktatás, a beilleszkedés kihívásokat tartogat, viselkedésük, gondolkodásuk eltér az átlagostól.

Kilencszer szerveztünk és valósítottunk meg négyalkalmas szakmaközi fórumot, **ágazatközi kerekasztal** keretében olyan összejeveteleket, amelyek lehetővé tették, hogy jobban megmutathassuk magunkat, partnereink betekintést nyerhessenek tevékenységeink sokrétűségébe. Új kapcsolatokat építhettünk ki, megerősíthettük a már meglévőket. Személyes ismeretségek születtek, párbeszédnek indultak el a résztvevők között.

Ez sikeres, fontos állomása volt tagintézményünk életének. Láthattuk, tapasztalhattuk, hogy szakmai munkánkból csak egy-egy szeletet ismertek eddig partnereink. Az együttműködések azóta olajozottabban folynak, hiszen tudunk egymásról, ismerjük a többiek munkáját, motivációit.

Pedagógusok számára szerveztünk háromnapos interaktív tréninget négy alkalommal, gyönyörű, feltöltődést, kikapcsolódást nyújtó helyszíneken. „A tréning során a pszichológus által vezetett csoportos beszélgetések mel-

lett a pedagógusok az önismeret, a kommunikáció, a kreativitás és asszertív viselkedés fejlődését segítő egyéni, páros és kiscsoportos feladatokat végeztek, különböző szituációs helyzetekben próbálhatták ki magukat.” „A képzési szakaszok közti szünetek, illetve az egyes napok szakmai

42. kép: Ágazatközi kerekasztal résztvevői

programját követő szervezett vagy szabadidős programok a résztvevők közötti személyes kapcsolatok kiépítését, a tudás- és információmegosztás, az egymástól tanulás lehetőségét is segítették.” (Horváth Csilla, Dr. Pásztorné Parádi Emőke)

Ötlebtörzseink voltak a gyógytestnevelés, a gyógypedagógia és a logopédia területén, módszertani bemutatót tartottunk, szakmai napot szerveztünk az interprofesszionális együttműködések lehetőségeiről. Meglátogattunk két nagy megyei szakszolgálatot tapasztalatcsere céljából. Így került sor arra, hogy megismerhessük a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Miskolci Tagintézményét és a Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Győri Tagintézményét, és szakmai párbeszédet folytathassunk a szakemberekkel. Emberileg, szakmailag feltöltődve, új ötletekkel gazdagodva tértünk haza, és a minket vendégül látó szakemberek is hasonló élményekről számoltak be. Kialakult kapcsolataink a mai napig élők, a kollégák szakmai eszmecseréket ötleteléseket folytatnak telefonon és online is.

Készségfejlesztő és mozgásfejlesztő táborokat tartottunk a szakszolgálatunkkal kapcsolatban lévő gyermekeknek, ezzel is könnyítve a szülők nyári időszakban jelentkező terhein.

Öt kiadvány is született a pályázatnak köszönhetően.

„Hogyan váljak jó szülővé?” című kiadványunkba minden kolléga írt néhány oldalt a saját területéhez kötődően, szakmai és személyes életútja során összegyűjtött tapasztalatai alapján. Reményeink szerint ez segítségül szolgálhat a mai szülő számára a gyermeknevelés mindennapjaiban.

A „Mozgásanyag gyűjtemény gyógytestneveléshez” igényesen megfogalmazott, megrajzolt segédanyag, melyet minden, a szakterületen dolgozó kolléga bizalommal forgathat.

A „Nyelvi-fejlődési elmaradás veszélyeztetettséget előre jelző kérdőív – bölcsődei nevelésben részesülő gyermekek szülei számára” tapasztalt logopédus által összeállított szakmai anyag, amely a korai logopédiai diagnosztikát segíti.

„A szakmai segítő szerepe a pedagógus életpályájának első szakaszában” szakmai útmutató a mindennapokban történő mentortevékenységekhez olyan szakember tollából, aki a gyakorlatban is megeleveníti a segítő szellemiséget.

A pályázati programok új utakat nyitottak meg előttünk. Megtapasztalhattuk a szakmai és emberi együttműködések olyan formáit, melyekre nem, vagy teljesen más formákban lett volna lehetőségünk a mindennapok során. Miközben zajlottak a tevékenységek, gyakran hangzott el: „Ezt folytatnunk kell!”, „Erre nagyon nagy az igény!” Pszichológusaink és pedagógusaink már tervezik ezeknek a programoknak a továbbvitelét. Nagy létjogosultsága van a szülőcsoportoknak, pedagógustréningeknek, önismereti serdülőcsoportoknak. Kiadványaink segítséget fognak nyújtani a hozzánk forduló családoknak, a velünk kapcsolatban álló szakembereknek.

Rendkívül termékeny, gazdag, színes időszak áll mögöttünk. Programjaink tartalmasak, magas színvonalúak voltak. Köszönet a pályázatnak a lehetőségek biztosításáért. Köszönet az összes közreműködőnek a fáradhatatlan gondolkodásért, ötletelésért, együttműködésért, azért, hogy a gyermekek, családok érdekeit teljes mértékben szem előtt tartva valósulhattak meg programjaink.

4.9 Szolnoki Tagintézmény Újszászi Telephelye

(Baloghné Bencsik Izabella)

Az Újszászi Telephely megbízott vezetőjeként a pályázati projekt utolsó tanévében csöppentem bele az itt folyó munkába, így főként a rendelkezésemre álló dokumentumok és a jelenlegi munkatársaim elbeszélései alapján készítettem az összegzésemet. A pályázat megvalósításának kezdetén az Újszászi Telephely valamennyi szakdolgozója – Bogdán Evelin, dr. Korpásné Bakos Valéria, Magyariné Kovács Ildikó, Nagyidainé Sipos Nikolett, Seller Gabriella, Szabó Katalin – és a pedagógusok munkáját segítő alkalmazott – Zana Ágnes – részt vett a projektben.

A 2017. 3-4. negyedévére tervezett pályázati programok megvalósítása a 2018-as évben indult be, hiszen késett a pályázati elbírálás és a szerződéskötés. A 2018–19-es tanévben az újratervezésnek megfelelően tartottuk meg a rendezvényeket. A 2019–20-as tanév elején bekövetkezett jelentős személyi változások miatt (4 dolgozó távozása) időbeli átütemezést kértem a cselekvési terv megvalósításában, amiben a menedzsment támogatott.

A programkínálat több célcsoport igényeit vette figyelembe. Így alkotnak csoportokat a gyermekek bölcsődés kortól középiskolás korig, a szülők, valamint a partnerintézmények szakemberei a nevelési-oktatási, egészségügyi és szociális területeken.

A sikeres előmenetelt támogató programok négy fő programtípusra fókuszáltak: kisgyermek beszéd- és nyelvi fejlesztése, iskolások tanulásának segítése, családi programok terápiás kutyák közreműködésével, szülőklubok.

Két tanéven át zajlott Újszászon és Zagyvarékason a tíz-tíz alkalmas **Beszédbarlang**, a beszédészlelés és -megértés problémáira fókuszáló, 5–6 éves gyermekeket, szülőket és pedagógusokat bevonó logopédiai program. Alkalmanként 20–25 kisgyermek, óvónők és érdeklődő szülők vettek részt a foglalkozásokon. Játékos feladatok segítségével az észlelés és megértés otthon végezhető gyakorlatait, játékait ismerték meg saját élményű tapasztalatszerzésen keresztül. Szórakoztató időtöltés volt a felnőttek számára is a gyermekkori nyelvi játékaink felidézése, szerepük tudatosítása, napi gyakorlatba emelése.

A **tanulásmódszertani** képességfejlesztő tréninget az első tanévben az újszászi, a második tanévben a zagyvarékasi általános iskola tanulóival tartottuk meg. A célkitűzés a tanulás tanítása, képességfejlesztés, a tanuláshoz való viszony formálása, személyiségépítés, hatékony tanulási szokások kialakítása volt. Alkalmanként 18–20 gyermek ismerhette meg az élvezetesebb és hatékonyabb tanulás módszereit.

Az újszászi középiskolás diákok a két tanévben hat-hat alkalommal sajátíthattak el tanulásmódszertani tréningen, játékos feladatok segítségével, tanulási technikákat, módszereket. A játékok a serdülő korcsoportéhoz igazodtak. Lehetőség nyílt a tanulással összefüggő önismeret fejlesztésére is.

Egy példa a szülőknek szóló programok közül: Öt alkalmas prevenciós **szülőklub** a bölcsődében a gyermeki fejlődés állomásainak (3 éves korig) bemutatásával, játékos formában, saját élményű tapasztalással Újszászon és Zagyvarékason.

Az ötalkalmas prevenciós szülőklub mindkét helyszínen lehetőséget nyújtott a 0–3 éves korú gyermekeket nevelő szülőknek arra, hogy játékos formában, saját élményű tapasztaláson keresztül kapjanak képet a fiziológiás fejlődésmenetről. A program keretében megismerhették azokat a gyanújeleket, amelyek eltérő fejlődésmenetre utalhatnak, illetve információhoz jutottak a terápiás lehetőségekről és arról, hogy hová fordulhatnak probléma esetén. A szülőklub egyben arra is jó alkalom volt, hogy a szülők otthon is játszható játékokkal, fejlesztő eszközökkel ismerkedjenek meg.

A „Sztárok is születtek” programok során Mázli, a terápiás kutya és társai többször elbűvölték a gyerekeket. Külön is felhívnam a figyelmet néhány jól sikerült családi programra. „Családi délelőtt az ellátásunkban lévő gyermekeknek és szüleiknek kézműves és fejlesztő, érdeklődést, tanulási kedvet erősítő programokkal, négy lábú segítőkkel” nevezetű félnapos indikátor rendezvényünkön különböző korú gyermekek és szüleik vettek részt. A bölcsődések, óvodások, kisiskolások egyaránr megtalálták a számukra érdekes és hasznos időtöltést. A különböző feladatokban a kutyák is szerepet kaptak, ami nagymértékben erősítette a tanulási kedvet és fokozta a jó hangulatot. Az állatok segítségével komoly oktató célú – tanulásmódszertani – tevékenység valósult meg játékos formában.

Másik kedvelt rendezvényünk – „Családi délután az ellátásunkban lévő gyermekeknek és családtagjaiknak az Advent jegyében” – folyamán óvodás gyermekek és szüleik számára szerveztünk tevékenységekben gazdag programot, majd a kutyás terapeuták tartottak bemutatót a gyerekek bevonásával. Nagyon figyeltünk arra, hogy a jelenlévő gyermekek, szüleik és a kutyák minél változatosabb feladatokban, játékos tevékenységekben vegyenek részt. Lehetőséget biztosítottunk, hogy a gyerekek és szüleik ismerkedhessenek a kutyákkal, simogathassák őket, kérdezzenek a kutyákról. Hihetetlen figyelemre és fegyelemre ösztönözték a kutyák a gyerekeket.

A nap zárásaként kézműves tevékenységbe vontuk be a családokat, az adventi hangulatot idézve karácsonyi kreatív 3D-s képeslapok, fenyőfadíszek készültek.

43. kép: Játékos készségfejlesztés

Nemcsak a kicsiket varázsolták el a négylábú segítők, hanem még a középiskolás korosztályt is a „Ki a legény?” rendezvényeken. A diákok kedvvel, örömmel oldották meg a különféle feladatokat, nem jelentett terhet számukra azok átgondolása. A program számos tanulásmódszertani technika gyakorlása mellett alkalmat nyújtott a mozgásra, egyensúlyfejlesztésre, a csapatépítésre, az együttműködésre, az önbizalom erősítésére is.

Sorolhatnám még a négylábú segítőkkel megvalósult programokat, de inkább néhány véleményyt idéznék a minőségbiztosítási kérdőívekből annak

bizonyosságául, hogy nem csak mi éltük meg sikereseknek ezeket a rendezvényeket. „Öröm volt ennyire aranyos kutyusokkal és segítőkkel együtt tölteni a napot.” „Minél több mozgás, annál nagyobb a fittség... Minél több memóriajáték, annál fejlettebb az agy... Több kutya, több feladat...”

„ A terápiás kutyák gazdái mérhetetlen szeretettel fordultak a kicsik felé. Jó volt látni a sok csillogó szempárt.”

„Szuper program cuki kutyákkal és nagyon kedves segítőkkel.”

Számos program született a **Horizontális tanulást elősegítő partner-ségi együttműködés támogatására** is.

A szakmai ágazatközi fórumokon örömmel vettük, hogy azokon nemcsak a közvetlen nevelési-oktatási partnerintézmények képviselői vettek részt, hanem a védőnők, a gyermekorvos, a gyermekjóléti központ és a bölcsődék munkatársai is megjelentek. A különböző támogatórendszerek együttműködésének összehangolására, a szülők bevonására és egyénre szabott szolgáltatási rendszerre van szükség, ami közös feladatunk. A résztvevők értelmezték saját helyzetüket az ellátórendszeren belül, majd konkrét esetek, kliensek kapcsán történtek egyeztetések a hatékonyabb ellátás érdekében. Megállapodás született arról, hogy a jövőben sűrűbbé kell tenni az esetmegbeszéléseket, a személyes találkozókat szakmai berkeken belül.

44. kép: Program terápiás kutyákkal

Szakmai műhelymunkák, workshopok szervezésével és lebonyolításával a pedagógusokkal való szakmai kapcsolat vált szorosabbá. Ennek jó példája a Szászberken megtartott négyalkalmas műhelymunka, amely a szakértői feladatellátással kapcsolatos témákat dolgozta fel a pedagógusokkal. A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek ellátásának megsegítését szolgáló differenciálás lehetőségei álltak a műhelymunka fókuszában. A közös gondolkodás, párbeszéd, a nézőpontok közelítése eredményesen szolgálják a gyermekek fejlesztését.

45. kép: Szakmai ágazatközi fórum résztvevői

Az intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációjának támogatására szakmai délutánokat szerveztünk a partnerintézmények vezetőinek és érdeklődő munkatársaiknak több témában. Jó alkalmak voltak ezek a találkozások a szakszolgálati működés bemutatására. A szakellátások feladatainak, módszereinek ismertetése, a pályázati programokba való betekintés, az ellátásunkban specialitásként megjelenő állatasszisztált terápia bemutatása a további együttműködés szükségességét és lehetőségét is felvillantja.

Két **módszertani kiadvány** készült el 2018 decemberéig. Ezt követően többszörös átdolgozáson estek át a dokumentumok a lektori, menedzsmenti javaslatok és az időközi törvényi módosulások miatt. A kiadványok:

- Dr. Korpásné Bakos Valéria: Elméleti és gyakorlati vonatkozású módszertani kiadvány az óvoda-iskola átmenet problémaköréből óvoda-pedagógusok részére
- Szabó Katalin: Felkészülés az iskolára 5–6 éves gyermekek szülei számára

A pályázatnak köszönhetően a szakemberek mindennapi munkáját segítő **informatikai, fejlesztő és egyéb eszközökkel** gazdagodtunk a telephelyen, pl. Lenovo laptopok, táblagép, projektor, CD-s magnó, kameraállvány, hangszóró, labdafürdő, hintaágy, tornaszőnyeg, logopédiai és pszichológiai tesztek, szőnyeg, zárható tároló szekrények.

Emellett számos olyan **képzésen** vehettünk részt kollégáimmal, amelyek segítik a szakmai munkát, bővítik a módszertani ismereteket: Mese-zene képzés, Tanulj velünk! Diszkalkulia?, A matematikatanulás zavarai (diszkalkulia), Alapozó terápia, GMP tanfolyam, Világjáték képzés, Gyógypedagógiai segítő munkatárs képzés.

Összegzés: A pályázati munka előkészítő és megvalósítási folyamatában rengeteg dokumentum, táblázat, kimutatás készült, ami a vezetők-től és a beosztottaktól óriási munkát, kitartást, rugalmasságot kívánt a mindennapi szakmai munka ellátása mellett. Olykor átláthatatlannak tűnő papírhegyekben kutakodva lépdeltünk előre, vártuk a menedzsment eligazító szavait.

Eredmények: 35 idáig megvalósult program (35 szakmai beszámoló dokumentum), a beszámolóban felsorolt eszközök (amelyeknek legfeljebb a töredékét szerezhettük volna be a pályázat nélkül) és a képzések.

Vannak „láthatatlan” eredmények, amelyek e kis kollektíva közös gondolkodása, együttműködése során bennünket gazdagítottak. Az elvégzett munka utáni jóleső érzés: „együtt ezt is megcsináltuk”. A látható, tapasztalható eredmények pedig: a gyerekek és a szülők részvétele a programokon, befogadó magatartásuk, elismerő megnyilvánulásuk. A partneri kapcsolatok bővítése, más szakemberek nézőpontjainak megismerése, a közös munka az ellátásunkba tartozó gyerekek érdekében.

Köszönetet mondok a pályázatban részt vevő jelenlegi és régi kollégáknak, hiszen a munka oroszlánrészét ők végezték. Mindenkinek hálával tartozom, aki valamilyen módon hozzájárult a pályázat sikeres megvalósításához. Nem tudtuk volna megoldani ezt a nagy feladatot a menedzsment koordinálása és a főigazgatóság támogatása nélkül.

4.10 Tiszafüredi Tagintézmény

(Krómi Zoltánné)

Az EFOP-3.1.6-16-2017-00026 azonosítószámú „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban című projekt lehetőséget nyújtott a JNSZMPSZ Tiszafüredi Tagintézménynek a pedagógiai szakszolgálati ellátás minőségének javításához.

Pályázatunk célcsoportja: a BTMN, SNI vagy diagnózis nélküli, veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, lemorzsolódásra érzékeny gyermekek/tanulók és szüleik.

Pályázati tevékenységeink fő célja: Minőségi pedagógiai szakszolgálati ellátása a célcsoportban megjelölt személyeknek. A BTMN, SNI vagy diagnózis nélküli, veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, lemorzsolódásra érzékeny gyermekek szakszerű, modern vizsgáló és fejlesztő eszközökkel történő ellátása. A törvényi változások által új feladatellátási területek fejlesztése, a szakemberek szakmai kompetenciájának bővítése.

A pályázat keretében a kollégák szakmai képzéseken és tanfolyamokon vettek részt, amelyeken egy-egy meglévő vagy a jelen pályázat során megvásárolt eszköz használatát sajátították el. Valamint olyan képzéseken voltak a szakemberek, melyek révén a szakszolgálatunk feladatellátása még szakszerűbbé, hatékonyabbá válik. A kollégák szakmai tudása, ismeretei bővültek; a pályázatban kitűzött főcélnak megfelelően javult az inkluzív, méltányos és minőségi neveléshez és oktatáshoz való hozzáférés. A pályázat keretében megvásárolt vizsgáló/fejlesztő/informatikai eszközök segítségével minőségi és hatékony feladatellátást tudunk biztosítani a hozzánk forduló klienseknek. Pályázati tevékenységeinkkel támogattuk a gyermekek és tanulók sikeres előmenetelét, egyben igyekeztünk csökkenteni a korai iskolaelhagyást, különös tekintettel a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekeknél/tanulóknál, BTMN, SNI diagnózissal és azazal nem rendelkezőknél. Ezt a célkitűzést a logopédia, szakértői tevékenység, tehetségazonosítás és -gondozás, korai fejlesztés, gyógypedagógiai tanácsadás, nevelési tanácsadás (pszichológia, fejlesztőpedagógiai) szakszolgálati területeken valósítottuk meg. Különösen nagy hangsúlyt kapott a korai életszakaszban történő preventív megelőzés. A szakembereink által írt módszertani segédanyagok, tematikák ismereteket, hasznos segítséget, gyakorlati ötleteket nyújtanak a többségi pedagógusoknak, szülőknek, tanulóknak.

A projekt keretében végzett tevékenységek a tanulók bevonásával:

- az alapkészség fejlesztése, egyéni szükségleteknek megfelelően képességfejlesztés;
- a lemorzsolódás megakadályozása, tanulás technikai ismeretek elsajátítása;
- a tanulási motivációk erősítése;

- az önismeret, önértékelés erősítése,
- tehetséggondozó verseny.

A projekt keretében végzett tevékenységek a szülők/gondviselők bevonásával:

- a szülő, a gyermekek/tanulók és a pedagógiai szakszolgálat közötti kapcsolatok fejlesztése;
- a családok érzékenyítése a korai ellátás fontossága iránt;
- a szülő megsegítése az otthoni tanulás eredményesebbé tételében.

A projekt keretében végzett tevékenységek a többségi pedagógusok bevonásával:

- a pedagógusok és a pedagógiai szakszolgálat közötti kapcsolatok erősítése, a szolgáltatások népszerűsítése;
- a pedagógusok érzékenyítése, az elfogadás erősítése;
- kiégés elleni prevenció, relaxációs technikák bemutatása.

A hálózati tanulás és az ágazatközi együttműködés erősítése, a projekt sikeres megvalósítása érdekében folyamatosan együttműködtünk a köznevelési intézményekkel, a JNSZM Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményeivel.

A pályázati programoknál folyamatosan törekedtünk a projekt által kitűzött célok elérését támogató tevékenységek eredményes, szakmailag színvonalas megvalósítására. Következetes munkával törekedtünk és törekszünk a továbbiakban is a résztvevők közötti együttműködés folytatására, a fejlesztő tevékenység erősítésére és az információáramlás biztosítására. Gyakorlatközelű módszerek megismerését és alkalmazását tettük lehetővé szakembereinknek a pályázat által biztosított számos képzés segítségével. Hasznosnak bizonyult a bevont szakemberek fórumszerű műhelymunkája, az érvekkel tűzdelt viták sorozata. Lezárásképpen rendszereztük, összegeztük ismereteinket, és végül megosztottuk egymással az eredményeinket. Tevékenységünkkel bővült tagintézményünk partnerhálózata, kapcsolatrendszere.

Támogatott tevékenységeink

Módszertani segédletek, eljárási segédanyagok készítése

Logopédia

- Mályiné Koór Cecília: Pedagógusok részére módszertani segédlet: írott nyelvi zavarok megelőzése, fonológiai tudatosság fejlesztése, megelőzése

Korai fejlesztés

- Barta Ágnes-Martón Ibolya-Rédeiné Kisémet Nóra: „Segítő kezek” Segédanyag a szülőknek a korai fejlesztéshez

Nevelési tanácsadás

- Krómi Zoltánné: Tanulók számára tanulásmódszertani segédanyag
- Rédainé Kisémet Nóra – Valentényi Kocsis Boglárka: Tematika kidolgozása magatartási/beilleszkedési/érzelmi problémákkal küzdő gyermekek kezelésére pedagógusoknak

Szakmai műhelymunkák, workshopok szervezése és lebonyolítása

A szakmai műhelymunkákon a többségi pedagógusok vettek részt. A pedagógusok fejlődése által a célcsoporthoz tartozó tanulókkal való bánásmód is kedvezőbbé válhat. A műhelymunkákat a résztvevők nagyon hasznosnak ítélték, mivel ezekben a témákban még igen kevés, a gyakorlatban jól hasznosítható ismerettel rendelkeznek. A foglalkozások lehetőséget nyújtottak arra, hogy a szakszolgálatunk szakembereit és feladatellátási területeit jobban megismerjék az intézmények.

A szülőknek a bemutató foglalkozás során lehetőségük nyílt a korai fejlesztés jellemzőinek megismerésére. Eredményes volt az itt alkalmazható – EFOP pályázat keretében beszerzett – speciális eszközök bemutatása a szülőknek használat közben.

Horizontális tanulást elősegítő partnerségi együttműködés

Konferenciát szerveztünk a komplex segítségnyújtás érdekében való szakmaközi együttműködés jegyében.

A „**Segítő Kezek**” A korai intervencióban történő ágazatközi együttműködés elnevezésű konferenciát 2018. november 23-án tartottuk meg. Az egész napos programon a gyerekek korai fejlesztéséről, a fejlesztés lehetőségeiről, a korai szűrővizsgálatokról, a Dévény-módszerről, a ko-

raszülésről, az érzelmi, értelmi és mozgásfejlésről tartottak előadást a szakma kiválóságai: orvos, védőnő, gyógytornász, gyógypedagógus, szülő, zenepedagógus. A védőnők, szakszolgálati dolgozók, szülők mellett szép számban voltak jelen óvodákban, általános iskolákban dolgozó pedagógusok

46. kép: „Segítő kezek” konferencia 2018. november 23.

is. A rendezvénynek nagy szerepe volt az együttműködés erősítésében, a jó gyakorlatok bemutatásában, valamint abban, hogy a kora gyermekkori intervenció területén szolgáltató, ellátó, terápiás módszereket képviselő intézmények, szakemberek egymás munkáját megismerve, elismerve, valóban együttműködve segítsék az érintett gyermekeket, családokat.

2019. augusztus 23-án a **„Gond van a gyermekemmel. Ki segíthet?” Segítő szakmák összefogása a magatartási, beilleszkedési és érzelmi zavarokkal küzdő gyermekek segítésére elnevezésű** konferencián a gyermekek pszichés fejlődéséről, ismertebb és kevésbé ismert pszichiátriai zavarairól, kezelésük lehetőségeiről, tanulási és magatartási zavarokról és az azokkal való megküzdést segítő módszerekről hangzottak el értékes előadások a szakma kiválóságaitól, s a résztvevők alapos betekintést nyerhettek a szakszolgálat felépítésébe és működésébe is. A közönség soraiban az iskolákban és óvodákban dolgozó pedagógusok, szakszolgálati szakemberek és segítő szakmában dolgozók mellett szép számban voltak a téma iránt érdeklődő szülők is.

47. kép: „Az első lépései” – Önismereti csoport

A rendezvények az ágazatközi együttműködés területén elérték céljukat. A szakmai sokszínűség, az érdeklődés, az egymástól való tanulás igénye jel-

lemezte a megjelenteket. Sikerült a szülőket is bevonni, többen érdeklődtek a szakszolgálati bejelentkezésről és az ellátási lehetőségekről. Új szakmai kapcsolatok épültek, a régiak pedig erősödtek. A visszajelzések megerősítették bennünket abban, hogy kis létszámú, de elhivatott csapatunk két valóban sikeres, szakmailag színvonalas konferenciát valósított meg.

A gyermekek és tanulók sikeres előmenetelét támogató programok szervezése és lebonyolítása

A klienseink számára tanév közben és a nyár folyamán tartott foglalkozásaink arra is szolgáltak, hogy a célcsoporthoz tartozó gyermekek pozitívabb képet alakítsanak ki önmagukról. Megtanulták értékelni saját jó tulajdonságaikat. A programok során közösen feltártuk, kinél mi az iskolai tanulási problémák gyökere, és megkerestük a személyre szabott megoldást. A tanulóknak lehetőségük nyílt egyes tanulási módszerek elsajátítására és a szövegértésük fejlesztésére. A csoportba bevont tanulók megismerték a helyes feszültség- és indulatkezelést. A tanulási nehézségekkel gyakran párosulnak magatartási problémák és deviáns viselkedés. Ezek csökkentése érdekében kiscsoportos keretek között tartottunk személyiségfejlesztő tréninget.

48. kép: „Cirkusz” – logopédiai tábor

A korai fejlesztés eredményesebbé tételére a szülőket is bevontuk a programba, segítve a speciális fejlesztések otthon történő begyakorlását. Alkalom adódott a lovas terápia megismerésére is.

A szülőklubok foglalkozásain a hasonló sorsú szülők találkozhattak egymással és segítséget, tanácsot kérhettek az ott lévő szakemberektől. Célunk a családok kompetenciáinak erősítése, a gyermekek tanulmányi előmenetelének megsegítése, támogatása volt. A találkozások lehetőséget adtak a szülők motivációjának növelésére, segítségadásra, a tanulás-sal kapcsolatos problémás helyzetek kezelésére.

Képzések

A képzések az alábbi, területek szerinti csoportosítás alapján történtek:

- Specifikus tanfolyamokon, akkreditált továbbképzéseken való részvétel támogatása
- Szakemberek speciális eszközökre való felkészítése

49. kép: „Melyiket válasszam?” – Érzékenyítő tréning pedagógusok számára

A tagintézményünkben dolgozó szakemberek mindkét lehetőséget maximálisan kihasználták, a pályázat időtartama alatt számos képzésen vettek részt. Ezek a képzések a szakszolgálati feladatellátás színvonalának növelését, a résztvevők szakmai továbbfejlődését szolgálták.

50. kép: Bővülő eszközpark

Eszközbeszerzés

Jelentős bővítés történt informatikai, diagnosztikai és fejlesztő eszközök terén, ami segíti a szakszolgálat dolgozóit feladatellátásukban.

4.11 Törökszentmiklósi Tagintézmény

(Szabó Judit)

A Törökszentmiklósi Tagintézmény célja az EFOP-3.1.6-16-2017-00026 azonosító számú „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes!” pályázat tervezésekor az volt, hogy a gyermekek sikeres előmenetelének támogatását az ágazatközi együttműködés fejlesztésével, a problémák komplex megközelítésével, a szakmai kompetenciák bővítésével, megújításával tud-

ja segíteni, bevonva a folyamatba a partnerintézmények szakembereit, szülőket, gyermekeket/tanulókat. Hisszük, hogy a gyermekek fejlődését születésüktől kell figyelemmel kísérni. A szülő támogató attitűdje mellett is szükséges sok esetben a gyermeket körülvevő szakemberek megfelelő időben nyújtott szakmai segítsége.

Nagy hangsúlyt fektettünk a külső és belső továbbképzések által kínált **módszertani tudásbővítésre, diagnosztikai eljárások elsajátítására** és az ehhez szükséges eszközök beszerzésére. A specifikus tanfolyamok, az eszközhasználatra való felkészítés, valamint az intézményi tudásmegosztás programelem keretében lehetőségünk nyílt arra, hogy elsajátíthassunk és megismerhessünk korszerű, a szakmai munkában sikeresen alkalmazható fejlesztő és diagnosztikus eljárásokat. Információkat kaptunk azok beválásáról, mindennapi tevékenységünkben való alkalmazhatóságáról, és lehetőségünk volt beszerezni az ehhez szükséges eszközöket. A képzések hozzájárulnak ahhoz, hogy klienseink összetett problémáinak megoldásához komplex szemléletmóddal és eszköztárral, hatékonyan nyújtsunk segítséget.

A képzések, amiken részt vettünk:

- **Augmentatív és alternatív kommunikáció (AAK)**, a súlyos, halmozott fogyatékossgal élők kommunikációs eszköze. Sajátos nevelési igényű gyermekek ellátási színvonalának emelésére ad lehetőséget.
- **Az aktivitás- és figyelemzavar vizsgálatára** alkalmas vizsgáló eljárások (d2, DSM-IV). A specifikus diagnosztikai eszközök szakszerű, pontos alkalmazása, az eredmények kiértékelése nagyban segíti a gyermekek/tanulók intézményes ellátását, a velük való szakmai munkát, ezáltal csökkenti a végzettség nélküli iskolaelhagyás rizikóját.
- Autistáknak készült **napirendi kártyák** alkalmazási lehetőségei a vizsgálatok során. Ez a sajátos nevelési igényű autista gyermekek kommunikációs akadálymentesítéséhez ad gyakorlati ismereteket.
- **Babzsák fejlesztőprogram** megismerése, amely alkalmas lehet autizmussal élő gyermekek, felnőttek intézményi (pl. óvodai, iskolai), illetve természetes társas helyzetekben szükséges szociális és kommunikációs készségeinek kialakítására, fejlesztésére és gyakorlására.
- **Neuro-szenzomotoros képzés (TSMT)**, amihez megvásároltuk a szükséges LongiKid vizsgálóeszközt. A képzés által közvetített szemléletmód képessé teszi a szakembert az idegrendszer érettségének

szemszögéből vizsgálni a hozzá forduló szülő gyermekét. Az egyes lemaradásokat, hiányosságokat vagy az eltérő működést segítő terápia lehetőséget nyújt az egyéni megsegítés mellett a felzárkóztatásra. Korai intervencióban jól alkalmazható mozgásterápiás módszer.

- **SEED Fejlődési Skála mint lehetséges vizsgáló eszköz** (képzés + vizsgáló eszköz). A SEED Fejlődési Skála 0–4 éves korig méri a csecsemők és a gyermekek adaptációs, pszichomotoros képességeit. A skála a gyermekek képességeinek, erősségeinek és gyengébb oldalainak feltérképezésére használható.
- **NILD tanulási terápia.** Alkalmas a tanulók kompetenciáinak és egyben magabiztosságának fejlesztésére annak érdekében, hogy az egyén egész életében képes legyen az önálló tanulásra, csökkentve az iskolaelhagyás veszélyét. Az itt elsajátított ismeretek a tehetséggondozásban is jól hasznosíthatóak.
- **Családterápiás alapképzés.** A gyermek/tanuló problémáit a család bevonása nélkül nem lehet megvalósítani, a magatartási, illetve pszichés problémák kezeléséhez hatékony eszköz lehet.
- **Pszichoterápiás képzés – Önismereti csoport.** A szakmai előmenetelhez szükséges a képzés. A ráépülő képzésekkel az egyenlő esélyű hozzáférést kívánjuk biztosítani.
- **UNIT 2, Általános Nonverbális intelligencia teszt** (képzés + vizsgáló eszköz). A mérőeszköz különösen alkalmas olyan speciális csoportok vizsgálatára, mint pl. intellektuális képességzavarban, autizmus spektrumzavarban, expresszív és receptív nyelvi zavarban szenvedők, szóban nem kommunikálók (pl. elektív/szelektív mutizmus vagy nagyon félénk, visszahúzódó személyek esetén), siketek és nagyothallók, színlátási zavarokkal küzdők, illetve eltérő anyanyelvű, kulturális háttérű fiatalok.
- **Mesezene módszer alkalmazása az anyanyelvi nevelésben.** A módszer hatékonyabbá teheti az olvasás-írás-helyesírás előkészítésének, illetve megtanításának folyamatát, annak elérését, hogy a gyermekeknek az olvasás-írás eszközük lehessen a közismereti tárgyak tanulásában.
- **GMP beszédpercepció diagnosztikai eljárás.** A specifikus diagnosztikai eszköz használatára való felkészítő képzés hasznos ismereteket adott a tanulási problémák okainak feltárásához.

- **Kulcsár Mihályné-féle komplex mozgásterápia.** A tanulási, magatartási és beilleszkedési zavarral küzdő gyermekek számára kidolgozott terápia. A módszer jól alkalmazható az óvodás korosztálynál a prevencióban is.
- **Kulcsár Mihályné – Tanulj velünk számolni! Diszkalkulia?** Alternatív módszer a számolásban gyenge gyerekek megsegítésére, integrálására, a mozgás felhasználásával a tanulási képesség fejlesztésére.
- **Autizmussal élő gyermekek szociális és kommunikációs készségeinek fejlesztése.** A képzés az autizmussal élő gyermekek szociális és kommunikációs képességeinek pedagógiai felméréséhez, valamint a tervezéshez és a tanítási módszertanhoz nyújt segítséget, ismereteket.
- **Huple speciális balanszterápia a kora gyermekkori intervencióban.** A Huple terápia a gyermekkori fejlődést végigkísérve lehetőséget ad az örömteli képességek kibontakoztatására, a későbbi tanulási zavarra utaló tünetek korai felismerésére és a sikeres mozgásélmények megszerzésére. A terápiához szükséges Huple tölcserő megvásároltuk.
- **Sakkpalota képességfejlesztő oktatási program.** A sakk olyan képességfejlesztő eszköz, amelynek révén a gyerekeket az óvodáskor végén, az iskoláskor elején be lehet vezetni a tudatos ismeretelsajátítás világába, hozzájárulva ezzel az iskolai tanulmányok sikeres elvégzéséhez is. A Sakkpalota módszer nemcsak a hátrányok csökkentésére alkalmas, hanem a tehetséggondozásban is felhasználható. A tehetséggondozó táborban ezt az eszközt is alkalmaztuk, a szükséges eszközöket (Sakkpalota sakk-készletek) megvásároltuk.
- **Okoskocka alkalmazása képzés,** amihez kapcsolódóan az Okoskocka teljes eszközkészlete is gazdagítja Tagintézményünket. A gyerekek ennek révén elsajátíthatják, illetve gyakorolhatják azokat a képességeket, amelyek nélkülözhetetlenek az iskolai munkához, az olvasás-írás-számolás zavartalan megtanulásához. A módszer – a Sakkpalotához hasonlóan – egyaránt felhasználható a hátrányok csökkentésére és a tehetséggondozásra. A tehetséggondozó tábor programjába ennek az eszköznek a használatát is beépítettük.

Egyéb diagnosztikai eszközbeszerzések: Mill Hill – Szókincsteszt, TROG – Nyelvtani Szerkezetek Megértése Teszt, Logopédiai Vizsgálatok Kézikönyve.

A pályázat lehetőséget adott arra, hogy a szakmai ismeretek és a pedagógiai, pszichológiai eszköztár bővítése mellett informatikai eszköztárunk

is jelentősen gazdagodjon. Megtörtént a központi számítógép cseréje, és 6 laptopot is birtokba vehettek kollégáink. A mindennapi munkánkat egy projektor is segíti.

A pályázati tervezésnek szintén jelentős fókuszpontja volt az ágazatközi együttműködés fejlesztése.. Programjainkra meghívtuk a védőnői szolgálatot, a gyermekorvosokat, a szociális szféra szakembereit és a pedagógusokat, hiszen csak együtt gondolkodva, a különböző szakterületek

51. kép: Ágazatközi együttműködés résztvevői

szakmai kompetenciahatárait ismerve lehet egyénre szabottan, célzottan, eredményesen segítséget nyújtani. Tudni kell azt, hogy milyen problémával hová irányítsuk a hozzánk fordulókat, és hogy a szakmai partnereink milyen esetekben javasolhatják a mi szakmai segítségünket klienseiknek.

A szakmai műhelyeket 3 témakör köré építettük fel, amelyek a következők voltak:

- koragyermekkorai intervenció
- problémaészlelés, -jelzés – prevenció elősegítése
- az iskolaelhagyás csökkentésének segítése

A fenti témakörökben 2-2 szakmai műhelyt valósítottunk meg, így biztosítottuk, hogy az első műhelyek eredményeit, tapasztalatait, kérdéseit felhasználva a következő találkozásokon elsősorban már a problémák gyakorlatban kivitelezhető megoldásaival tudjunk foglalkozni – ezeken sokkal inkább az interaktív munkaforma volt jellemző.

Sikerként éljük meg, hogy a programokon magas létszámban vettek részt a partnerintézmények képviselői. A meghívottak mindvégig aktív figyelemmel voltak jelen a szakmai műhelyeken, kérdések feltevésére az előadások közben is lehetőséget adtunk, amit maximálisan kihasználtak. A programok sikerességét jelzi, hogy azok zárása után kötetlen formában szakmai beszélgetések alakultak ki a különböző településekről, illetve in-

tézményekből érkező szakemberek között. A napi szakmai munkánkban jól tudjuk hasznosítani a műhelyfoglalkozások eredményeit, fokozottabb lett a partnerintézményekkel való együttműködés, amelyet fent kívánunk tartani és lehetőség szerint továbbfejleszteni.

A gyermekek voltak a célcsoportjai **nyári táborainknak**, amiket a sikeres előmenetel támogatása programelem keretében rendeztünk meg. A táborok sikeresek voltak, maximális létszámmal zajlottak. A gyermekektől és a szülőktől egyaránt pozitív visszajelzéseket kaptunk, szeretnénk, ha ez a tábori lehetőség minden évben adott lenne.

Tehetséggondozó tábort tartottunk hátrányos helyzetű gyermekeknek, a Sakkpalota program és az Okoskocka alkalmazásával. A táborban folyó játékos tevékenységek a részképességek fejlesztését, a feladattudat és a feladattartás erősítését szolgálták. A gyermekek elsajátíthatták a belső képek mozgósítását és a megküzdési technikák alkalmazását. Önismeretük, énképük, belső tartásuk erősödött, realisabbá vált. A kreativitásra, a fantáziára épülő programelemek mozgósították a gyermekek képzeletét. A szociális készségek, az érzelemkontroll, az ismeretek adaptív alkalmazása egyaránt fejlődött.

Csicsergő élménytábor

A tábor célja a megismerő tevékenység általános, több területet felölelő fejlesztése volt. A korcsoportot úgy határoztuk meg, hogy elősegítsük az óvoda-iskola átmenetet. A napi te-

52. kép: Sakkpalota program

53. kép: Csicsergő élménytábor programja

vékenységek egy-egy téma köré szerveződtek (víz, tűz, föld, levegő), és a tábori program egy kirándulással zárult. A programokat úgy állítottuk össze, hogy alkalmazkodjanak a gyermekek életkorához és mozgásigényéhez, számos élményt és új tapasztalatokat kínálva nekik. A megismerő tevékenységek mellett sokat fejlődtek a szociális készségek, az egymással szembeni tolerancia és segítségadás.

A pályázat során utoljára megvalósuló programelemünk – ami legalább olyan fontos, mint a korábbiak – egy **kommunikációs akadálymentesített kiadvány**, mely az érzelmi neveléshez ad segítséget a szülőknek. Az ellátási területünkön magas a hátrányos, halmozottan hátrányos gyermekek, családok száma. Mivel az olvasott szöveg értelmezése sok esetben nehézséget okoz a szülőknek, az egyenlő esélyű hozzáférés érdekében fontosnak tartottuk az illusztrációt, a kommunikációs akadálymentesítést. A rövid, jól érthető szakmai információkat közvetítő szöveget gazdagon illusztráltuk gyermekek által készített, színvonalas és kifejező képekkel, segítve a megértést és az érzelmi átvitelt. A kiadványt el kívánjuk juttatni a partnerintézményeinkhez, hogy ők is támogatni tudják vele a szülőket, akik a kora gyermekkori neveléssel megalapozhatják az intézményes nevelés sikerét.

A program megvalósítása sikeres volt, minden résztvevője gazdagodott, sokrétű ismeretekre tett szert, ami a napi tevékenységbe beépítve a pályázat elemeinek fenntarthatóságát biztosítja.

4.12 Törökszentmiklósi Tagintézmény Fegyverneki Telephely

(Szabó Ildikó)

A Fegyverneki Telephely dolgozóiként – a többi tagintézményhez hasonlóan – úgy gondoltuk az EFOP 3.1.6 „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban elnevezésű pályázat megírásakor, hogy szakmailag és infrastrukturálisan egyaránt jelentős fejlődést érhetünk el, ha az adott lehetőséget kihasználjuk. Szakalkalmazottaink közül eddig nagyobb pályázat írásában csak egy kolléga vett részt, a többiek inkább megvalósítók voltak, így a kellő tapasztalat hiánya és a viszonylag rövid határidő kissé megnehezítette a dolgunkat, de sikerült összeállíta-

nunk pályázati anyagunkat. A pályázat megvalósításában minden pedagógusunk és a szakszolgálati titkár vett részt. Név szerint Csíkné Gáblí Erika szaktanácsadó pszichológus, Farkasné Rózsant Ildikó gyógypedagógus-logopédus, Varga Mária gyógypedagógus, tehetségfejlesztő tanár, Szabó János gyógypedagógus, Szásziné Nagy Krisztina szakszolgálati titkár és Szabó Ildikó gyógypedagógus, telephely-vezető. Tevékenységeinket a pályázat moduljain keresztül igyekszem most bemutatni.

A/a. Módszertani segédletek, eljárási segédanyagok készítésén belül öt kiadvány megírására vállalkoztunk. Minden kiadvány különleges a maga nemében. Különleges, mert a mi ötletünk, a mi „gyermekünk”, s nem volt még lehetőségünk arra, hogy egy szakmai témában jobban elmélyülve, saját gyakorlatainkat, tapasztalatainkat megosszuk, és mindez kiadásra is kerüljön. A *Kamaszodik a gyerekem!* című kiadványban a szerző közérthetően igyekszik az adott életszakaszra jellemző élettani jellemzőket és a tapasztalható problémákat szemléltetni, tanácsokat adni ezek kezelésére. A *Hátrányos helyzetű tanulók tehetségének felismerése* című munka arra vállalkozik, hogy tisztázza a kapcsolódó fogalmakat, rávilágítson a tehetségazonosítás és gondozás lehetőségeire, különös tekintettel a hátrányos helyzetű tehetségekre, akiket a lemorzsolódás veszélyeztethet. Az *Elveszek, segítsetek!* esetleírás-gyűjtemény olyan élethelyzetekről, amelyek a korai iskolaelhagyáshoz vezethetnek kellő idejű felismerés és beavatkozás nélkül. A *Dióhéjban* című kiadvány nem csak pedagógusoknak készült. A korai iskolaelhagyás okait, szereplőit, hatásukat és a prevenciót, valamint az intervenció lehetőségeit mutatja be néhány módszertani ajánlással kiegészítve. Az ötödik kiadvány a *Kicsi ninja gyerkőcök* címet viseli. Szerzője maga is küzdősportot űz, gyerekekkel és felnőttekkel is foglalkozik. A kiadványban a Ju Jitsu rövid elméleti bemutatása mellett foglalkozástervezet olvasható, melyben az egyes gyakorlatok részképesség-fejlesztő hatása is megjelenik. Ráadásaként a küzdősportnak a tanulási, magatartási problémákra való jótékony hatásáról is olvashatunk.

A/b Intézményi tudásmegosztás, jó gyakorlatok adaptációjának támogatásán belül több tagintézmény, illetve a Megyei Szakértői Bizottság által szervezett ismeretátadó műhelyfoglalkozásokon, konferenciákon vettünk részt, amelyeken elméleti és gyakorlati ismereteink egyaránt gyarapodtak. Mi magunk is szerveztünk tudásmegosztó délelőtti, ahol is az Újszászi Telephelyről fogadtuk a kollégákat, egymás munkáját közelebbről is megismerhettük, emberi kapcsolatainkat ápolhattuk.

A/c Szakmai műhelymunkák, workshopok szervezése, lebonyolítása terén is tevékenykedtünk. Három műhelymunkát szerveztünk és tartottunk meg ágazatközi szakembereknek, pedagógusoknak. Igyekeztünk érzékenyíteni, együtt gondolkodni a korai iskolaelhagyás szektorközi kezelésében való teendőkről, a hátrányos helyzetű tehetségek korai iskolaelhagyásáról, annak megelőzéséről, valamint minél több jó gyakorlatot is megosztani a témában. A résztvevők rendkívül érdeklődőek, aktívak voltak, ezáltal ezek a műhelyfoglalkozások igencsak interaktívra sikeredtek, s a későbbiekben folytathatóak.

Számos tanfolyamon is részt vehettünk, éltünk a pályázat adta lehetőségekkel a képzések terén is az *A/e Specifikus tanfolyamokon, akkreditált továbbképzéseken való részvétel* keretein belül. Tanultunk mozgásfejlesztést, diszkalkulia- és mesezene-terápiát. Elsajátítottuk az Okoskocka alkalmazásának módszertanát, a kicsik tipikus és atipikus fejlődésmenetének diagnosztizálását a SEED fejlődési skála segítségével. Pszichológusunk a WPPSI-IV és UNIT tesztek alkalmazására szerzett jogosultságot, melynek köszönhetően szélesebb körben tudjuk az intellektuális képességeket felmérni. A továbbképzések összes óraszámja meghaladja a hatszáz órát, amit négy szakember „adott össze”.

A B/a Infokommunikációs eszközök beszerzése lehetőséget adott arra, hogy beszerezhessünk három darab laptopot, melyek révén az adminisztratív munka jelentős mértékben könnyebbé vált. Az ügyvitel is új, modernebb asztali konfigurációt kapott. Rendelkezőnk már projektorral, vetítővászonnal, jó minőségű fényképezőgéppel is, ezek műhelyfoglalkozásainkat és egyéb rendezvényeinket segítik a későbbiekben.

A B/b modul lehetőséget nyújtott Vizsgáló/fejlesztő eszközök beszerzésére. Így már használhatjuk az Okoskocka készlet elemeit, az Unit és SEED teszt-készletet, néhány pszichés ellátáshoz, önismereti foglalkozáshoz adekvát társasjátékunk is van. A Kicsi ninja gyerkőcök foglalkozásaihoz megérkeztek a speciális eszközök, a rúgó pajzsok és kali botok. Bútoraink is megújultak; új

54. kép: Szakmai műhelymunka

íróasztalok, irodai forgószékek, kisszekrény szépítik irodánkat. A mozgásfejlesztést támogató eszközpark is bővíthetett; tükör, bordásfal és trampulin áll most már a mozgásfejlesztés szolgálatában.

A *C/a A végzettség nélküli iskolaelhagyást csökkentését szolgáló programok gyakorlati elterjesztésén* belül szerveztünk az ország egyik leghátrányosabb, legszegényebb településén, Tiszabőn Szülő- és Önismereti csoportot, melynek nagy sikere volt, főként a kamaszok körében, de a szülők is sok ismeretet, gyakorlati tanácsot vihettek haza tarsolyukban. Sikeresen rendeztük meg első félnapos konferenciánkat a korai iskolaelhagyás témakörében, amelyre több mint negyven szakember, szülő volt kíváncsi. Az előadásokra saját magunk készültünk fel, egy külsős kolléga egészített ki bennünket rendkívül érdekes előadásával. Terveztünk egy záró konferenciát is, ennek megrendezése azonban e beszámoló idején még kérdéses a jelenlegi helyzet miatt.

55. kép: Tehetségfejlesztő foglalkozás

56. kép: Ügyességi foglalkozás

A *C/b A gyermekek és tanulók sikeres előmenetelét támogató programok szervezése és lebonyolítása* programelem során két-két turnusban szerveztünk harcművészeti foglalkozássorozatot óvodás- és iskoláskorú gyermekek számára Kicsi ninja gyerkőcök elnevezéssel. A gyerekek nagyon élvezték a játékos harci mozdulatokat, technikákat, néhányuk már az egyesület edzéseit is látogatja azóta. A nyári időszakban, szintén két turnusban, harcművész kollégánk lehetőséget kapott a projektvezetéstől kétszer egyhetes egész napos tábor tartására, itt a finommotorika fejlesztésétől kezdve a nagymozgáson át a harcművészeti elemekig számos tevékenységgel ismerkedhettek, foglalatzkodhattak a gyerekek. Zajlott közben egy Zene-mese-művészeti táborunk is, mely az indián kultúrát igyekezett a gyerekekhez közelebb hozni. Megismerkedhettek – természetesen az

életkoruknak megfelelő szinten – az indián művészettel, zenével, készíthettek maguknak jellegzetes tárgyakat is. Igazán felhőtlenül telt számukra és számunkra is az a nyári hét, pozitív visszajelzéseik erősítettek bennünket. A művészeti tábornak is terveztünk 2020 nyarára folytatást, ennek megvalósulása még kétséges.

57. kép: Mese-zene foglalkozás

58. kép: Kicsi ninja gyerkőcök

Összességében a pályázatnak a természetesen vele járó nehézségek mellett számos előnye volt. Eddig is összetartó kis közösség voltunk, úgy gondolom, ez tovább erősödött. Olyan továbbképzéseken vehettünk részt, amelyeket mi választottunk, tehát érdeklődésünknek megfelelőek voltak, s gyógypedagógiai, pszichológiai tevékenységeink során alkalmazásuk nélkülözhetetlen. Eszköztárunk jelentős mértékben gazdagodott, amit a pályázat nélkül nem tudtunk volna megvalósítani. A kiadványok megírása szintén jelentős sikernek tekinthető, s a későbbiekben, ha lesz rá lehetőség, akkor talán bátrabban vállalkozunk ilyen típusú feladatra is. Szakmailag azonban a pályázat legnagyobb hozadéka a kapcsolati tőkének jelentős mértékű bővülése volt. A tagintézmények szakmai rendezvényeinek látogatása során jobban megismerhettük egymást, megtapasztalhattuk, hogy egyes témákban kik a nagyon jártas szakemberek, kinek mely területen van adaptálható jó gyakorlata, és azt is, hogy extrém probléma esetében kit érdemes megkeresni, ki az, akitől segítséget tudunk kapni. Megfeszített időszak volt ez mindannyiunk számára, s jól teljesítettünk. Kiválóan vizsgáztunk hivatásból, kitartásból, emberségből, összetartásból, s hisszük, hogy a világ Mivelünk is ékes.

5 Révay György Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium

(Szabó Mihály Balázs)

Intézményünk, a Révay György EGYMI, Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Kollégium nagy örömmel fogadta a pályázati lehetőséget. Még csak néhány éve látjuk el az utazó gyógypedagógiai hálózat és a fejlesztő nevelés-oktatás feladatait, hiszen 2014-ben vált EGYMI-vé intézményünk. Fejlesztő iskolánk beindításának igen nagy lendületet adott, hiszen a súlyosan-halmozottan sérült gyermekeket eddig csak otthonukban tudtuk ellátni, most pedig a pályázat segítségével létrehoztuk az első fejlesztő iskolai csoportunkat. További célunk volt, hogy lehetőleg minden általunk ellátott súlyosan-halmozottan sérült tanuló iskolai körülmények között tehessen eleget tankötelezettségének.

Szakmai munkánk színvonalát sok tekintetben gazdagítani tudtuk a pályázat nyújtotta lehetőségek által. Nívós képzéseket végeztek el kollégáink, értékes IKT és speciális eszközök beszerzésére került sor, továbbá gyermekeink, kollégáink is sok maradandó élményhez juthattak a programok során. A pályázati rendezvények segítségével szorosabb kapcsolatot tudunk kiépíteni a szülőkkel, illetve a szegregált és a többségi iskolák pedagógusaival annak érdekében, hogy eredményesebb szakmai munkát végezhessünk közösen.

Az alábbiakban megkíséreljük bemutatni az eltelt időszak történéseit és dióhéjban az eredményeinket.

Az 1. rész cél keretében az alábbi tanfolyamokon, képzéseken vettek részt kollégáink a pályázat keretében.

Szenzoros Integrációs Terápiák című tanfolyam 2 fő értelmileg akadályozottak pedagógiája szakos gyógypedagógus részvételével.

Autizmus spektrumzavar pedagógiája szakirányú továbbképzés 1 fő gyógypedagógus részvételével. Ő az utazó gyógypedagógusi munkájában tudja hasznosítani a megszerzett ismereteket.

5.1 Képzések

Az FSZK repertoárjából azokat a képzéseket gyűjtöttük csokorba, amik az autizmus témakörében segítséget nyújthatnak kollégáinknak az autista tanulókkal kapcsolatos mindennapi rutinok kialakításához.

Az **Autizmus specifikus ismeretek a köznevelésben című továbbképzésre** (60 óra) 18 fő részvételével került sor intézményünkben. A teljes szakiskolai testület részt vett a képzésen, hiszen hosszú távú elképzelésünk, hogy intézményünk végzi az ép értelmű autista tanulók szakképzését a későbbiekben. A Liget Úti EGYMI autista centrumában általános iskolát végzett és további autista tanulók szakképzésének beindítása komoly szakmai kihívás, ennek érdekében rendeltünk meg a pályázat keretében minél több, az autizmus témáját feldolgozó képzést a szakiskolában dolgozó kollégáink számára.

A **Hogyan előzzük meg a problémás viselkedést (HELP)** – Serdülőkorú és felnőtt, pszichoszociális fogyatékossgal, mentális zavarral, autizmussal és/vagy más fejlődési zavarral élő emberek problémás viselkedésének megértése és a viselkedési krízisek kezelése című továbbképzés (30 óra) 10 fő részvételével szintén intézményünkben zajlott. Ez a képzés volt a leggyakorlatiasabb mind közül, itt valódi technikai segítséget kaptak a kollégáink a viselkedésproblémák megoldásához. Pozitív viselkedéskezelésről szólt a teljes képzés, elméleti síkon a viselkedések kialakulásának okaitól apró lépésekben vették át a folyamatot a megoldásig. Ehhez kapcsolódott a képzés gyakorlati része, ahol párokban dolgozva a tatamin sajátították el kollégáink azokat a fogásokat, melyekkel kezelhetővé válik a problémás viselkedés.

A **4×1 napos képzés az autizmus témakörében** 24 fő részvételével zajlott, ugyancsak intézményünkben.

- Nem, vagy alig beszélő gyermekek és felnőttek kommunikációjának fejlesztése – augmentatív és alternatív kommunikáció autizmus spektrum zavarban

- Én-könyv és Napló készítése: gyakorlati tréning autizmus-specifikus eszközök alkalmazásáról
- Motiválhatóság és jutalmazás – gyakorlati program a jutalmazási rendszer kialakításáról
- Kihívást jelentő viselkedések befolyásolásának lehetőségei és technikái

Az Okoskocka eszközcsalád pedagógiai alkalmazása című továbbképzés (30 óra) 20 fő részvételével valósult meg intézményünkben. Ennek az eszköznek a nagyon sokrétű alkalmazását sajátították el kollégáink a képzés keretében; majd erre a későbbiekben leírt tudásmegosztást építettük. A tudásmegosztó alkalmakat mind a többségi pedagógusok, mind pedig saját kollégáink (pedagógusok, nevelőtanárok, gyermekfelügyelők és gyógypedagógiai asszisztensek) számára meghirdettük annak érdekében, hogy minél szélesebb körhöz eljusson ennek az eszközcsaládnak a jótékony fejlesztő hatása.

A **Zene szeretetére nevelés** című pedagógus-továbbképzésen (60 óra) 1 fő pedagógus vett részt, aki nagyon hasznosnak értékelte a képzést. Ének-zenét tanít intézményünk valamennyi tagozatán, így maximálisan ki tudja használni a képzés adta újdonságokat. A zene, a ritmus segítségével számtalan képességet fejleszthetünk szinte észrevétlenül. A sérült gyerekek esetében a zene ugyanolyan, ha nem hangsúlyosabb terület a fejlesztésben, mint ép társaiknál.

Az 1. részcélhoz kapcsolódóan két kiadvány megírására került sor a pályázat keretében kollégáink által:

- Az utazótanári szolgáltatás fejlesztése Tiszazug kistérségben
- A súlyosan halmozottan sérült gyermekek fejlesztése napjainkban

A kiadványok megírásával az volt a célunk, hogy a gyógypedagógia két fontos területébe nyújthassunk betekintést olvasmányos formában mind a szakemberek, pedagógus kollégák, mind a nem pedagógus érdeklődők, valamint a szülők számára. Azt szeretnénk, hogy megismerjék ennek a munkának a nehézségeit, buktatóit, de egyben szépségeit is.

5.2 Intézményi tudásmegosztások

Két alkalommal tettünk **látogatást a Miskolci EGYMI-ben** működő fejlesztő iskolában, igyekeztünk módszertani fogásokat megismerni, tanulni az ő tapasztalataik által.

A gyakorlati munka és a szakmai koordináció megismerésén keresztül a mi intézményünk felkészülése vált zökkenőmentesebbé. A résztvevők ismerkedhettek az SHS gyermekek intézményes ellátásának módjával. Több bemutató órán is ott voltunk, s a felmerülő kérdéseinkre kimerítő válaszokat adtak a tapasztalt kollégák. Nagy segítséget nyújtott mindez a hétköznapiakra, a mindennapi praktikák elsajátítása megkönnyítette számunkra a feladat beindítását.

Snoezelen szoba használatának módszertana, „Jó gyakorlat” átvétele a Liget Úti EGYMI-től című intézményi tudásmegosztáson vettünk részt Szolnokon.

A szoba használatára kidolgozott módszertani anyag megismerésére és elsajátítására a Liget úti intézmény által szervezett workshopokon és bemutató foglalkozásokon került sor. Négy ízben tettünk látogatást, melyek alkalmával a részt vevő kollégáink elsajátították a bemutatott módszereket és gyakorlatokat. Az új ismereteket a későbbiekben alkalmazzák munkájuk során, illetve azokat – mint az alábbiakból kiderül – további érdeklődő kollégáknak is átadták egy belső tudásmegosztó fórum keretében.

5.3 Műhelymunka, belső tudásmegosztás

A Liget Úti EGYMI-ben a **fentiek szerint** megvalósult bemutatókon részt vevő kollégáink voltak ennek a programnak az előadói, akik a többi kollégát is megismertették a szoba szakszerű és biztonságos használatával. Saját élményen keresztül tapasztalhatták meg az eszközök használatának jótékony hatásait.

A **műhelymunka kiscsoportos interaktív foglalkozás** formájában jött létre, összesen két alkalommal. Az előadókon kívül 49 kolléga vett részt a belső tudásmegosztásban a későbbi, minél szélesebb körű kihasználtság elérése érdekében. Megismerkedhettek az újonnan beszerzett eszközökkel, kipróbálhatták, birtokba vehették az egyelőre ideiglenes jelleggel, a kollégiumban kialakított Snoezelen szobánkat. Későbbi, minden tekintetben ideális helyére az EFOP 4.1.6. pályázat jóvoltából kerül

majd, de jelenleg abban az épületben még el sem kezdődtek a felújítási munkálatok. Jelen pályázatnak köszönhetően az eszközök jelentős részét be tudtuk szerezni, így ezeknek a kihasználása érdekében született ez az ideiglenes megoldás. A golyófürdő, a vízágy, a komplett Snoezelen sarok és sok-sok mozgás- és egyensúlyfejlesztő eszköz jóvoltából kialakult egy olyan, színekkel, fényekkel, zenével és illatokkal nyugtató, minden érzékre jótékonyan ható helyiség, ahol a kollégák megkezdhatték a multiszenzoros fejlesztést.

Szülősegítő programok, tájékoztató napok megszervezése

Szülőklub beindítását terveztük havi rendszerességgel a súlyosan halmozottan sérült gyermekek szülei részére, a pályázati időszakon belül összesen 15 alkalommal. A találkozások idejére gyermekfelügyeletet biztosítottunk, lehetőséget nyújtva a szülőknek arra, hogy egymással, illetve a gyermekük fejlesztését végző gyógypedagógusokkal ismerkedjenek, beszélgessenek, illetve tanácsokat kérhessenek gyermekük fejlesztésével kapcsolatban.

Sajnos beigazolódtak előzetes kockázatértékelésünk elemei, így a programsorozat kapcsán végig küzdöttünk a különböző nehezítő tényezőkkel. Folyamatosan szembesültünk

59. kép: Snoezelen szoba bemutatása

a szülők többsége részéről tapasztalható érdektelenséggel, bármi volt is ennek oka. Sokan olyan szinten zárkóztak el a külvilágtól az évek során, hogy semmilyen módon nem fogadták el az intézményünkbe szóló meghívást. Számukra csak az utolsó hetek alkalmi során, a kényszer szülte online szülőklubok alkalmával tudtunk „rendezvényt” tartani, ami azonban várakozáson felül jól sikerült.

5.4 Érzékenyítő programok szervezése és lebonyolítása

Nagy múltra visszatekintő intézményi hagyományunk az évente megrendezésre kerülő **Gyermeknap**, ezt egész napos rendezvényként, **Családi nap** néven valósítottuk meg a pályázat keretében két egymást követő évben.

A korábbi években erre a rendezvényre még nem kaptak meghívót az SHS gyermekek és családjaik, de ezt hagyományteremtő jelleggel bevezettük a pályázat során. E rendezvénnyel is ahhoz a célhoz szeretnénk közelíteni, hogy ezek a szülők is otthon érezzék magukat intézményünkben, és kialakuljon bennük a bizalom az intézményes fejlesztő nevelés-oktatás lehetősége iránt. Büszkén számolhatunk be arról, hogy a rendezvény elérte célját, soha nem látott létszámmal képviseltette magát a súlyosan-halmozottan sérült

gyermekek rokonsága. Amíg a gyerekek szórakoztak (volt bábszínház, kisonnat, trambulin, légvár, célbadobás, arcfestés stb.), a felnőttek számára meg tudtuk tartani a soron következő szülőklubot. Valamennyi résztvevő arról számolt be, hogy nagyon jól érezték magukat a rendezvényen.

A 3. rész céljában látott napvilágot *Az SNI gyermek, tanuló fejlesztése a sakk segítségével játékosan* című kiadvány. A sakk képességfejlesztő hatását, alkalmazását mint oktatási eszközt **már felismerték, hiszen kerettanterv is készült ebben a témában. Hiánypótló azonban**

60. kép: Ugrálóvár a gyereknapon

61. kép: Vonatozás a gyereknapon

az a kiadvány, amelyben sajátos nevelési igényű gyermekek körében történő alkalmazását ismerteti gyakorló szakember. **Tudásmegosztás** keretében, az azonos című kiadvány alapján, a szerző tartott **két alkalommal 3-3 órás előadást** integráló pedagógusok, illetve gyógypedagógusok számára. A két előadás tematikája egymásra épült, rávilágítva a sakk fejlesztő szerepének sokszínűségére. A visszajelzések alapján a résztvevők nagyon hasznosnak ítélték az elhangzottakat. A pályázat keretében többször került sor ilyen szakmai műhelymunkára, a hálózati együttműködés erősítésére a többségi iskolák és intézményünk között.

Többségi pedagógusok szakmai módszertani megsegítésére, támogatására további **tudásmegosztó fórumokat** is tartottunk.

Az SNI ellátási körzetünkbe tartozó többségi általános iskolák integráló szakemberei számára tartott fórumokon kollégáink elméleti és gyakorlati tanácsokkal látták el az érdeklődő szakembereket. Nagy sikerük volt a rendezvényeknek, hiszen praktikus, a mindennapi gyakorlatban jól használható módszerekkel ismerkedhettek meg az integráló kollégák.

Megismerhették a sajátos nevelési igényű gyermekek számára készült tankönyvcsaládokat is, mindenki maga vonhatott párhuzamot a különböző tanítási módszerek között. A többségi iskolákban alkalmazott tankönyvekkel összevetve itt látható igazán, hogy a gyógypedagógiában oly fontos apró lépések elve miért olyan hatásos az SNI gyermekek fejlesztése esetében.

Több társasjátékot is bemutatnak kollégáink a többségi pedagógusoknak, amelyek segítségével bizonyos területek fejlesztése kifejezetten eredményes. Ezekkel az eszközökkel is szívesen ismerkedtek a meghívottak, hiszen fejlesztő foglalkozáson játékokkal játszani mindig vonzóbb a gyerekek számára, tehát eleve sikeresebbnek ígérkezik a munka.

A disszemináció elősegítése érdekében a pályázat keretében beszerzett **Okoskocka eszköz használatának alkalmazási tapasztalatait** is megosztották a képzést elvégzett kollégáink a többségi pedagógusokkal és intézményünk dolgozóival.

62. kép: Bemutató előadás

Az előre meghirdetett négy alkalom során a fejlesztés lehetőségeit mutatták be az eszköz használatának segítségével, és személyre szabott tanácsokat is adtak az általuk fejlesztett tanulók integráló pedagógusainak, akik közül 11 fő fogadta el meghívásunkat. Saját kollégáink közül 68 fő vett részt az alkalmak valamelyikén. Az eszköz igen sokrétűen felhasználható a fejlesztő foglalkozásokon, de akár a kollégiumi délutáni játéktevékenység során is. Ennek különböző fogásait együtt gyakorolták kollégáink és a külsős résztvevők. Ez a tudásmegosztás is nagyon jó hangulatban zajlott, az oldott légkörben minden jelenlévő a saját habitusának megfelelően tudott hozzátenni a közös munkához.

A három alkalommal megrendezett, alkalmanként 4 óra terjedelmű elméleti és gyakorlati **lovas bemutató sorozaton** az előadások témája egymásra épülve fejtette ki a rehabilitációs célú lovas terápia hatásait. A rendezvényt az integráltan oktatót sajátos nevelési igényű tanulók pedagógusai számára terveztük, betekintést nyújtva az intézményünkben zajló fejlesztés folyamatába. A bemutatók alkalmával sérülés-specifikus megközelítésből ismerhették meg az érdeklődők a terápia folyamatát, az első lépésektől a legbonyolultabb elemekig. A rehabilitációs célú lovagoltatás fogásait elméletben és gyakorlatban is megtapasztalhatták a résztvevők, többek között a rossz idő esetén is használható műlovas teremben is volt egy bemutató. Ennek legfontosabb tapasztalata a résztvevők beszámolóai alapján, hogy a „műlő” bármelyik iskolában használható azoknak a gyakorlatoknak a végzéséhez, amelyeket egyéb esetben az élő állaton lehetne csak végrehajtani. Nagy segítséget jelent számukra, hogy élő bemutatón láthatták a fentieket.

A hálózati együttműködés erősítésére **Lovas terápiás szakmai napot** szerveztünk a téma iránt érdeklődő szakemberek számára, külső előadó bevonásával. A meghívottak köre a kifejezetten a témában érintett kollégákra terjedt ki (gyógypedagógusok, mozgásfejlesztő szakemberek, konduktorok). Kissné Hatvani Erika lovasterapeuta tartott bemutatóval egybekötött előadást a lovas terápiáról. A szakmai nappal is igyekeztünk kedvet csinálni az állatasszisztált terápiákhoz, jelen esetben a lovas terápia előnyeit bemutatva.

Szülősegítő, szemléletformáló, érzékenyítő programként **Lovas tábor** szerveztünk a kollégáink által fejlesztett, integráltan oktatót SNI diákok és intézményünk növendékei számára. A tábor időtartama 5 nap, formája napközis tábor volt. A program magába foglalt egy egész napos buszos kirándulást Tápiószentmártonba, a Kincsem Lovas parkba; lovas kocsikázást

intézményünkben és környékén, ló körüli teendők megtekintését és végzését, illetve rengeteg, játékos formában átadott, lovakkal kapcsolatos ismeretet. Egyik délután lovas-íjász bemutatót tartott egy helyi hagyományőrző csapat, amelyen a történelmi korok viseleteit, harcmódorát ismerhették meg a gyerekek. Több alkalommal kézműves foglalkozásokon alkothattak sokféle technikával, a téma természetesen itt is minden esetben a ló volt. Számtalan módszerrel, kreatívan használták motívumként a lovat a gyerekek. Minden visszajelzés arról tanúskodik, hogy valamennyi résztvevő nagyon jól érezte magát a táborban.

63. kép: Lovas napközis tábor

Két félnapos rendezvény keretében két általános iskolába látogattak el az integrált SNI tanulók fejlesztésében részt vevő kollégáink, akik az előzetesen meghirdetett programon jelenlévő **szülők (SNI tanulók szülei) számára tartottak tájékoztatót, tanácsadást.**

A Cserkeszőlőben és Tiszaföldváron megvalósuló programok egyenként négy órán át tartottak, lehetőséget adva a hosszabb beszélgetésekre, a szülők problémáinak alapos megbeszélésére és problémamegoldásra. A korábbiakban nem volt olyan fórum, ahol a szülők e célból találkozhattak volna szakembereinkkel, ezt a hiányt szerettük volna pótolni a fenti formában. A rendezvény elérte célját, a részt vevő szülők az esemény óta nagyobb bizalommal fordulnak kollégáinkhoz, illetve az ő jó tapasztalataik talaján más szülők is közelebbi kapcsolatot alakítottak ki kollégáinkkal. Igen sokat jelent ez a gyermekek fejlesztése szempontjából, hiszen mindennapi nehézségeiket is könnyebben tudják orvosolni a szakemberek a kialakult oldottabb légkörben.

Nyílt órák az utazó gyógypedagógusok vezetésével

Néhány alkalommal lehetőséget tudtunk biztosítani az integráltan oktató SNI tanulók szüleinek és pedagógusainak, hogy gyakorlatban láthassák a gyermekek fejlesztését. Tettük mindezt annak érdekében, hogy a szülők és pedagógusok az apróbb-nagyobb fogásokat elsajátíthassák, illetve lát-

hassák gyermeküket/diákjukat olyan feladathelyzetben, ahol gyógypedagógiai módszerekkel zajlik a fejlesztés.

A későbbiekben gyakrabban fogunk ilyen lehetőséget nyújtani, hiszen a rendezvény iránt kimondottan nagy volt az érdeklődés. Az integrációban részt vevő többségi pe-

64. kép: Tudásmegosztó fórum

dagógus kollégák szívesen vették, hogy a gyakorlatban figyelhették meg azokat a technikákat, melyekkel a gyógypedagógus sikereket ér el közösen oktatott tanítványaiknál. Az órai munka megfigyelése során a szülők is megtapasztalhatták, hogy saját gyermeküknél mik azok a módszerek, amiket a gyógypedagógus alkalmaz a sikeres fejlesztés érdekében.

5.5 Eszközbeszerzések

Az EFOP 3.1.6-16-2017-00026 számú pályázatból intézményünk IKT eszközökkel és több fejlesztő eszközzel is gazdagodott.

A pályázatból az utazó tanári hálózat számára 1 db projektort, 8 darab LENOVO típusú tabletet és 4 darab laptopot vásároltunk, melyet az SNI tanulók fejlesztése során használhatnak az utazó gyógypedagógusok. Ezenfelül az egység beszerezte az OKOSKOCKA fejlesztő játéksalád minden típusát, ezekkel is színesítve a fejlesztő órákat.

A súlyos-halmozottan fogyatékos tanulóink számára sikerült a Snoezelen kialakításához szükséges berendezéseket is beszerezni. Az újonnan kialakított szobába vásároltunk egy vízágyat, egy speciális Snoezelen sarkokészletet, golyófürdő medencét, függőágyat és több típusú lámpát, melyekkel még hangulatosabbá tudtuk tenni a termet.

Az SHS tanulóink részére több kisebb fejlesztő eszközt is vásároltunk. A beszerzett eszközök között vannak mozgásfejlesztő berendezések, mint például: többfunkciós tornafal, csepphinta, egyensúlyozó tölcser, billenő rácshinta, különböző méretű gimnasztikai labdák, csörgő labdák, masszírozó lépegető, tornaszőnyeg, babzsákfotel. A kognitív képességek fej-

lesztéséhez is több játékot és anyagot szereztünk be. Ilyenek például a formabeillesztők, a speciális ecsetek, festékek, nyomdák, hangszerek, hallásfigyelem fejlesztő hanganyagok, különböző formájú és méretű fűzhető gyöngyök, kirakók, rugalmas építőkocka.

Az új eszközökkel a fejlesztő foglalkozások sokkal szívesebbek és ezáltal eredményesebbek is lettek, a beszerzett eszközöket tanulóink és gyógy-pedagógusaink nagy örömmel használják.

Örülünk, hogy részesei lehettünk a pályázatnak. Köszönjük szépen mindenkinek a munkáját, aki a háttérstábbbban azon munkálkodott, hogy a lehető leggyöndülékenyebben, profi módon teljesülhessen minden általunk megálmodott programelem.

6 A pénzügyi vezető beszámolója

(Dr. Egyed Zsuzsanna)

Lássuk a pénzügyeket (is)

2017 tavaszán kaptam egy megkeresést a Szolnoki Tankerületi Központtól a projekt pénzügyi vezetői feladatainak ellátására. A benyújtott pályázatomban sikeresnek bizonyult, így hozzáláthattam a projektmenedzser, a szakmai vezető, valamint a tagintézmények és EGYMI-k által megálmodott programok Ft-ra történő konvertálásához.

Nem volt kis feladat. 14 megvalósítási helyről kaptam, igazából 14-féle logika alapján összeállított tervet, melyekről akkor még nem is tudtuk, hogy még távolabbi jövőre vonatkoznak, mint ahogy azt akkor sejtettük.

Ahogy szokott lenni, akkor tudtam meg, igazából mire is vállalkoztam, amikor már a sűrűjében jártunk. Nagy örömmel töltött el maga a téma. A gyerekek, a hátrányos helyzetű gyerekek, a nehéz sorsú gyerekek, a nehéz életű gyerekek, a fogyatékkal élő gyerekek, a rengeteg gonddal küzdő gyerekek... és a szülők, a hátrányos helyzetű szülők, a nehéz életű szülők, a fogyatékkal élő gyermekeikkel, a rengeteg gonddal küzdő szülők! Örömmel töltött el, hogy a munkámmal én is hozzájárulok a megsegítésükhöz. Hogy örömet okozhatok ezáltal a gyerekeknek és szüleiknek. A velük foglalkozó pedagógusoknak. Így aztán nagy örömmel és sok energiával vágtam bele a tervezési munkába.

Külön áldásként élelem meg, hogy megismerhettem Ágit és Magdit. A személyüknek örülök, és azt gondolom, hogy már azért megérte részt venni ebben a pályázatban, hogy őket megismerhettem. És persze Adrienn és Pistát, rengeteg segítséget kaptam tőlük. (Csak kuriózumként említem itt, hogy Császár Istvánt egyébként már régóta ismerem. Kémiát tanított nekem. És egészen az érettségít megelőző hónapig vegyésznek készültem. De ez nem ma volt. ☺)

A viszonylag rövid idő alatt elkészült tervet végül sikerült benyújtanunk. És vártunk. A tervek szerint már 2017 őszén elkezdődtek volna a programok. De az értesítés nem jött, eltelt az ősz, és majdnem a tél is, mire

decemberben váratlanul értesítést kaptunk, hogy a pályázatunk minden változtatási igény nélkül sikeresnek bizonyult, és megkaptuk a teljes kért összeget: 271.232.556 Ft-ot.

Nagy volt az öröm és a riadalom is. Hiszen a tervek szerint ősszel már zajlottak volna a programok. És persze, amit szeptemberben meg lehet valósítani, azt nem lehet feltétlenül januárban. Úgyhogy kezdődött az áttervezés.

Mire ténylegesen elkezdődött a munka, megint tavasz lett. A közben eltelt egy év alatt természetesen megváltoztak jogszabályok, cserélődtek személyek, változtak az árak, az eszközigények, a képzések, a szerződések. Gyakorlatilag minden megváltozott.

Eleinte csak a nehézségekkel néztünk szembe. Az árajánlatok, a megrendelések, az ismételt ajánlatkérések, a nem időben megkapott adatok, a túlzott adminisztrációs teher mindenkit megrettentett. Engem egészen biztosan. Kezdttem úgy érezni, hogy már nem is érzem azt egyáltalán, hogy az egész pályázat a gyerekekért van, nem éreztem azt, amit az elején, hogy én is részt veszek valami jóban, valami fontosban, nem éreztem, hogy értelme van ennek az egésznek. Csak az energia fogyott, de – tudjuk, hogy csak átalakul, nem vész el – semmi jóvá nem alakult át, csak a hiábavalóság érzése fokozódott. Annyira, hogy fel is bontottuk a szerződésemet, és egy időre Szűcsné Fekete Mariann lett a pénzügyi vezető, ő vállalta el ezt a nehéz feladatot.

A sors újra közbeszólt, mert Mariann dolgai úgy alakultak, hogy kénytelen volt felállni és visszaadni a pénzügyeket az én kezembe. Akkor nem tudtam, hogy ennek örüljek vagy ne.

Most visszatekintve azt mondhatom – tudva azt is persze, hogy a múltat mindig jobb színben látjuk, mint annak megélésekor láttuk –, nem bántam meg, hogy újra ringbe szálltam. Nehézségek és bonyodalmak, feszültségek és problémák persze mindig voltak, de mégis a végén úgy érzem, ez egy jó pályázat volt. Jó volt a cél. És mi célba értünk.

Rengeteg szép program, építő megbeszélések, tudásmegosztás, öröm, kirándulás, nevetés, lovaglás, kutyabemutató, bohóc, ugrálóvár, kézművestábor, és ki tudja mi minden zajlott, mely programoknak mind részese voltam. Legalábbis lélekben. A megrendelések, az ajánlatok, a számlák, a kifizetések... ezek mind ott vannak a programok mögött. Mint amikor a színpadon álló énekest tapsolja a közönség, és az énekes mögött álló stáb átérzi az örömet. Mert ők is jól végezték a dolgukat. Én is ezt éreztem sokszor. Ha hallottam, hogy jó volt a tábor, finom volt a pizza, színvonalas volt

az előadás, a képzés is megérte az árát, a számla ki van fizetve, a megbízási díjat számfejtették, a kiadvány gyönyörű lett, akkor úgy éreztem, hogy kicsit nekem is részem van ebben. És ez jó.

A pályázat megvalósítási időszaka igen hosszú volt, és a megvalósítási helyek száma is nagyon sok. Mégis úgy érzem, hogy a menedzsment elérte célját, hogy mindenki egy irányba húzza a szekeret. Ezért sikerült. Az egy irány miatt. Köszönet ezért minden résztvevőnek és a pályázatot befogadó és mindenben segítő Szolnoki Tankerületi Központnak, vezetőjének és dolgozóinak is.

A kifizetési igénylések során, több mint 2.500 tétel elszámolása történt meg, ez ennyi megrendelés és teljesítés, és megannyi dokumentum, melyek mögött a csodálatos programok meghúzódnak. A csodálatos program azonban nem elég, a dokumentációnak éppoly fontos szerepe van az elszámolás és az ellenőrzés során. Több helyen hallható, hogy nem elég jónak lenni, jónak is kell látszani. Pályázatok megvalósítása során ez fokozottan érvényes. Bár jó a program, mindenki hasznára válik és örömet okoz, ez a tény nem teszi elszámolhatóvá. Nagyon fontos a pályázati kiírásban és útmutatóban foglaltak betartása, így a helyszíni ellenőrzés során sem érhet minket meglepetés.

A pályázat megvalósítása során 2018.11.15-én, az első kifizetési igénylésben 28.927.304 Ft-tal, 2019.01.15-én, a második kifizetési igénylésben 50.352.752 Ft-tal, a 2020.01.15-én, a harmadik kifizetési igénylésben 102.202.749 Ft-tal, összesen 181.482.805 Ft-tal számoltunk el. A záró elszámolásra még ezt követően kerül sor.

Ebből a 181 millió Ft-ból 165 millió Ft a szakmai megvalósítás költsége, melyből bérre kifizetett összeg 70 millió Ft, képzésre 21 mFt, rendezvényekre 9 mFt, eszközbeszerzésre 52 mFt, utazásra 2 mFt, egyéb költségekre, előadókra 11 mFt. Ezek az adatok az eddig elszámolt összegeket mutatják. A többi kiadás/költség a záró elszámolásban lesz bemutatva.

A havi statisztikák, jelentések, szerződésmódosítások, tervek, a költségvetés nyomon követése, minden adat beszerzése sokszor szinte erőn felüli teljesítést igényelt. A megvalósítást végül beárnyékolta a koronavírus miatti veszélyhelyzet. E miatt nem tudott minden program megvalósulni annak ellenére, hogy megpróbáltunk minden lehetséges dolgot megtenni a befejezésért, ezért sajnós nem tudunk minden jóváhagyott forintot felhasználni.

A Tankerület pályázati csoportjának dolgozói mindig, mindenben a segítségemre voltak, azt hiszem, szerencsés vagyok, hogy ilyen kollégákkal dolgozhattam együtt.

Ha egy valamit kellene elmondanom erről a pályázatról, akkor ezt mondanám:

„Biztatgatott, csüggedőt,
Hű, szigorú fénye:
Ne félj öcsém, istennek
Kisebb teremtménye!
Fény vagy te is, lobogj hát,
Melegíts és égess,
Hinned kell, hogy a világ
Teveled is ékes!”
(Tóth Árpád: Kaszáscsillag)

7 Szakmai vezetői összegzés a pályázatról

(Szabó Győzőné)

A kezdetek

Kedves Olvasó! Ez az írás két szempontnak igyekszik megfelelni. Egyrészt a mindenkori szakmai beszámolók tényszerűségének, a számoknak, az indikátoroknak, az objektivitásnak, másrészt igyekszik bepillantást engedni a személyes oldalba is, amit a szakmai vezető, a menedzsment megélt a pályázat megírásának és megvalósításának folyamatában.

Amikor 2020 húsvétján, április 10–13. között ezeket a sorokat írom, napra pontosan három év telt el 2017. április 11., a pályázat beadása óta. Azokban a napokban szintén megállás nélkül – csak másik gépen – kattogtak a billentyűk, zajlottak a beadás előtti utolsó simítások. Más a helyszín, akkor budapesti otthonunkban voltam, „fel sem álltam” a géptől, nagy volt az időnyomás, most a koronavírus miatti helyzetben Szarvaskőn vagyok. Megváltozott az idő érzékelése, nincs sürgetés, „minden belefér”, megállt az idő, várakozás, bizonytalanság van. Most nem attól szorongunk, hogy nyerünk-e, azt már tudjuk, hanem attól, mit veszítünk, most sokkal nagyobb a tét.

Gyakran gondoljuk, mondjuk, hogy a fönn és a lenn, a siker és a kudarc, az elégedettség és az elkeseredettség körforgása szükségszerű és elkerülhetetlen velejárója az élet dolgainak. Azt gondolom, ez a pályázat bővelkedett a hol fönn, hol lenn állapotokban.

Nagy volt az öröm, amikor elkészült a pályázat, és első körben be tudtuk adni.

De hogyan is kezdődött?

Szutorisz-Szügyi Csongor igazgató úr megkeresésével, felkérésével, vállalom-e a pályázat szakmai vezetését? És ha igen, ezt a pályázatot meg is kellene írni, igen szűk határidővel. Vállaltam, de nem gondoltam, hogy ez a működésmód – hogy egy feladathoz mindig társul egy másik –, a „van másik” helyzet állandósul. A menedzsment másik két tagját ezzel egyidejűen kérte fel igazgató úr. Dr. Torda Ágnes projektmenedzseri, dr. Egyed Zsuzsannát pedig pénzügyi vezetői feladatokra. Ezzel összeállt a pályázati író team egyik oldala, és jött a bonyolultabb, a pályázó intézmények,

tagintézmények vezetőinek felkérése a feladatra. Nem a legelső lépésnél csatlakoztunk, már volt találkozó a tankerület vezetése, munkatársai és az intézmények vezetői között. A felkérést követő néhány napon belül, 2017. március 1-jén – ez a dátuma a ppt-nek – sor került az első találkozóra a vezetőkkel és a pályázat főbb elemeinek egyeztetésére. Milyen háttéranyagokra van szükség a helyzetelemzéshez? Március 22-én újabb találkozó a szakszolgálat vezetőivel és a tervezés „aprópénzre” váltása. Bevont kollégák, indikátorok, tevékenységcsoportok szerinti vállalások. Itt már napokban mértük az időt, „ezt péntek délig” – olvasható a diasoron. Utólag is nagy hálával gondolok Rátok, és sajnálom, hogy nem volt feszültségektől, a kompetenciahatárok tisztázatlanságától mentes ez az időszak. Mégis meghatározó volt a tenni akarás, az egymás segítése, az egymástól tanulás, a forró dróton való kapcsolattartás. Közben megtörtént a két aszisztens felkérése is, Urbán Adrienn kolléganő elsődlegesen a két EGYMI, Császár István kolléga a szakszolgálatok munkáját segítette. A későbbiekben a feladatok egységesedtek, általánossá váltak.

Emlékszem amikor a képzések tervezésénél lelkesen kapcsolódtatok egymáshoz, amikor jöttek a vállalások, a „mi szívesen leszünk a helyszíne” ötletei. Amikor megosztottátok a tapasztalatokat, melyik eszközt érdemes megvenni, amikor a Liget és a Révay tényleg együtt tervezte a mentorálást, az egymástól tanulást. A szakszolgálatoknál voltak óvatosak és bevállalások, mind a programok, mind a kiadványok tekintetében. Mindenki boldog volt, hogy lehet IKT eszközöket tervezni. A fejlesztő eszközöknél nem vette figyelembe a többség, hogy csak jelentős dolgokat tervezzen. Ez bizony nagyon sok nehézséget okozott a beszerzés időszakában. Igen, elérkeztünk egy olyan pillanathoz, amikor már nem volt erő/idő az ellenőrzésre. Abban bízunk, majd a pályázat elbírálása során biztosan lesz, amit kihúznak, amit csökkentenek, amit másként engedélyeznek, mint ahogyan terveztük, terveztétek.

Elkészült a NAGY MŰ

Igen, csupa nagybetűvel, még akkor is, ha nem gondolhatjuk, nem mondhatjuk rá, hogy maga a tökély. Azt azonban igen, hogy szakmai igényességgel, ahol erre lehetőség volt, tudományos alapossággal, máshol a helyi igények precíz megfogalmazásával, a kliensek iránti jóindulattal, valós szükségletek figyelembevételével, pénzügyileg mértéktartó módon ké-

szült. Beadásra került a pályázat 2017. április 11-én az alábbi névvel, összesen 271 232 556 Ft költségvetéssel.

„Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes!” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban

A szakmai terv 89 oldal terjedelemben készült el, azzal a kettősséggel, ami végigkísérte a megvalósítást is, hogy ez most 1 pályázat, vagy 14? Igen, a Szolnoki Tankerületi Központ 1 pályázata, de a Liget és a Révay EGYMI, valamint a JNSZMPSZ Székhelyintézményének és 11 tagintézményének pályázata is. Külön programokkal, beszerzésekkel, kiadványokkal. Mind a pályázatiírást, mind a több mint kétéves megvalósítást az „összetoljuk – szétszedjük” állapota jellemezte. A szakmai tervben a 13 oldalas helyzetértékeléshez kapcsolódik 20 oldal terjedelemben a projekt céljainak és tevékenységeinek bemutatása. Ezt a szakmai pénzügyi megvalósítás részletes ütemezése követi. Nagy öröm, hogy a megvalósítás helyszíneiben nincs változás, minden intézmény most is létezik, és mindössze a Szolnoki Tagintézmény és Újszászi Telephelye élén áll más vezető. Kockázatokban nem szűkölködünk, a fenntarthatóság, amire a szakmai anyag végén térek ki, nincs veszélyben. A nyilvánosság biztosítása a szükséges arculati elemek figyelembevételével megvalósul a pályázó Tankerületi Központ, az EGYMI-k és a Szakszolgálat esetében is, elsődlegesen a honlapokon keresztül. A szakmai tervhez 7 melléklet csatlakozik.

Ezek közül kiemelem a teljes projektbe bevont közreműködők bemutatását. A két EGYMI-ben 20, illetve 24 fő bevonását tervezték konkrét feladatok megjelölésével. A szakszolgálatoknál összesen 136 fő került név szerint, végzettségével, kompetenciáival és ellátandó feladataival megjelölésre. Ez a tervezés időszakában hatalmas munka volt! A legnagyobb tagintézmény, Szolnok 32 fővel, a Székhely 26 fővel tervezte a megvalósítást. A legkisebbek, Kunhegyes és Jászapáti 5-5-fővel, és ennek arányában itt egy kollégára több tervezett feladat jutott. Így összesen 180 fő részvételét terveztük a pályázaton, és az Újszászi Telephelyen egy terápiás kutya, Mázli is bekapcsolódott a megvalósításba. A közel három év alatt jelentős személyi változás is volt az intézményekben, de az ESZA kérdőívet kitöltő, illetve támogatásban ugyan nem részesülő, de a programok megvalósításában részt vevő szakalkalmazott és alkalmazott kollégák névsorát a zárókötet tartalmazza.

A 7. melléklet részcélonként és programelemenként tartalmazza intézményi, tagintézményi bontásban a megvalósítandó programelemeket. A beszerzések, bár összegükben – a kötött felhasználási lehetőség miatt – nem voltak meghatározóak, a fontosságukat tekintve annál inkább, hiszen az IKT eszközök 33 196 270 Ft értékben, a speciális eszközök pedig 22 541 989 Ft értékben kerültek tervezésre.

Amilyen gyorsan kellett a kiíráshoz képest a pályázatot beadni, olyan hosszúra nyúlt az elbírálás, a várakozás időszaka. A tervezéskor abban reménykedtünk, hogy az április 11-én beadott pályázatot hamar elbírálják, és szeptemberben már kezdődhet is a megvalósítás. Ehelyett 2017. december 4-én született meg a támogató döntése: a beadott pályázatot támogatja a **teljes megpályázott összeggel**. A projekt kezdésének időpontja **2018. január 1.**, ami egyben a szakmai vezető alkalmazásának kezdete, de az ünnepek ellenére 2018. január 4-én már aláírt támogatási szerződéssel rendelkezünk.

Elindult a libikóka

A teljes igényelt összeget megkapni nagy öröm, de tudtuk, tartalmaz a pályázatunk néhány olyan elemet, ami vagy nem támogatható, vagy nem reális a mellé rendelt összeg. Ezek rendbetétele a megvalósítás során a menedzsment felelőssége. Rögtön újabb feladataink adódtak, az áttekintés nemcsak időbeli átütemezést jelentett, hanem olyan döntések meghozatalát, amit a bírálótól vártunk. Viccesen mondtuk, ez egy GPS funkció, de még nem sejtettük, nem ez az egyedüli, amire a pályázat alatt kényszerülünk.

A megvalósítás kezdetén a vártnál több akadállyal kellett a pályázónak, a menedzsmentnek és a megvalósítóknak egyaránt szembe nézni. Az a helyzet alakult ki, hogy „szerdánként mindig más volt a helyzet, mint az előző héten”. A három árajánlat kérdése, a belső munkatársak többletmunkájának ellentételezése, képzések kizárólagossága, a beszerzési értékhatárok, a „ki gyártja a bútorokat?” és a „mi mivel vonható vagy nem vonható össze?” olyan kérdések voltak, amelyekre nem volt egyértelmű válasz. A pénzügy és a szakma nem mindig értette egymást. Ami pénzügyileg összevonható, az nekünk, a szakmának nagyon különbözött egymástól. El kell ismerni, nemegyszer megfogalmazódott, ezt nem lehet (nem szabad) vállalni. Hogy mégsem álltunk fel, az leginkább – az egymás tá-

mogatása mellett – a tankerület belső munkatársainak az érdeme. Orsi a maga higgadtságával mindig megnyugtatóan bennünket, hogy megoldjuk, Anikó, Angi hozta a „más pályázatokban sincs ez másképpen” tapasztalatát, ami ugyan nem vigasztalt minket, de talán mégis erőt adott. És jöttek a sikerek. 2018. február 28-án Mezőtúr „farsangi mókája” nyitotta a rendezvények sorát, ami akkor nem is tűnt olyan mókásnak a beszerzés nehézségei miatt.

Nyitókonferencia, 2018. március 21.

Hézagosak a campus nagyelőadójának padosrai, hiányoznak fontos kollégáink, de igazgató úr, mint pályázó, elégedett, hiszen az „alapfeladatnak is menni kell, nem lehet itt mindenki”. Neves előadók, kiváló előadások, a fórum részében a menedzsmenthez számos kérdés érkezik, a bizonytalanságok lassan oszlanak, de megkezdjük, publikusan is hírt adtunk a pályázatról.

Ezt az időszakot a rengeteg háttérmunka, nagyon kevés látványosság jellemezte. Állandósult, hogy kevésnek éreztük a szakmai kompetenciáinkat, egyszerre kellett pénzügyesnek, közbeszerzési szakértőnek, jogásznak, akkreditációhoz értőnek lenni. Ismerni a sokszor fantáziánévű fejlesztő vagy speciális eszközöket, tudni, mi az a KEF, mit jelent az eszközök paraméterezése. Kimutatást kimutatás követett, gyakori volt a 0. verzió, az új, a legújabb, a végleges vagy csak annak hitt file-név.

Az első mérföldkő

Komoly szakmai sikert és némi megnyugvást az első mérföldkő beszámoló elkészítése (2018.10.31.) és az arra érkező visszajelzés jelentette. Annak ellenére, hogy igen rövid idő állt rendelkezésre, ha beleszámítjuk az indulás bizonytalanságait, a projektszervezet felállítását, a dokumentációs rend kialakítását, a megvalósítás számai nagyon tetszetősek. Álljon itt néhány adat.

A szakszolgálatok esetében 105 megvalósult programról készült szakmai beszámoló. A Liget EGYMI-ben 25, a Révay EGYMI-be 4 program valósult meg.

A megvalósítás során folyamatos támogatást nyújtott a tankerület pénzügyi és pályázati csoportja, szakmai kérdésekben a tankerületi

gyógypedagógiai és pedagógiai szakszolgálati referensei. A helyi, intézményi megvalósítás felelősségvállalói az intézmények vezetői. A kommunikáció, a hibátlan dokumentáció, a megvalósítás minőségi színvonala közös felelőssége a projektmenedzsmentnek és az intézményvezetőknek. A kettős finanszírozás elkerülése érdekében a hagyományos vezetői feladat – munkaidő ellenőrzése – kiegészül a pályázati tevékenység munkaidőn kívülségének követésével. Eddig az időpontig 120 kolléga vett részt tanúsítványt adó továbbképzésen, 2 fő kezdte meg egyetemi szintű kiegészítő tanulmányait. A kiadványok esetében 16 készült el a szerzői oldalról, és kezdődhetett meg a lektorálás, majd javítás, tördelés időszaka. Az első szakmai beszámolóhoz kaptunk egy levelet.

„A mai napon ellenőrzésre került az EFOP-3.1.6-16-2017-00026 azonosítószámú, „Hinned kell, hogy a világ Teveled is ékes” A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és tanulók minőségi ellátása a Szolnoki Tankerületi Központban című projektjük első Szakmai beszámolója és Kifizetési igénylése.

A szakmai anyagok és kapcsolódó kifizetési bizonylatok, illetve alátámasztó dokumentumok maradéktalanul rendelkezésre álltak, példás munkaanyag került benyújtásra.

Ezúton köszönöm Önnek, a projektmenedzsmentnek és a szakmai megvalósítóknak a precíz munkát és további sikeres projektmegvalósítást kívánok!”

A pénzügyi teljesítések, a közbeszerzések elhúzódása miatt módosítanunk kellett az első szakmai beszámoló időpontját, ennek viszont az lett a következménye, hogy a második szakmai beszámolóig alig három hónap telt el.

A leghosszabb megvalósítási szakasz

2019 teljes naptári évét öleli fel a második és harmadik mérföldkő közötti időszak. A projektnek azzal is számolnia kellett, hogy változás történt a pénzügyi vezető személyében. Ezt a feladatot időszakosan Szűcsné Fekete Mariann látja el. Ez az év a pályázat megvalósításának legintenzívebb, igen eredményes időszaka. Az ismétlődő programok – szakmai műhelymunkák, belső tudásmegosztás, mentorálás, érzékenyítő programok, szülőklubok, sikeres előrehaladást támogató gyermek/ tanulói programok, önismereti csoportok, tematikus tréningek, fejlesztések – rendszeressé válnak. Ezekről az intézményi, tagintézményi beszámolókból, valamint a LIGET EGYMI

külön kiadványában részletesen lehet olvasni, ezért én csak két elemre térek ki. Az egyik a nyári táborok, a másik a pályázati dokumentáció helyszíni ellenőrzése, valamennyi tagintézmény intézmény meglátogatása.

A programban érdekes elnevezés a tábor, itt jól ellenőrizhetjük azt a kommunikációs ismeretünket, hogy a szavak jelentése nem a szavakban, hanem a személyekben van. Kinek mit jelent ez a szó: tábor? A pályázó intézmények is eltérően értelmezték. Az esetek többségében a tábor más helyszínen valósult meg, de volt, ahol a szakszolgálat épületében, fejlesztő helyiségében, udvarán, vagy éppen a városi strandon, vagy Szolnokon a Tisza-parton, vagy a szomszédos településen. Változó időtartamúak voltak. A korai fejlesztésben részt vevő gyermekek és szüleik számára szervezettek – indokolt módon – fél napot, mások, pl. a lovas tábor, művészeti tábor, tarisznyástábor, kicsi ninja gyerkőcök tábora egész napot vett igénybe. A Liget több napos, ottalvós tábort szervezett tanulóknak, testvéreiknek és szüleiknek. Bármelyik verzióban valósultak is meg, a gyermekek napi ellátása, illetve az egy-egy napos buszos kirándulás része volt ennek a programcsoportnak.

Szakmai vezetőként minden intézmény, tagintézmény legalább egy táborát a helyszínen – előzetes egyeztetés alapján – meglátogattam. A pályázat során az egyik legnagyobb élményem volt, és köszönöm valamennyi megvalósítónak, hogy a szabadságuk alatt is, a nagy hőségben vagy éppen szűnyoginváziótól szenvedve, lelkesen tette a dolgát. Álljon itt néhány idézet a szakmai beszámolókból a fenti tevékenységekre vonatkozóan.

Liget: „Nagy sikere volt a közös szülő-gyermek-pedagógus táborozásnak. Elmondták, hogy rendkívül nagy segítség volt ez számukra, hiszen nem is gondolták, hogy valaha is el tudnak jutni több napos kirándulásra gyermekükkel, illetve annak testvérével együtt. Biztonságban érezték magukat, hogy bármi gond van, akkor is ott van velük a segítség. Jó volt látni, hogy a tábor résztvevői között eredményes kommunikáció alakult ki. Kiemelték, hogy szívesen vennének részt minden évben ilyen programban.”

„A lovas napközis tábor (Révay) minden tekintetben elérte célját, hiszen a visszajelzések alapján egy kellemes, jókedvű és élményekben gazdag tábor valósult meg. Felmerült az igény a gyermekek és szülők részéről, hogy hasonló jellegű programokban szívesen részt vennének a későbbiekben is.”

A Székhelyintézmény két nyári tábort szervezett az egyik kiadványuk, a „Tehetségfejlesztést segítő munkafüzet általános iskolai tanulókkal foglalkozó pedagógusok számára” kipróbálására eltérő életkorú gyermekeknek.

Tiszafüreden az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, tanulásmódszertani ismeretek és gyakorlatok volt a téma. A „Pillangó Csoport” táborban pedig a korai fejlesztésben részesülő gyermekek és szüleik együtt vettek részt.

A törökszentmiklósiak programjai tábor formájában valósultak meg a következő témákban: tehetséggondozó tábor hátrányos helyzetű gyermekeknek a Sakkpalota program és az Okoskocka alkalmazásával, valamint „Csicsergő élménytábor”. „Kalandozások az elemek birodalmában, a természet ereje, a belső erőnk” címmel óvodásoknak két-két csoportban, 15-15 fő jelenlétével.

Karcagon a „Csivitelő Logopédiai tábor”-ban artikulációs zavarral küzdő kisgyermeket (óvodásokat, iskolásokat) fogadtak. A „Fejlesztő tábor”, az „Indián tábor” 15 fő kisgyermek komplex megsegítését biztosította. A táborok öt napon keresztül, napi öt óra időtartamban zajlottak, két fő vezetésével (gyógypedagógus, pszichológus).

Fegyverneken „Ép testben ép lélek” címmel öt napon át, napi nyolc órában 10-10 fő részvételével valósult meg a kicsi ninja gyerkőcök éves programjának folytatása tábori keretekben. A program azonban egyéb mozgásfejlesztést, kreatív foglalkozást és egy egész napos kirándulást is tartalmazott. „Mese-zene” táborukban a művészeti képességek fejlesztése volt a cél.

A szolnoki tagintézmény mozgás- és személyiségfejlesztő tábort valósított meg a Tiszaligetben. Ők pedagógusoknak is szerveztek, más helyszínen, bentlakásos tréninget (tábort) a nyári időszakban Tanulásról, tanításról másképpen címmel és tartalommal.

Jászberényben középiskolások vettek részt a Hamza Múzeumban szervezett táborban, illetve Jászapatiban a Tarisznyás táborban.

Most úgy érzem magam, mint a vezető, vagy a többgyermekes anya, hogy vajon mindenkit „egyformán” ismer-e el, köszöni-e meg a munkájukat? Hiszen mások nem tábort, hanem családi napokat szerveztek (Mezőtúr, Újszász). Milyen könnyű is gyakran felfelé mutogatni, hogy az oldalszámok, a nyomda, a költségek, de bizony vállalni a felelősséget, sokszor csak elfogadni, hogy valami véletlenül alakult úgy, ez bizony nem könnyű.

No, ebben is volt részünk a pályázatban, így akartuk, vagy csak így alakult? Valóban ezt rendeltük, vagy ezt hozta a szállító? Cseréltessük? Fogadjuk el? Rendeljünk másikat? Megannyi bizonytalanság, a kitaposatlan út, a közös tanulási folyamat. Öngazolásnak – mert ilyen is van (volt) – ott vannak a sztereotip mondatok. Ez projekt, egyedi, itt nincs szabályozott

folyamat, nincs szokásrend. Vagy „Mások még itt sem tartanak”, „Szóljon, aki jobban tudja csinálni”.

Egy mentségem van. A három, eddig elkészült, részletes szöveges szakmai beszámoló, valamint a hozzá tartozó táblázatos kimutatás, amelyben valamennyi program főbb elemeivel látható, közzétételre került az intézmények honlapjain. Továbbá az EGYMI-k és a Szakszolgálatok honlapján szinte valamennyi programról rövid hír olvasható, amelyekhez fotók tartoznak.

Helyszíni látogatások, 2019. május–október

Van, akinek látogatás, és biztosan van, akinek ellenőrzés. A projekt előrehaladása során saját hatáskörben terveztük meg a dokumentációt, ami az első időszakban több elemű volt, majd önmérsékletet tanúsítottunk, és azt gondoltuk, a projekt nem tehet ekkora terhet a megvalósítókra, és mivel központi igény nem fogalmazódott meg, ezzel a rendszerrel dolgoztunk. Minden programhoz tartozik egy szakmai beszámoló sablon, egy részletes beszámoló, mellékletek és a fotódokumentáció. Ezek adják a program szerinti teljesítésigazolás alapját, és a projektírodán elektronikusan, az intézményekben pedig papír alapon és elektronikusan is megőrzésre kerültek. Ezek módjának „szemrevételezése” mellett volt még egy fontos elem, ami indokolta, hogy a szakszolgálatok meglátogatására a főigazgató asszonnal együtt kerüljön sor. Nevezetesen a munkaidő-nyilvántartás és a pályázati tevékenység elkülönülésének a vezetői ellenőrzése.

Szakmai vezetőként fontosnak éreztem a valamennyi intézményben, tagintézményben való személyes megjelenést, a pályázatról való őszinte beszélgetést. Ezekről szintén feljegyzések készültek, Itt most a számomra legfontosabb elemre adott válaszok közül idézek néhányat, a tagintézmény megnevezése nélkül.

Az intézmény/tagintézmény szempontjából milyen szervezetfejlesztő hatása van eddig a projekt megvalósításának?

A pályázat megvalósításának résztvevői egyetértettek abban, hogy ez nem egy olyan pályázat, hogy essünk rajta túl és felejtjük el (két és fél év!), hanem szeretnék, ha ennek hosszú távú hatásai lennének a szervezetek eredményesebb működésében. Különösen fontos ez a szakszolgálatok esetében, ahol az egy szervezetenként működés mindössze néhány évre tekint vissza, tehát a belső tudásmegosztásnak, egymás módszereinek, bevált gyakorlatainak a megismerése igen fontos. A pályázat lehetőséget adott új programok, kezdeményezések megvalósítására, kérdés, ezeket hogyan tudjuk a későbbiekben a napi működésbe beépíteni. A pályázatnak jelentős eszközfejlesztési szerepe van. IKT, speciális és fejlesztő eszközök kerültek beszerzésre. Meghatározó számban vettek részt a kollégák továbbképzéseken, nagyon jelentős a szakmai kompetencia fejlődése. Íme néhány vezetői meglátás:

- Együttműködések, kapcsolatok kialakulása a partnerek között. Ágazaton belüli és más ágazatokhoz tartozó szakemberek között. Megtapasztaltuk a védőnőkkel, házi- és gyermekorvosokkal, a helyi kórházzal, a Gyermekjóléti szolgálat munkatársaival, a nevelőszülőkkel való együttműködés lehetőségét. Sokféle helyzetben találkoztunk a többségi pedagógusokkal, szülőkkel, egyéb szakemberekkel stb.
- Rejtett tartalékok, nem használt kompetenciák kerültek elő. A kollégák bevonódtak egymás munkáiba, megismertek olyan területeket, amelyekkel eddig nem foglalkoztak.
- Belső tudásmegosztás, kollégák mentorálása módszertanának kidolgozása, alkalmazása. A szakszolgálaton belül, a tudásmegosztás a tagintézmények között. Egymás jó gyakorlatainak, helyi protokolljainak megismerése, adaptálása.
- A megszerzett kompetenciák használatával, a gazdagodott eszközparkkal ellátásbővítés a klientúra számára.
- A kiadványok, kidolgozott feladatbankok, módszertani segédletek, szülői kompetenciákat fejlesztő kiadványok, egyéni fejlesztést támogató módszertani segédanyagok, a tanulók sikeres előmenetelét tá-

mogató kiadványok eljuttatása az érintetteknek, azok használatba vétele, beépítése a működésbe.

- A szakmai programokon keresztül társadalmi érzékenyítés, a fogyatékos személyek elfogadásának elősegítése.
- A szakmai programok hatására (szülőklub, érzékenyítő programok, ágazatközi műhelymunkák, konferenciák,) megnövekedett a szolgáltatás iránti igény. A szakemberek között tisztázódtak a szerepek, javult a kapcsolat, megtanultuk a helyi gyermekutat.
- Javult a belső kommunikáció, előtérbe került a megoldásközpontúság, a kezdeményezőképeség.
- A nagy rendezvények szervezése során olyan tapasztalatokra tettünk szert, ami eddig hiányzott a tagintézményeknél.
- A képzések nagy száma, a kollégák szakmaiságának elmélyülése, újabb ismeretek megszerzése beépül a napi gyakorlatba. Ezt sok esetben a képzéshez illeszkedő eszközök használata egészíti ki.
- A befogadó iskolák tanulói, pedagógusai és a szülők felkészítése a különböző típusú fogyatékos gyermekek/tanulók elfogadása érdekében.
- A fejlesztő nevelés-oktatásra irányuló szolgáltatások kialakítása és bővítése.
- Az együttnevelésben érintett társadalmi szereplők (szülők, intézményi fenntartók, szakmai szervezetek) bevonása a szolgáltatásba. Képzési programok, szabadidős és egyéb közösségi programok kidolgozása, szülősegítő klubok létrehozása s ezek szakmai támogatása.
- Együttműködés civil szervezetekkel az ellátórendszer minőségi javítása érdekében.
- Sérülésspecifikus eszköztárunk bővítése, használatának szakszerű megszervezése, beépítése a pedagógiai folyamatokba, a minőségi ellátás színvonalának emelése.

Majdnem zárszó

Úgy tűnik, pályázatunk abból a szempontból is keretbe foglaltatik, hogy nemcsak a születése volt nagyon elhúzódó – beadása és az eredményhirdetés között szinte kilenc hónap telt el –, hanem a befejezése is elhúzódó, bizonytalan. A tervezet szerinti időpont 2020. július 31. Azonban 2020.

március közepe óta „leállt” az élet a koronavírus-járvány miatt. Vannak programelemek, amelyek folytatódnak, hiszen a módszertani kiadványok utolsó darabjainak lektorálási, nyomdai munkálatai a veszélyhelyzet ellenére is folynak. Leálltak viszont a fejlesztő foglalkozások, szakmai műhelyek, családi napok, szülőklubok, és ebben a pillanatban nem tudjuk, lesz-e nyári tábor, lesz-e zárórendezvény, szükséges lesz-e a projekt meghosszabbítása? Mivel azonban a zárókötet megjelenése is időt vesz igénybe, ezért „majdnem” záró adatokat tartalmaz. Ha valaki megkérdezné tőlem, hogy mit tartok a projekt legnagyobb szakmai eredményének, akkor a következőt válaszolnám.

A projekt egyszerre volt kicsi és nagy, 1 pályázat és 14 intézményi megvalósító. A megvalósítás az egész megyére kiterjedt, nehéz helyzetű kistérségek, városok, a megyeszékhely gyermek és felnőtt népességét szólította meg. Ez a pályázat a miénk volt. A pályázatot a tagintézmények, intézmények vezetői, munkatársai tervezték, írták, magukra szabták, valós szükségletek kielégítését tűzték ki célul, saját kompetenciáik fejlesztését, eszközeik bővítését foglalmazták meg. Tervezték és elkötelezetten, bár sokszor teljesítőképességük határait feszegetve, megvalósították. Köszönet érte!

Ígértem adatokat is, amelyek majdnem véglegesek. Olyan nagyok, hogy szinte felmerül a kérdés, hogy biztos ez? Igen, biztos! Annyit szeretnék hozzátenni, hogy ha egy gyermek több programon vesz részt, akkor azt ott ismételtlen figyelembe kell venni. Ugyanez igaz a bevont pedagógusra is.

1. Helyi problémákra és adottságokra reagáló szakmai, módszertani segédanyag-fejlesztés, módszertani segédletek, eljárási segédanyagok készítése, differenciált feladatbank készítése és megjelentetése: 42 db kiadvány (Papír alapú és online megjelenés összesen).
2. Specifikus tanfolyamokon, akkreditált továbbképzéseken való részvétellel speciális eszközök használatára történő felkészítésének támogatása: 575 fő.
3. Szakmai programok száma: 344. Valamennyi szakmai beszámolóval és annak mellékleteivel dokumentált. Ebből 270 a szakszolgálatok intézményeiben valósult meg, 74 pedig a két EGYMI-ben.
4. A pályázó intézménynek a megvalósításban részt vett szakalkalmazottja: 2553 fő.
5. Más intézmény pedagógusa: 1748 fő.
6. Szülő: 897 fő.

7. Alkalmazott, pedagógiai munkát segítő: 345 fő.
8. Gyermekek/tanuló: 2508 fő.
9. Egyéb szakember, vendég a rendezvényeken: 777 fő.

A pályázat azonban nem csak számadatokban mérhető teljesítményről szól. Ezzel a gondolattal köszönöm meg a pályázat valamennyi megvalósítójának munkáját:

„Minden olyan cél, amit a hétköznapijainkban követünk, a tanulmányok vagy a hivatás, a pénzügyi célok, a tulajdonszerzés stb. az agyunk szempontjából azzal nyeri el mély, de többnyire nem tudatos „értelmét”, hogy általa végső soron emberi kapcsolatokra törekszünk, vagyis ilyen kapcsolatokat szeretnénk kialakítani, vagy fenntartani. Az ember azon fáradozása, hogy személyként kezeljék, fontosságát tekintve még azt az ösztönt is megelőzi, amit önfenntartásnak szoktak nevezni.”

Joachim Bauer

8 A projekt megvalósítói

8.1 Szolnoki Tankerületi Központ

Szutorisz-Szügyi Csongor tankerületi igazgató
Fodorné Bata Zsuzsanna gazdasági igazgató-helyettes
Csatóné Fekete-Szabó Andrea szakmai igazgató-helyettes
Némegy Krisztián műszaki és beszerzési osztályvezető
Dr. Takács Orsolya köznevelési csoportvezető
Guthné Komáromi Mária köznevelési referens
Dr. Miskolczi Ildikó jogi referens
Jenei Tibor köznevelési referens

Antal Ferencné pályázati csoportvezető
Kovács Angéla Ágota pályázati referens
Oláh Sándor pályázati pályázati referens
Krasznai Vanda pályázati pályázati referens
Nagy Andrea működtetési referens
Nagyné Dr. Felföldi Anita közbeszerzési referens
Juhász Balázs működtetési referens
Hadadiné Szudi Gabriella pénzügyi referens

8.2 Projektmenedzsment

Dr. Torda Ágnes projektmenedzser
Szabó Győzőné szakmai vezető
Dr. Egyed Zsuzsanna pénzügyi vezető
Szűcsné Fekete Mariann pénzügyi vezető
Urbán Adrienn projektasszisztens
Császár István projektasszisztens

8.3 Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

8.3.1 Székhelyintézmény

Csibi Enikő főigazgató

Ungi Marianna főigazgató helyettes, Megyei Szakértői Bizottság vezető

Magyarné Kovács Ildikó főigazgató-helyettes

Barnáné Pintér Gizella volt főigazgató-helyettes

Kovácsné Bögödi Beáta volt főigazgató-helyettes

Adamecz Judit

Nagy Anikó

Balázs Borbála

Nagyné Zolnay Gabriella

Biróné Várhalmi Zsuzsanna

Nyíri Benjáminné

Czagány Bernadett

Országgh Dóra Anett

Dr. Farkasné Berkes Kitti

Paraginé Boros Ágnes

Egyedné Körmendi Erika

Szabó Sebestyén

Grenerczy Gyuláné

Szécsi Tibor Péter

Kátainé Darók Bernadett

Szilágyi Edit

Lázárné Barna Andrea

Szilágyi Teodóra

Makai Beáta

Tóth Norbert

Mihályné Simon Rita

Váczi Emese

Móczáné Tombácz Edit

8.3.2 Jászapáti Tagintézmény

Bartusné Major Ágnes tagintézmény-igazgató

Koczka Csabáné volt tagintézmény-igazgató

Járominé Németh Eszter

Szilák Zsófia

Kisné Magyar Mária

Tóthné Répási Anett

Papp Márta

8.3.3 Jászberényi Tagintézmény

Bartusné Major Ágnes tagintézmény-igazgató

Barna Nelli	Kméczik Róbert
Béres Lászlóné	Kutas Erna
Borbás Pintér Anita	Pappné Szabó Gabriella
Csillik Szilvia	Preiningerné Seregi Ágnes
Durucz Renáta	Rusvainé Seres Anita Livia
Halasi-Bata Linda	Szebeni Viola

8.3.4 Karcagi Tagintézmény

Zsoldos Erzsébet tagintézmény-igazgató

Nagy Olga	Pergéné Deli Katalin
Kacsánde Bernadett	Rab Viktor Szabolcsné
Kunné Monoki Andrea	Szabó Andrea Judit
Marsi Noémi	Szele Éva
Mári Jánosné	Takács Mónika
Murvai Szilvia	Vargáné Kerti Anikó

8.3.5 Kunhegyesi Tagintézmény

Zsidóné Kádár Terézia tagintézmény-igazgató

Balláné Tóth Éva	Tóth Ildikó
Benics Kálmánné	Tóthné Babó Szilvia Ildikó
Nagy Szabina	Víghné Károlyi Katalin
Szabó Zoltánné	

8.3.6 Kunszentmártoni Tagintézmény

Imréné Cselóczki Andrea tagintézmény-igazgató

Deli Gabriella	Herbályné Prunyek Éva
Fazekas-Dávid Dóra	Kovács Dóra
Gál Nóra	Szaszkóné Gala Katalin
Ghyczy Tamás	Szombati Zoltánné
Hatvani Rózsa	

8.3.7 Mezőtúri Tagintézmény

Bencsik Mária Bernadett tagintézmény-igazgató

Csete Olga	Lengyel-Bagdán Kata
Fadgyas-Székely Orsolya	Matló Anna Fruzsina
Fejes Nikolett	Sípos Mária Dóra
Fekécsné Beregszászi Erzsébet	Szőke Lilla
Józsáné Gombos Katalin	Tóth Rita

8.3.8 Szolnoki Tagintézmény

Varga Judit tagintézmény-igazgató

Gleviczky Marianna volt tagintézmény-igazgató

Angyal Anita	Laczó Ildikó
Bálint Orsolya	Madarász Réka
Baghi Noémi Éva	Muszkalay Hedvig
Baloghné Bencsik Izabella	Nieberlné Sági Mónika
Bazsonyiné Benedek Beáta	Révészné Dégi Virág
Benedek Péterné	Rózsa Józsefné
Berczi Brigitta	Salánkiné Szilvási Anett
Bereczné Szabó Ágota	Sipos Tiborné
Bogdán Evelin	Szabó Anita
Debreczeniné Simon Mariann	Szabó Ildikó
Dégi Zoltánné	Szekeres Julianna
Dr. Pásztorné Parádi Emőke	Szépné Örvendi Klaudia
Farkas Nóra	Szórád Zoltánné
Gulyásné Törös Erzsébet	Tasi György
Hegedűs Zsuzsa	Tasyné Molnár Ildikó
Horváth Csilla	Tóth Lászlóné
Koczok Ágnes	Turóczi Béláné
Kovács Barbara	V. Szabó Tünde
Kovács Viktória	Verebélyi Boglárka
Kürti Anikó	Zakar Dorottya

8.3.9 Újszászi Telephely

Baloghné Bencsik Izabella tagintézmény igazgató-helyettes, telephelyvezető
Bogdán Evelin volt tagintézmény igazgató-helyettes, telephelyvezető

Dr. Korpásné Bakos Valéria	Seller Gabriella
Magyarné Kovács Ildikó	Szabó Katalin
Nagyidainé Sipos Nikolett	Zana Ágnes
Nagyné Polgári Annamária	

8.3.10 Tiszafüredi Tagintézmény

Krómi Zoltánné mb. tagintézmény-igazgató
Szabóné Bukta Henrietta Éva tagintézmény-igazgató (GYES)

Barta Ágnes	Rásó Tünde
Kendreiné Kis Erzsébet	Rédainé Kisnémet Nóra
Madarászné Kis Tünde	Tóth Judit
Mályiné Koór Cecília	Valentényi-Kocsis Boglárka
Marton Ibolya	Zatrochová Zuzana
Oláh Júlia	

8.3.11 Törökszentmiklósi Tagintézmény

Szabó Judit tagintézmény-igazgató

Burai Zsuzsanna	Kóródi Anikó
Farkas István	Orosz Máténé
Fehér Henrietta	Récziné Halmai Hédi
Gazdig Dóra	Tóviziné Hevesi-Tóth Mária
Gácsi Margit	Stefán Edina
Juhász Olga	

8.3.12 Fegyverneki Telephely

Szabó Ildikó tagintézmény igazgató-helyettes, telephelyvezető

Csíkné Gábli Erika	Szabó János
Farkasné Rózsant Ildikó	Szásziné Nagy Krisztina
Stefán Rita	Varga Mária

8.4 Liget Úti EGYMI

Dr. Kovácsné Okler Edit intézményvezető

Deák Katalin intézményvezető-helyettes

Hajnal Ferenc intézményegység-vezető

Nagyfejeő Mihályné Gyöngy Judit intézményegység-vezető

Álmos Veronika

Ambrus Ivett

Auner Zoltán

Aunerné Ambrus Mónika

Baginé Dános Gabriella

Bálint Orsolya

Baloghné Janó Brigitta

Bathóné Kis-István Henriett

Bede Krisztina

Bende-Sebestyén Gabriella

Bóka Barbara

Bozsó Erika

Bozsó Krisztina

Böjti Tamásné

Czinege Nóra

Csabai Renáta

Cser Andrea

Csontosné Csécsey Magdolna

Fábián Anett

Gácsiné Almási Edit

Ignác Róbertné

Juhász Rita

Katona Brigitta

Keskenyné Gavaldik Erzsébet

Kis Ildikó

Koromné Kerekes Eszter

Kovács Ágnes

Kovács Ibolya

Kovács Zsuzsa

Kozma Éva

Markót Imre

Mártonné Guth Tímea

Miklós Zoltánné

Nagy Anett

Novák Noémi

Oláh Lászlóné

Orosz Orsolya

Pádár Brigitta

Sinka Lajos

Skultétné Annók Ágnes

Slabéczi Erika

Sokváriné Godra Györgyi

Szabó Ildikó

Táncos Zsuzsanna

Tóth Orsolya

Tóvizi-Simon Ágnes

8.5 Révay György EGYMI

Szabó Mihály Balázs intézményvezető

Szőke Katalin intézményvezető-helyettes

Kovács Csaba intézményegység-vezető

Hajnal Pál intézményegység-vezető

Martók Ildikó intézményegység-vezető

Bálint Erzsébet

Barcza Gábor

Barczáné Kiss Erika

Barna Zsuzsanna

Bartosné Törőcsik Nóra

Berczi Orsolya

Beregszászi Gézőné

Böjti Andrásné

Budai József

Czető-Kovács Gabriella

Cseh Gergely

Csörge Tamás

Deák Árpád Lajos

Döbreiné Nagy Anita

Farkas Tibor Károly

Farkas Tibor Károlyné

Fehérvári György

Felber Irén Zsuzsanna

Gácsiné Süveg Mariann

Gálik András

Györfi Mária Magdolna

Hajnal Ferencné

Hajnalné Mukus Éva

Hegedűs Antal

Kapási Sándorné

Karácsoniné Berecz Anita

Kériné Harnos Mária

Kincsesné Gálik Krisztina

Kiss Gyöngyi

Kocsis Eszter

Komlós István

Konczné Bodor Judit

Lakatos Csaba

Magonyné Göblyös Tünde

Magyar Mihály

Makóné Szabadkai Erzsébet

Mladoneczki Zoltán

Molnár Melinda

Molnár Szabolcs

Nádi Istvánné

Nádi Nikolett

Németh Tibor

Oláh Kálmán

Papp Mihály

Papp Mihályné

Pató Zsolt

Pongrácz Bernadett

Prohászka Edina

Rácz Lajos

Schmidtné Szabó Anikó

Seres Irén

Szabó Mihály Balázsné

Székelyné Szilák Szilvia

Tatár Mariann

Tóthné Honti Ágnes

Tóthné Sodrai Gabriella

Turoczy Antal

KIADVÁNY PEDAGÓGUSOKNAK